

AD

NOTAM

Č A S O P I S Č E S K É H O N O T Á Ř S T V Í

Z OBSAHU:

Články

Filip Plašil: Zkrácení práva na povinný díl.
Úvaha nad § 1644 a 1517 OZ

Lukáš Sadecký: Krátké úvahy nad § 59 odst. 2
ZOK po novele – souhlas nebo schválení
právního jednání valnou hromadou

David Elischer, Ondřej Drachovský:
Reverzní doložka a její využitelnost
v české notářské praxi

Judikatura

K právu na informace podle § 155 z. o. k.

Rozhovor

Ministryně spravedlnosti ČR,
Mgr. Marie Benešová

Ze zahraničí

CNUE: Přehled roku 2019
v evropském kontextu

Pro případ, že se na vás podepíše Murphyho zákony.

Víme, že i vy notáři jste jen lidé. Proto vám už přes 20 let nabízíme naše služby v oblasti pojištění. Kromě profesního pojištění odpovědnosti za škodu si u nás můžete uzavřít pojištění pro svůj automobil, pro život i na soukromý nebo firemní majetek.

Informujte se o našich speciálních nabídkách u svého pojišťovacího zprostředkovatele.

Kooperativa

VIENNA INSURANCE GROUP

Pro život jaký je

www.koop.cz

ČLÁNKY

- Filip Plašil: Zkrácení práva na povinný díl. Úvaha nad § 1644 a 1517 OZ 3
- Lukáš Sadecký: Krátké úvahy nad § 59 odst. 2 ZOK po novele – souhlas nebo schválení právního jednání valnou hromadou 9
- David Elischer, Ondřej Drachovský: Reverzní doložka a její využitelnost v české notářské praxi 12
- Lucie Kovářová: Kdy a jak pořídit pro případ smrti dědickou smlouvou? 19

DISKUSE

- Jaroslav Svejkovský: Svěřenský fond – úprava podle občanského zákoníku 23
- Šimon Klein: Ke změnám statutu svěřenského fondu 25

JUDIKATURA

- Zápis z jednání valné hromady SRO a notářský zápis podle § 77 NotŘ 27
- K právu na informace podle § 155 z. o. k. 30
- K problematice zastavení pozůstalostního řízení s potvrzením nabytí majetku nepatrné hodnoty státu (102 Co 7/2020-72) 34

ROZHOVOR

- Ministryně spravedlnosti ČR, Mgr. Marie Benešová 37

RECENZE A ANOTACE

- Jakešovo gestapo. Komunistické mocenské orgány a listopad 1989 41

ZE ZAHRANIČÍ

- CNUE: Přehled roku 2019 v evropském kontextu 42

STOJÍ ZA POZORNOST

- 45

ZPRÁVY Z NK ČR

- Zahájení a ukončení činnosti notářů 48
- Konkurzy na obsazení uvolněných notářských úřadů 49

STŘÍPKY Z HISTORIE

- Stanislav Balík: Střípky z historie 59 54

FEJETON

- Kateřina Brejlová: Co dobrého přinesl koronavirus 56

Vážené kolegyně, vážení kolegové,
milí čtenáři,

již mnoho let se v rámci naší profesní komory věnuji mezinárodní oblasti, a to jako dlouholetý člen Mezinárodní komise zřizované prezidiem NK ČR, nyní v pozici jejího místopředsedy. Domnívám se, že tato oblast se mnoha notářům může jevit z pohledu vlastní notářské činnosti jako hodně vzdálená, která se notářů bezprostředně nedotýká. Opak je pravdou. Veškeré dění na mezinárodní a zejména evropské úrovni se nás notářů dříve či později dotkne a je nutné být na výsledky tohoto dění dobře připraveni a ideálně se ho aktivně účastnit. Úkolem Mezinárodní komise a jejích členů je tedy aktivní účast v mezinárodních notářských organizacích, v jejich pracovních skupinách vytvořených ad hoc podle aktuální potřeby a účast na vzdělávacích seminářích. Hlavním úkolem je neustálé monitorování mezinárodního vývoje, především projektů Evropské komise, ze kterých se často vyvine právní iniciativa, která vyústí až v přijetí právních předpisů na evropské a posléze vnitrostátní úrovni.

Notářská komora České republiky si na mezinárodním poli vede velice dobře, a to díky našemu aktivnímu zastoupení v Mezinárodní unii notářství (UINL) – světové organizaci sdružující notářské samosprávy, v Radě notářství Evropské unie (CNUE) reprezentující notáře členských zemí u orgánů Evropské unie a taktéž v iniciativě středoevropských notářství – Hexagonále. O tom svědčí uznání řady zahraničních notářství vyjádřená udělením vyznamenání našim čelním představitelům, kterých se již dříve mnohokrát dostalo čestnému prezidentovi NK ČR, JUDr. Martinu Foukalovi, a v nedávné době také současnému prezidentovi NK ČR, Mgr. Radimu Neubauerovi, kterému bylo v únoru tohoto roku ve Vídni uděleno vyznamenání Rakouské notářské komory za přínos rakouskému notářství.

Cítím proto potřebu ve větší míře poskytovat informace z mezinárodní oblasti všem notářům

JUDr. Irena Bischofová,
členka prezidia NK ČR,
notářka v Olomouci

AD NOTAM

ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

Vydává: Notářská komora ČR se sídlem Apolinářská 12, 120 00 Praha 2, tel. 224 921 126, 224 921 258, tel./fax 224 919 192, 224 919 266, e-mail: prispevky.adnotam@nkcr.cz, reklamace.adnotam@nkcr.cz, www.nkcr.cz, ISSN 1211-0558, MK ČR E 7049. Vedoucí redaktor: JUDr. Ing. Michael Sáblik. Zástupce vedoucího redaktora: Mgr. David Kittel. Adresa redakce: Apolinářská 12, 120 00 Praha 2. Výroba a grafická úprava: IMPAX, spol. s r. o. Redakční rada: JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D., JUDr. Kateřina Brejlová, prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc., JUDr. Roman Fiala, Ing. Mgr. Lenka Holíková, Mgr. Luboš Holík, JUDr. et Ing. Ondřej Klička, JUDr. Martina Kasíková, Mgr. Šimon Klein, doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D., Mgr. Erik Mrzena, JUDr. Filip Plašil, JUDr. Věra Sábliková, Mgr. Radek Šmíd, JUDr. Karel Wawerka. Cena časopisu: 480 Kč včetně DPH za ročník (cena jednoho čísla je 120 Kč vč. DPH), předplatné možno objednat na predplatne.adnotam@nkcr.cz. Tisk: Impax, spol. s r. o.

a umožnit jim, aby si i při své každodenní náročné práci často plně složitých právních případů dokázali k mezinárodnímu tématu najít cestu.

Jako nově zvolený člen prezidia NK ČR bych se ráda zasadila o přiblížení fungování Mezinárodní komise všem notářům a o prohloubení propojení informací mezi Mezinárodní komisí a členy prezidia NK ČR, což je nezbytné pro jeho rozhodování o dalším směřování a činnosti nejen českého notářství jako takového, ale i pro rozhodování o dalších zadáních pro Mezinárodní a Legislativní komisí NK ČR. Tato předsevzetí se začínají uskutečňovat prostřednictvím e-mailového Newsletteru CNUE, obsahujícího stručný souhrn informací o novinkách a aktuálním vývoji v evropských notářstvích, rozesláním zprávy o činnosti CNUE za předchozí rok a dále obnovením rubriky monitorující zahraniční notářský tisk v časopise Ad Notam. Všechny tyto činnosti si samozřejmě nelze představit bez úzké spolupráce Mezinárodní komise se zaměstnanci NK ČR na úseku Sekce mezinárodních vztahů, kteří se této oblasti systematicky věnují.

Přestože jsem vás v tomto úvodníku chtěla především seznámit se svými představami o fungování Mezinárodní komise a přiblížit svou pozici v rámci prezidia NK ČR, nemohu se alespoň krátce nedotknout toho, co se v poslední době dělo kolem nás, co nás aktuálně nejvíce tíží a na co se nikdo z nás nemohl připravit. Máme za sebou několik velmi náročných týdnů, se kterými si každý z nás musel poradit, jak nejlépe uměl. Prvotní šok z toho, že se v naší bezprostřední blízkosti objevila doposud neznámá, vysoce infekční nemoc, vystřídala snaha zajistit základní, avšak v tu dobu nedostupné, ochranné prostředky pro sebe a své zaměstnance. Následovaly úvahy blížící se věštění z křišťálové koule o tom, jak se situace bude vyvíjet a jak zajistit chod notářské kanceláře personálně a finančně v době, kdy se naopak provozovny a místní i státní úřady uzavíraly a všichni byli vyzýváni, aby zůstali doma. Následovala nutnost skloubit chod kanceláře s obavami o zdraví našich blízkých, s karanténními opatřeními týkajícími se v některých případech našich zaměstnanců, v některých případech nás samých, s uzavřením školek a škol a s nutností celodenní péče o děti a rychlého přetělování se z funkce notářky, notáře či zaměstnance do funkce učitele a kuchaře. Přesto naprostá většina notářských kanceláří poskyto-

vala od začátku šíření koronaviru své služby, jak nejlépe v danou chvíli mohla a uměla, byť někdy v omezeném provozu, případně po předchozím objednání tak, aby dodržela veškerá nutná hygienická opatření. Myslím, že se na tomto místě patří vyslovit všem notářům velké poděkování za to, že dokázali i v tak složitě a nepřehledně době zajistit fungování svých kanceláří a poskytování notářských služeb.

Po celou dobu mimořádné situace pracovali i zaměstnanci NK ČR v plném rozsahu a snažili se zajistit obvyklý chod naší notářské komory. I jim za to patří poděkování.

Pravidelně se konala plánovaná zasedání prezidia NK ČR, prostřednictvím pro nás neobvyklých videokonferencí, a tímto způsobem postupně začala fungovat i zasedání regionálních notářských komor.

Tato zvláštní doba také poukázala na prospěšnost přijetí novely notářského řádu, která reaguje mimo jiné na evropskou úpravu práva obchodních společností a která umožňuje sepsání notářského zápisu v elektronické podobě, a to i bez osobní účasti žadatele.

Na druhé straně se mi znovu potvrdila má osobní zkušenost, že co může být požadovaným standardem v oblasti obchodního práva a podnikatelských vztahů, je pro účastníky zcela nemyšlitelné při řešení jejich osobních záležitostí, v oblasti rodinného práva či v oblasti pořízení pro případ smrti. Nikdo z žadatelů o notářský úkon ani za současné situace nevyužil nabízené možnosti prvotní informace o těchto záležitostech zprostředkovaně, po telefonu, přes Face Time, Zoom či jiné aplikace umožňující videohovor, a já jsem za to upřímně ráda. Vypovídá to o potřebě osobního, ničím a nikým nerušeného a neovlivňovaného rozhovoru s notářem a pocitu jistoty, že s důvěrou poskytnuté informace zůstanou právě jen mezi notářem a účastníkem.

Vážení čtenáři, doufám, že aktuální koronavirová situace a s ní spojená omezení budou při čtení tohoto úvodníku již jen vzpomínkou a my se budeme opět moci věnovat především své notářské profesi.

Přeji vám pevné zdraví a krásné léto.

*JUDr. Irena Bischofová, členka prezidia NK ČR,
notářka v Olomouci*

Zkrácení práva na povinný díl. Úvaha nad § 1644 a 1517 OZ

JUDr. Filip Plašil

ÚVOD

Vzhledem ke zhoršujícím se vztahům mezi generacemi i sourozenci se stává čím dál tím aktuálnější otázka zkrácení a následného doplnění povinného dílu. S tím podstatně souvisí § 1644 OZ, zakotvující mantinely zůstavitelově libovůli ve vztahu k nepominutelnému dědici. Text ustanovení však může vyvolávat interpretační obtíže a také poměr prvních dvou odstavců k sobě navzájem není na první pohled úplně vyjasněn. Řešení těchto otázek má přímý vliv na započitatelnost jednotlivých poskytnutí majetku na povinný díl zůstavitelovým pořízením, a v důsledku toho i na výpočet částky, kterou je nepominutelný dědic oprávněn žádat jako doplnění povinného dílu. Zvláštní řešení u zkrácení povinného dílu nezletilých dětí nezpůsobilých pořizovat zakotvuje § 1517 OZ, jehož interpretace je však také zčásti problematická.

ZÁKLAD PROBLEMATIKY

Nepominutelnému dědici náleží z pozůstalosti povinný díl (§ 1642 OZ). Zůstavitel může nepominutelnému dědici zanechat svým pořízením povinný díl v podobě dědického podílu nebo odkazu či obou (§ 1644 odst. 1 OZ). Přitom není nutné v pořízením výslovně stanovit, že se jedná o poskytnutí právě na úhradu povinného dílu.¹ Není-li hodnota takto zanechaného majetku rovna alespoň čisté hodnotě povin-

ného dílu, dochází tím ke zkrácení povinného dílu a nepominutelný dědic může v důsledku toho uplatnit nárok na doplnění povinného dílu v penězích (§ 1650 OZ). Na druhé straně však nejsou ostatní dědicové oprávněni vynucovat, že nepominutelnému dědici raději zaplatí jeho povinný díl v penězích místo odevzdání odkazu.²

Dle § 1644 odst. 1 věty druhé nicméně povinný díl zanechaný v podobě dědického podílu nebo odkazu musí zůstat nepominutelnému dědici zcela nezátížen a k nařízení zůstavitele, která omezují povinný díl, se nepřihlíží (odst. 2 tétož).³ Při bližším zkoumání vyvstává pochybnost, co míní

JUDr. Filip Plašil

- člen redakční rady Ad Notam
- notář v Pardubicích

- 1 Mayr, R. *Soustava občanského práva. Kniha pátá: Právo dědické*. Brno: Barvič & Novotný, 1927, s. 123; Krčmář, J. *Právo občanské. V. Právo dědické*. 3. vydání. Praha: Věšhrad, 1937, s. 128; Kittel, D. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1589.
- 2 Rakouská literatura: Apathy, P. in Koziol, H., Bydlinski, P., Bollenberger, R. (eds.) *Kurzkommentar zum ABGB*. Wien, New York: Springer, 2005, s. 575, s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudního dvora sp. zn. 2 Ob 5/49 (2 Ob 4/49) z 12. 1. 1949 (ve sbírce pod zn. SZ 22/7).
- 3 F. Zeiller kdysi uváděl, že nárok na doplnění povinného dílu bude dán i v případě, kdy se dědic zdráhá vyplatit zbytek povinného dílu z důvodu, že nepominutelný dědic se nehodlá podrobit omezením nařízeným zůstavitelem. Zeiller, F. *Commentar über das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch für die gesammten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie. Dritter Band, Zweyte Abtheilung*. Wien, Triest: Geistingers Verlagshandlung, 1813, s. 789–790.

zákonodárce slovy „zcela nezatižen“ a jak toto ustanovení souvisí s § 1644 odst. 2, regulujícím nařízením zůstavitele v porušení pro případ smrti.

INTERPRETACE § 1644 ODS. 1

Dle rozebíraného ustanovení povinný díl zanechaný v podobě dědického podílu nebo odkazu musí zůstat nepominutelnému dědici zcela nezatižen. Text zákona je zde značně matoucí. M. Šešina a K. Wawerka celkem pochopitelně dovozují, že povinný díl „*nesmí být zatížen závazky, jako např. povinností uhradit dluhy, právem stavby, věcnými břemeny, služebnostmi...*“, neboť povinný díl je už tak dost nízký, že „*jeho hodnotu nelze dále ještě snižovat zatížením dluhy a jinými závazky*“.⁴ Co to ale znamená? Vztahuje se zákaz zatížení povinného dílu i na situaci, kdy je nepominutelný dědic povolán za dědice nebo odkazovníka k majetku, na kterém

vázlo zatížení už v době zůstavitelova života (např. odkaz nemovitosti zatížené zástavním právem, právem stavby nebo služebností bytu)? Současná česká literatura obvykle uvádí příklady, o jaká zatížení se může jednat, avšak na položenou otázku přímo neodpovídá.

Je jistě nepřipustné, aby se univerzální sukcese po zůstaviteli negativně dotkla práv osob oprávněných z již existujícího zatížení na majetku, který zůstavitel odkázal či zůstavil nepominutelnému dědici. Přirozeně se tedy na tyto případy nemůže aplikovat § 1644 odst. 2 OZ a dovodit, že zatížení zaniká nebo je vůči nepominutelnému dědici neúčinné.⁵

I přes rozdílný termín, který zákonodárce používá v prvním a druhém odstavci § 1644 OZ (zatížení x omezení), se spíše zdá, že oba odstavce na sebe mají navazovat a odst. 1 by měl být vnímán tak, že **povinný díl musí zůstat zcela nezatižen zůstavitelovými nařízenými pro případ smrti**.⁶ Alespoň tak vyplývá z důvodové zprávy a takto byla vnímána literaturou i donedávna účinná právní úprava rakouského ABGB,⁷ která se zdála být českému ustanovení velice podobná.⁸ Ostatně i česká literatura zmiňuje, že § 1644 OZ byl v podstatě převzat z tehdejšího § 774 ABGB.⁹ Probránou otázkou řešil rakouský Nejvyšší soudní dvůr v rozhodnutí z 15. 10. 1998, sp. zn. 6 Ob 189/98g. Podle jeho závěru se zatížením ve smyslu § 774 ABGB nemínily přirozené vlastnosti věci představující faktor pro určení její ceny – tzn. pokud by např. nepominutelnému dědici zůstavitel odkázal nemovitost už zatíženou věcným právem, není takové zatížení možné vnímat jako zkrácení povinného dílu a věc zatížená věcným právem se na povinný díl započte, váznoucí věcné právo se pouze zohlední při výpočtu její hodnoty. Zákonodárce totiž dle závěru soudu v § 774 ABGB nezamýšlel, že by se snad nepominutelnému dědici na jeho povinný díl mohly z dědictví nebo odkazu započíst jediné věci ihned zpeněžitelné bez jakýchkoliv omezení. R. Welser, patrně lépe pochopitelně, uvádí, že za zakázaná zatížení povinného dílu ve smyslu § 774 ABGB nelze považovat závady, které už na zanechaném majetku vázly před zůstavitelovou smrtí, tedy např. věcná práva váznoucí na pozemku nebo omezení převoditelnosti podílu v obchodní korporaci.¹⁰ K takovému závěru bude možné dospět i v rámci českého OZ. Tomu napovídá i způsob výpočtu povinného dílu dle § 1655 OZ (dluhy zůstavitele a závady, které na majetku vázly již v době zůstavitelovy smrti, se od hodnoty majetku odečtou).

INTERPRETACE § 1644 ODS. 2 OZ

K nařízením zůstavitele, která omezují povinný díl, se nepřihlíží (§ 1644 odst. 1 a 2 OZ). Zákon jako by zde konstruoval zdánlivost (srov. § 554 OZ – k zdánlivému právnímu jednání se nepřihlíží),¹¹ i když ustanovení zákona zde zcela zjevně chrání toliko osobu nepominutelného dědice, a tedy by s ohledem na smysl a účel úpravy byla pochopitelná, a patrně i vhodnější, i pouhá relativní neplatnost nebo relativní neúčinnost.¹² K tomuto závěru by o to víc vybízel § 1644 odst. 3 OZ, zakotvující tzv. sociální kautelu:¹³ ustanovení totiž výslovně počítá s případem, kdy nepominutelný dědic bude respektovat zůstavitelova nařízení omezující jeho

- 4 Šešina, M., Wawerka, K. in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. (eds.) *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV (§ 1475 až 1720)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 353. V novém vydání komentáře věta obsažena není.
- 5 Týž závěr v Rakousku u v podstatě totožného § 774 ABGB např. Welser, R. in Rummel, P., Lukas, M. (eds.) *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch mit wichtigen Nebengesetzen und EU-Verordnungen. Teilband §§ 531–824 (Erbrecht)*. 4. Auflage. Wien: Manz, 2014, s. 202.
- 6 V tomto duchu i Šešina, M., Muzikář, L., Dobiáš, P. *Dědické právo*. Praha: Leges, 2019, s. 247, a patrně i Šešina, M. in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. (eds.) *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV (§ 1475 až 1720)*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 368.
- 7 Kralik, W. *System des österreichischen allgemeinen Privatrechts*. 4. Buch. *Erbrecht*. Wien: Manz, 1983, s. 310, Welser in Rummel, Lukas, op. cit. sub 5, s. 202. V příkladech v podstatě i Zöchling-Jud, B. in Schwimann, M., Kodek, G. (eds.) *ABGB. Praxiskommentar. Band 5. §§ 1090–1292 ABGB, GesbR-RG, KSchG, HernFinG, TNG*. 4. vydání. Wien: LexisNexis, 2014, s. 76–77. Právní úprava zrušena ErbRÄG 2015 s účinností k 1. 1. 2017.
- 8 Povinný díl může být zanechán ve způsobu dědického podílu nebo odkazu i bez výslovného pojmenování jako povinný díl. Musí však zůstat nepominutelnému dědici zcela volný. Každá výminka nebo závada jej omezující je neplatná. Zůstavitel se nepominutelnému dědici většiny dědický podíl, může se vztahovati jen na část, která převyšuje povinný díl.
- 9 Svoboda, J., Klička, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 25.
- 10 Welser, R. *Grundriss des bürgerlichen Rechts. Band II. Schuldrecht Allgemeiner Teil, Schuldrecht Besonderer Teil, Erbrecht*. 13. vydání. Wien: Manz, 2007, s. 549.
- 11 Důvodová zpráva k § 554 OZ uvádí, že právní jednání, ke kterým se nepřihlíží, jsou mimo právo a nemají právní relevanci. Srov. též pasáž týkající se zdánlivosti a nepřihlížení k právnímu jednání in Melzer, F. Otázky kolem vzdání se práva na náhradu škody. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 5, s. 22–23.
- 12 Tak byla vnímána neplatnost dle § 774 ABGB – srov. Rouček, F. in Rouček, F., Sedláček, J. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl 3. Praha: V. Linhart, 1935, s. 445, srov. též rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora sp. zn. 2 Ob 41/11k z 24. 4. 2012, které také nepovažuje za následek porušení § 774 ABGB nicotnost. K relativní neplatnosti se přihlíží i Šešina, M. in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. op. cit. sub 6, s. 369.
- 13 K sociální kauce či klauzuli srov. Arndts, L. *Učební kniha pandekt*. Třetí díl. Praha: Právnická jednota, 1886, s. 302–303.

povinný díl (podobně také § 1574 OZ, dle kterého může zůstavitel pod pohrůžkou ztráty nějaké výhody přikázat dědici či odkazovníku, tedy i nepominutelnému dědici, aby závěti neodporoval). Pokud bychom vycházeli z teze, že zákon skutečně předpokládá zdánlivost zůstavitelova nařízení omezující povinný díl, zakládal by § 1644 odst. 3 v podstatě jakousi podmíněnou zdánlivost zůstavitelova nařízení závisující na vůli nepominutelného dědice, zda bude omezující nařízení respektovat či nikoliv. Takový závěr se jeví z hlediska právní teorie jako neakceptovatelný. Zdánlivost právního jednání zůstavitele omezující povinný díl by byla diskutabilní také v případech, kdy nepominutelný dědic nárok na povinný díl vůbec neuplatní, eventuálně když v době řízení o pozůstalosti není existence nepominutelného dědice známa. Zakotvení skutečné zdánlivosti by bylo špatně pochopitelné i z důvodu celkového výrazného oslabení postavení nepominutelného dědice v novém OZ, kdy je nepominutelný dědic vnímán už jenom jako věřitel.¹⁴

Nařízením omezujícími právo na povinný díl, ke kterým se dle zákona nemá přihlížet, se rozumí např. zákaz zcizení a zatížení, zřízení věcného břemene, svěřenské nástupnictví, příkazy, odkazy, podmínky a doložení času, ale také nařízení týkající se správy pozůstalosti po dobu pozůstalostního řízení či po jeho skončení. Je-li nepominutelnému dědici zanechán povinný díl v podobě odkazu, může zkrácení povinného dílu představovat pododkaz.¹⁵ K aktuálně v praxi probíraným otázkám se vztahuje zajímavé staré rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora,¹⁶ citované ještě za první republiky, že za omezení povinného dílu nezletilého potomka naopak nelze považovat povolání osoby, která má spravovat do doby zletlosti jemu zůstavený majetek.

Omezení nařízené zůstavitelem **se uplatní jen k přebytku majetku, který výši povinného dílu přesahuje.**¹⁷ Tomu je ale třeba rozumět tak, že nepominutelnému dědici se musí z pozůstalosti dostat věci zcela nezatížených zůstavitelovými nařízením (srov. výklad v předchozí kapitole), jejichž hodnota dosahuje alespoň výše povinného dílu. Pokud půjde o zatížení, které lze redukovat, uplatní se taková redukce – tedy např. svěřenské nástupnictví nebude vůči nepominutelnému dědici účinné k majetku v hodnotě povinného dílu, ale jenom k přebytku.¹⁸

Půjde-li o zatížení neredukovatelné,¹⁹ je otázkou, zda se vůbec jedná o majetek způsobilý k započtení na povinný díl. K otázce by bylo možné zaujmout v zásadě tři různé názory:

1) k zatíženému majetku zůstavenému či odkázanému nepominutelnému dědici se pro účely výpočtu povinného dílu nebude vůbec přihlížet a nepominutelný dědic bude nadále moci požadovat vyplacení celého povinného dílu, jako by mu žádný majetek zůstavitelovým pořízením poskytnut nebyl,

2) i pokud bude obvyklá cena věcí poskytnutých zůstavitelem nepominutelnému dědici se zohledněním jejich zatížení zůstavitelovými nařízením vyšší nebo rovna povinnému dílu, nebude se i tak k nařízeným zatížením přihlížet a nepominutelnému dědici tyto věci případnou zcela nezatížené,

přestože jejich obvyklá cena může výši povinného dílu třeba dalece přesahovat,²⁰

3) uplatní se zatížení (ať nařízená zůstavitelem v pořízení pro případ smrti, nebo na majetku vážnoucí už před zůstavitelovou smrtí) postihující majetek zanechaný nepominutelnému dědici a jejich existence se pouze zohlední při výpočtu výše nároku na doplnění povinného dílu. Chybějící hodnota zatížené věci bude nepominutelnému dědici kompenzována v penězích, eventuálně jiným majetkem v rámci dohody o odbytém.²¹

Lze mít za to, že uplatnění názorů 1) i 2) by mohlo v leckterých případech narážet na dobré mravy a zjevně se přičítat vůli zůstavitele. Tak si lze např. představit situaci, kdy zůstavitel odkáže nepominutelnému dědici stavbu, ke které zřizuje závěti služebnost užívání ve prospěch své manželky. I přesto, že obvyklá cena stavby i se zohledněním služebnosti bude převyšovat hodnotu povinného dílu třeba dvojnásobně, měl by nepominutelný dědic podle názoru 1) kromě stavby stejně ještě i nárok na výplatu celého povinného dílu v penězích, nebo podle názoru 2) by se ke služebnosti vůbec nepřihlíželo, čímž by zůstavitelova manželka mohla v krajním případě i přijít o střechu nad hlavou. Patrně nejlepším řešením proto bude dle bodu 3) započíst na povinný díl celý zatížený

14 Talanda, A., Talandová, I., Plašil, F. Postavení nepominutelného dědice. *Ad Notam*, 2019, č. 1, s. 28, a tam citovaná literatura a judikatura.

15 Svoboda, Klička, op. cit. sub 9, s. 25, Kittel in Petrov, Výtisk, Beran, op. cit. sub 1, s. 1590, Svoboda, J. in Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720)*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 409, z rakouských autorů Kralík, op. cit. sub 7, s. 310, Eccher, B. *Bürgerliches Recht. Band VI: Erbrecht*. 4. vydání. Wien, New York: Springer 2010, s. 163, nebo Zöchling-Jud, B. *Das neue Erbrecht. Erbrechts-Änderungsgesetz 2015*. Wien: Manz, 2015, s. 76–77.

16 Rozhodnutí č. 2317 z 19. 3. 1872, ve sbírce Glaser-Unger pod č. 4525.

17 Svoboda, Klička, op. cit. sub 9, s. 25, Kittel in Petrov, Výtisk, Beran, op. cit. sub 1, s. 1590, Svoboda in Fiala, Drápal, op. cit. sub 15, s. 409. Ze staré literatury např. Mayr, op. cit. sub 1, s. 124, a Krčmář, op. cit. sub 1, s. 129–130.

18 Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora sp. zn. 5 Ob 34/73 (ve sbírce pod zn. SZ 46/28), cit. Welsler in Rummel, Lukas, op. cit. sub 5, s. 202.

19 Další otázku představuje, která zatížení a na kterém majetku lze redukovat – Šešina, Muzikář a Dobiáš, op. cit. sub 6, s. 247, uvádějí, že zřídí-li zůstavitel v pořízení pro případ smrti služebnost na několika pozemcích, lze provést redukci i tak, že se služebnost bude vztahovat jen na některé tyto pozemky. Služebnost v pořízení pro případ smrti se však v praxi obvykle zřizuje k souboru nemovitostí tvořících funkčně související celek s obytnou budovou, eventuálně k několika na sebe navazujícím pozemkům vytvářejícím přístupovou cestu ke konkrétní nemovitosti – je proto otázkou, zda by redukce služebnosti pouze na některé z nemovitostí nepoškodila možnost výkonu služebnosti způsobem, pro který by ztratila smysl – bude třeba pečlivě zvažovat specifika jednotlivých případů.

20 Kralík, op. cit. sub 7, s. 310–311 (jde o názor dle staré právní úpravy ABGB před rokem 2017).

21 Takto i Šešina, Muzikář, Dobiáš, op. cit. sub 6, s. 247, a Šešina in Švestka, Dvořák, Fiala, op. cit. sub 6, s. 369.

majetek v obvyklé ceně, která bude zohledňovat znehodnocení majetku zatížením služebností či jinou právní závadou, ať už existující v době zůstavitelova úmrtí, nebo zřízenou pořizováním pro případ smrti. K posledně uvedenému názoru (3) dospěli i M. Šešina, L. Muzikář a P. Dobiáš a k němu se při poslední dědickoprávní novelizaci ABGB přiklonil i rakouský zákonodárce (srov. aktuální znění § 762 ABGB). Takový závěr je také v souladu se způsobem výpočtu povinného dílu dle § 1656 OZ – povinný díl se stanoví bez zřetele na odkazy a jiné závady vznikající z pořizování pro případ smrti.

Žádná redukce zatížení se neuplatní v případě nařízení tzv. sociálníka dle § 1644 odst. 3 OZ, kdy má nepominutelný dědic pouze na výběr, zda převezme zůstavitelem zanechaný majetek s nařízenými omezeními, nebo zda bude požadovat povinný díl.²² V neposlední řadě podobný důsledek jako při sociálníka bude mít nejspíš omezení, které nebude možné redukovat, ale zároveň nebude představovat právní zá vadu zanechaného majetku – např. příkaz vykonat nějakou cestu, podmínka dosáhnout určitého vzdělání apod. I zde nezbude nepominutelnému dědici patrně nic jiného než si zvolit, zda se omezení podrobí, nebo dědictví či odkaz odmítne s výhradou povinného dílu. Takový závěr zaujímalá předválečná právní teorie a objevuje se i v moderní rakouské literatuře.²³ Nelze ovšem vyloučit ani závěr opačný, že taková neredukovatelná zatížení budou dle § 1644 odst. 2 OZ zkrátka neplatná/zdánlivá v celém rozsahu, i když zůstavitel zanechal nepominutelnému dědici víc majetku než jen povinný díl – vůle zůstavitele by tím však respektována vůbec nebyla. F. Zeiller řešil kdysi tento problém ještě jinak: pokud zůstavitel

nařídí nepominutelnému dědici např. vypravit pohřeb nebo postavit pomník, bude k tomu nepominutelný dědic zavázán jen v případě, že mu zůstavitel pro případ smrti poskytl majetek, jehož hodnota převyšuje povinný díl, a přebytek hodnoty dostačuje k zaplacení pohřbu či pomníku (podobně by se eventuálně daly posuzovat i jiné neredukovatelné příkazy nebo podmínky, tedy v závislosti na tom, zda zůstavitel zanechal nepominutelnému dědici dostatek majetku nad povinný díl i ke splnění takových příkazů a podmínek). Nakonec nelze úplně vyloučit ani stejné řešení jako u zatížení představujících právní zá vadu zanechaného majetku po vzoru aktuálního znění § 762 ABGB – že bude zjištěna pravděpodobná výše nákladů na provedení zůstavitelova příkazu, ta se odečte od hodnoty zanechaného majetku, a případný rozdíl do povinného dílu bude třeba doplnit.²⁴ Řešení posledně uvedeného problému se zdá nejednoznačné.

Rakouská literatura přinesla ještě několik příkladů. Zeiller uvedl situaci, kdy zůstavitel povolá za dědice rovným dílem dvě děti a pro případ, že jedno z dětí zemře bezdětné, má jeho podíl na dědictví připadnout druhému dítěti – takovéto svěřenské nástupnictví se uplatní jen do výše dědického podílu, která přesahuje čistou hodnotu povinného dílu. Podobně dle W. Kralika povolá-li ovdovělý zůstavitel své jediné dítě za dědice celé pozůstalosti, avšak za následné dědice povolá jeho děti, platí svěřenská substituce jen do té části pozůstalosti, která přesahuje povinný díl. Uvedené závěry obstojí i při současné úpravě v českém OZ. W. Kralík a B. Eccher uvádějí méně jednoznačný příklad: povolal-li vdovec za dědice dva syny tak, že jeden je předním dědicem a druhý následným, mohou oba podmínku napadnout a ve výsledku bude každý z nich dědicem nepodmíněným (bez substituce) k 1/4 pozůstalosti, zatímco ke zbylé 1/2 pozůstalosti zůstane substituce platnou.²⁵ Řešení ohledně povolání nepominutelného dědice za následného dědice při svěřenské substituci není přijímáno všeobecně. Odlišný názor prezentoval Nejvyšší soudní dvůr: v případě, kdy nepominutelný dědic byl zůstavitelem sice povolán k dědění, ale až jako dědic následný, dospěl soud k závěru, že nepominutelný dědic má možnost žádat ihned povinný díl v penězích, čímž ale zcela neztrácí své následné dědické právo – má si pak pouze nechat započíst to, co už obdržel na úhradu povinného dílu při prvním pozůstalostním řízení.²⁶

Ať už budou zůstavitelova nařízení zatěžující povinný díl posouzena dle § 1644 OZ jako zdánlivá, či relativně neplatná nebo relativně neúčinná, může mít nepominutelný dědic naléhavý právní zájem [§ 80 písm. c) OSŘ] na **určení, že majetek poskytnutý mu zůstavitelem pro případ smrti není zatížen** (např. bude-li se jednat o nepominutelného dědice neznámého pobytu, objevivšího se až po skončení řízení o pozůstalosti, kdy už byla zatížení zapsána do veřejného rejstříku třeba v důsledku odkazu služebnosti).²⁷

Samozřejmě, oproti Rakousku má český nepominutelný dědic podstatnou výhodu, že může využít i § 1485 odst. 1 či § 1623 OZ a dědictví nebo odkaz **odmítnout s výhradou povinného dílu**, pokud mu nezáleží právě na konkrétním majetku poskytnutém mu zůstavitelem, a přivítal by raději povinný díl v penězích.²⁸ Pro doplnění lze uvést, že v Němec-

- 22 Wehli, A. in Stubenrauch, M. (ed.) *Commentar zum österreichischen allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuche. Zweiter Band*. 8. vydání. Wien: Manz, 1903, s. 945, Anders, J. *Grundriß des Erbrechts*. 2. vydání. Leipzig: Duncker & Humblot, 1910, s. 125, Krasnopolski, H., Kafka, B. *Lehrbuch des österreichischen Privatrechts. Fünfter Band. Österreichisches Erbrecht*. München, Leipzig: Duncker & Humblot, 1914, s. 227.
- 23 Rouček in Rouček, Sedláček, op. cit. sub 12, s. 445. Tentyž závěr vyplývá i z rozhodnutí Nejvyššího soudního dvora č. 14576 z 27. 3. 1877 (ve sbírce Gl.U. 6422). K podobnému závěru dochází v Rakousku K. Nemeth, dle které nebude možné uplatňovat redukci zůstavitelových nařízen, pokud by tím nařízení ztratila svůj vlastní smysl. Nemeth, K. in Schwimann, M., Kodek, G. (eds.) *ABGB. Praxiskommentar. Band 5. §§ 1090–1292 ABGB, GesbR-RG, KSchG, HernFinG, TNG*. 4. vydání. LexisNexis: Wien, 2014, s. 212.
- 24 Šešina in Švestka, Dvořák, Fiala, op. cit. sub 6, s. 369.
- 25 Zeiller, op. cit. sub 3, s. 787, Kralík, op. cit. sub 7, s. 310, Eccher, op. cit. sub 15, s. 163.
- 26 Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora sp. zn. 3 Ob 603/81 z 13. 1. 1982. Týž závěr v rozhodnutí sp. zn. 3 Ob 98/02m z 24. 4. 2003. Nemeth in Schwimann, Kodek, op. cit. sub 23, s. 212.
- 27 V Rakousku o přípustnosti určovací žaloby např. Wehli in Stubenrauch, op. cit. sub 20, s. 945, Weiß, E. in Klang, H. (ed.) *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch. Dritter Band. §§ 1090 bis 1292*. Wien: Österreichische Staatsdruckerei, 1932, s. 669, Gschnitzer, F., Faistenberger, Ch. *Österreichisches Erbrecht*. 2. vydání. Springer: Wien, 1984, s. 103, Welsler in Rummel, Lukas, op. cit. sub 5, s. 188.
- 28 V současné době se zvažuje novelizace ustanovení tak, že by právo odmítnout s výhradou povinného dílu měli jenom dědicové, kteří nejsou plně svéprávní.

ku po novelizaci s účinností od 1. 1. 2010 zákon dokonce nepominutelnému dědici ani nedává jinou možnost – musí buď přijmout dědický podíl s omezeními, nebo při existenci taxativně vyjmenovaných omezení dědictví odmítnout a žádat povinný díl (§ 2306 BGB). Původní řešení, kdy omezení zkracující povinný díl ze zákona odpadla, bylo opuštěno.²⁹

Nabízí se otázka, zda by nebylo vhodnější *de lege ferenda* přijmout úpravu jako v novelizovaném § 762 rakouského ABGB,³⁰ dle kterého není zůstavitelovo nařízení zatěžující majetek poskytnutý zůstavitelem ke krytí povinného dílu neplatné či nicotné, ale zatížení se má pouze zohlednit při ocenění takto poskytnutého majetku. Podobně totiž bude muset být posuzováno poskytnutí majetku ke krytí povinného dílu, ať už formou povolání za dědice, nebo formou odkazu, na kterém vázlo zatížení už v době zůstavitelova života. Jeví se vhodné režim obou typů poskytnutí už zatíženého nebo teprve zatěžovaného majetku sjednotit.

Omezení povinného dílu nařízením zůstavitele může zůstat platné a účinné v případě, kdy se u nepominutelného dědice prokáže existence důvodu vydědění a zůstavitelovo nařízení omezující povinný díl lze považovat za částečné vydědění mlčky (§ 1648 OZ).³¹

VZTAH § 1644 A 1517 OZ

Za zvláštní případ je nutno považovat zřízení svěřenského nástupnictví zůstavitelovu nezletilému dítěti nezpůsobilému pořizovat. Dle § 1517 OZ zaniká svěřenské nástupnictví v rozsahu povinného dílu nabytím pořizovací způsobilosti dítěte.³² Zákon tedy počítá s tím, že rodiče nezletilého dítěte nezpůsobilého pořizovat mohou omezit jeho povinný díl svěřenským nástupnictvím. To by znamenalo, že § 1517 se k § 1644 uplatní jako *lex specialis*. K takovému názoru se nejspíš přiklání J. Svoboda a O. Klička,³³ zatímco ostatní literatura buď pouze opakuje znění zákona, nebo se k probírané otázce spíše nevyjadřuje.³⁴

Důvodová zpráva k tomu uvádí, že „dokud nezletilý nenabude pořizovací způsobilosti, nepředstavuje zřízení fideikomisární substituce omezení práva dítěte na povinný díl, neboť se jměním nemůže v tomto smyslu disponovat, nemůže o něm pořádit“. To však není úplně pravda. Nezletilý bez pořizovací způsobilosti sice nemůže o majetku pořizovat pro případ smrti, zákon mu ale nebrání prostřednictvím zákonného zástupce či opatrovníka disponovat s majetkem mezi živými, byť se souhlasem opatrovníckého soudu. Pokud by ale jeho povinný díl byl podle § 1517 OZ omezen svěřenským nástupnictvím, v důsledku § 1521 a 1522 by byl až do nabytí pořizovací způsobilosti omezen pouze na práva pořizovatele. Pokud by tak např. v důsledku přestěhování dítěte bylo potřebné prodat jemu odkázanou nemovitost a pořádit jinou v odlišné části státu, eventuálně zřídit na nemovitosti zástavní právo za účelem získání úvěru k financování její opravy, mohl by následný dědic takovou dispozici zablokovat nebo významně ztížit. Nezletilec by se tak dostal do horší pozice než jiné osoby v postavení nepominutelného dědice, protože v krajním případě by omezení jemu zanechaného povinného dílu svěřenským nástupnictvím mohlo bránit v získání prostřed-

ků např. na léčbu vážné nemoci či jiné mimořádné nutné výdaje, na což upozorňoval už C. E. Schindler v roce 1839.³⁵

Předmětná otázka byla a je dlouhodobě řešena rakouskou literaturou a judikaturou, avšak celkem bezvýsledně. Ustanovení § 1517 OZ vychází pravděpodobně a bohužel z § 609 ABGB ve znění před 1. 1. 2017,³⁶ který otázku povinného dílu výslovně neřešil a už od svého počátku se stal zdrojem setrvalého nejednotného výkladu. F. Zeiller zastával benevolentní názor, že rodič může povolovat svěřenského nástupce v zásadě bez omezení i k povinnému dílu svého potomka nezpůsobilého pořizovat. Zeillerův názor byl prakticky ihned ještě v první polovině 19. století veskrze odmítnut.³⁷ Literatura k § 609 a 774 ABGB se po roce 1900 rozdělila na dva hlavní proudy. Většinou se dovozovalo, že svěřenské nástupnictví se k povinnému dílu nezletilce uplatní jenom jako tzv. *substituto eius, quod supererit* – čili svěřenské nástupnictví k tomu, co v době smrti nezletilce zbude. Jinými slovy, svěřenské nástupnictví k povinnému dílu nebránilo dítěti s majetkem volně disponovat *inter vivos*. Takové řešení vyhovovalo i § 774

29 Weidlich, D. in Bassenge, P. (ed.) *Palandt. Bürgerliches Gesetzbuch mit Nebengesetzen*. 74. vydání. München: C. H. Beck, 2015. Redukovat zatížení dědického podílu či odkazu může dle § 2322 BGB jen ten, kdo nabyl dědický podíl či odkaz místo odmítnutější nepominutelného dědice, a je z toho důvodu odpovědný za úhradu jeho povinného dílu.

30 *Haften einer Zuwendung oder Schenkung im Sinn der §§ 780 und 781 Bedingungen oder Belastungen an, die der Verwertung des zugewendeten Vermögens entgegenstehen, so hindert dies nicht deren Eignung zur Pflichtteilsdeckung; ein dadurch fehlender oder verminderter Nutzen ist aber bei der Bewertung der Zuwendung oder Schenkung zu berücksichtigen*. Účinné od 1. 1. 2019.

31 Zeiller, op. cit. sub 3, s. 786.

32 Přičemž výše povinného dílu potomka, který byl v době zůstavitelovy smrti nezletilý, má i tehdy činit tři čtvrtiny dědického podílu ze zákona. Procentuální výměra povinného dílu je dle autorova názoru neměnná a vztahuje se ke stavu v době smrti zůstavitele, neboť povinný díl je stanoven zlomkem pozůstalosti (§ 1643 odst. 2 OZ) – pokud by se totiž procentuální výměra povinného dílu měnila v čase v závislosti na věku nepominutelného dědice, argumentem *ad absurdum* by dědicové mohli vyčkávat s plněním tříčtvrtinového povinného dílu do dosažení zletilosti nepominutelného dědice a následně mu po právu plnit jen čtvrtinu jeho zákonného dědického podílu. Výše povinného dílu (tj. konkrétní vyčíslení v penězích) se nicméně může proměňovat dle § 1656 OZ v závislosti na zisku a ztrátě pozůstalosti. Stejný názor zastávají Šešina, Muzikář a Dobiáš, op. cit. sub 6, s. 163.

33 Svoboda, Klička, op. cit. sub 9, s. 26, Svoboda in Fiala, Drápal, op. cit. sub 15, s. 139.

34 Srov. Klička a Kittel in Petrov, Výtisk, Beran, op. cit. sub 1, s. 1488–1489 a 1590, nebo Šešina, Muzikář a Dobiáš in op. cit. sub 6, s. 163.

35 Schindler, C. E. *Kann der Vater seinem unmündigen Kinde rücksichtlich des Pflichttheiles für den Fall gültig fideicommissarisch substituieren, daß das Kind in der Unmündigkeit stürbe? Zeitschrift für österreichische Rechtsgelehrsamkeit*, 1839, č. 1, s. 39–45. Další starou literaturou cituje Sailer, H. in Fenyves, A., Kerschner, F., Vonkilch, A. *ABGB. §§ 552 bis 646*. Wien: Verlag Österreich, 2017, s. 364.

36 Nyní po novelizaci provedené ErbRÄG 2015 spadá úprava probírané otázky patrně pod § 616 odst. 2 ABGB.

37 Přehled původní literatury uvádí Sailer in Fenyves, Kerschner, Vonkilch, op. cit. sub 35, s. 364.

ABGB zakazujícímu zatěžovat povinný díl jakýmkoliv zůstavitelovými nařízeními.³⁸ V důsledku toho návrh občanského zákoníku z roku 1937 počítal s výslovnou úpravou v § 682: „svěřenské nástupnictví však povinný díl neobmezuje zejména tehdy, když je ustanoveno dítěti k tomu, co zbude v době jeho smrti, jestliže by zemřelo nedospělé“.³⁹ Tentýž názor zastával ještě před novelizací ErbRÄG 2015 B. Eccher, který uvádí, že svěřenské nástupnictví představuje omezení povinného dílu dle § 774, ledaže by dítě, resp. jeho opatrovník, mohli s majetkem volně disponovat.⁴⁰ Vyvinul se nicméně i striktnější názor, který jakékoliv omezování povinného dílu i nezletilých dětí či omezeně svéprávných osob vylučuje, resp. považuje za zkrácení povinného dílu ve smyslu § 774 ABGB i *fideicommissum eius, quod supererit*.⁴¹

V rámci komparace je možné poukázat i na vývoj právní úpravy ve Švýcarsku. Čl. 531 ZGB původně stanovil bez výjimky, že povolání svěřenského nástupce nepominutelnému dědici je v rozsahu povinného dílu neplatné. S účinností od 1. 1. 2013 byl zaveden nový čl. 492a ZGB.⁴² Dle něho může zůstavitel povolat svěřenského nástupce svému trvale nesympatickému potomku, který nezanechá potomky ani manželé; fideikomissární substituce se ale vztahuje pouze na zbytek majetku, který po nesympatickém potomku zůstane (tzv. *fideicommissum eius, quod supererit*). Svěřenské nástupnictví ze zákona odpadá, pokud potomek oproti očekávání nabude svéprávnost. V návaznosti na to byl novelizován i čl. 531

ZGB, který nyní zahrnuje výjimku, podle které se ustanovení o zákazu zatížení povinného dílu neuplatní pro případy povolání následného dědice nesympatickému potomku.

Jak bylo výše demonstrováno, v posledních deseti letech došlo v Německu, Švýcarsku i Rakousku k podstatným novelizacím v záležitosti zkrácení povinného dílu, zejména u nesympatických potomků. Rakousko i Švýcarsko upřednostnily řešení „*fideicommissum eius, quod supererit*“. Vzorem pro českého zákonodárce se, bohužel, stal nejspíš staletí problematický § 609 ABGB, nedostatečně chránící nezletilé potomky před zatěžováním jejich povinného dílu *inter vivos* (a který navíc v rakouském právu odpadl novelizací ErbRÄG 2015 s účinností od 1. 1. 2017). Ačkoliv § 1517 OZ oproti § 609 ABGB přece jenom činí alespoň pokus o vymezení vztahu svěřenského nástupnictví k povinnému dílu nezletilých, zůstává na půli cesty a přetrvávají pochybnosti, zda je nezletilé dítě oprávněno disponovat se zděděným majetkem mezi živými. Bylo by jistě lepší, kdyby zákonodárce býval alespoň převzal znění ustanovení z návrhu občanského zákoníku z roku 1937, jako to učinil v mnoha jiných případech. S ohledem na aktuální tendence v příbuzných občanských zákonících německého jazykového okruhu a nakonec i s přihlédnutím k ústavně zaručené zvýšené ochraně nezletilých⁴³ **by § 1517 OZ měl být ve vztahu k § 1644 OZ vykládán spíše tak, že nezletilému dítěti nezpůsobilému pořizovat mohou rodiče nařídít svěřenské nástupnictví k povinnému dílu, nezletilý však má právo s majetkem v rozsahu povinného dílu nakládat i bez souhlasu následného dědice. Svěřenské nástupnictví pak ve vztahu k povinnému dílu úplně zanikne, až nezletilý nabude pořizovací způsobilosti.**

ZÁVĚR

Vzhledem k předestřené argumentaci lze dospět k několika závěrům ohledně interpretace § 1644 a 1517 OZ. Povinný díl musí zůstat zcela nezatížen zůstavitelovými nařízeními pro případ smrti, zatížení váznoucí na majetku už před smrtí zůstavitele nejsou v ohledu povinného dílu zakázána a projev se pouze v ocenění majetku. Zatížení nařazená v zůstavitelově pořízení se uplatní jen k přebytku majetku, který vyšší povinného dílu přesahuje, a do zbytku mají být redukována, je-li to s ohledem na jejich charakter možné. Neredukovatelná zatížení, představující právní závadu zanechaného majetku, nejspíš budou muset zůstat zachována a jejich existence se pouze zohlední při výpočtu výše nároku na doplnění povinného dílu. U neredukovatelných zatížení, která nemají váznout jako právní závada na majetku (zejména různé příkazy), za stávající právní úpravy zřejmě nepominutelnému dědici nezbude než volba mezi podřízením se těmto zatížením, nebo odmítnutím dědictví nebo odkazu s výhradou povinného dílu. *De lege ferenda* se zdá vhodné, aby byl režim započítávání všech zatížení zůstavitelovým nařízením na povinný díl sjednocen po vzoru novelizovaného § 762 rakouského ABGB. Ustanovení § 1517 OZ pak by mělo být vzhledem k ochraně zájmů nezletilých vykládáno tak, že rodič nezletilého dítěte, které nemá pořizovací způsobilost, může nařídít svěřenské nástupnictví k povinnému dílu dítěte, tomu ale zůstane právo s majetkem v rozsahu povinného dílu disponovat i bez souhlasu svěřenského nástupce (*fideicommissum eius, quod supererit*).⁴⁴ ■

38 Rouček in Rouček, Sedláček, op. cit. sub 12, s. 182, 445 a 446, Krčmář, op. cit. sub 1, s. 130, Wehli, A. in Stubenrauch, op. cit. sub 22, s. 811; Krainz, J., Ehrenzweig, A. *System des österreichischen allgemeinen Privatrechts. Zweiter Band, zweite Hälfte: Familien- und Erbrecht*. Manz: Wien, 1917, s. 496–497. Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora č. 6503 z 2. 5. 1905 (ve sbírce Glaser-Unger nová řada č. 3042) a sp. zn. R I 154/13 z 25. 2. 1913 (ve sbírce Glaser-Unger nová řada č. 6321), obě dodnes často citovaná literaturou. Rozhodnutí z roku 1913 je zároveň nejspíš posledním judikátem, který až dodnes pobírá problém v Rakousku řeší.

39 To představovalo pokrok oproti původnímu záměru z roku 1924, který v § 609 obsahoval vcelku podobnou úpravu jako současný § 1517 OZ, také neřešící možnost dispozic s povinným dílem mezi živými: „*Také rodiče mohou svým dětem ustanovit svěřenského náhradníka toliko vzhledem ke jmění, které jim zůstávají. V příčině dílu povinného stane se toto náhradnictví, je-li ustanoveno pro případ smrti dítěte, neúčinným, jakmile dítě nabude způsobilosti pořizovací. Náhradnictví svěřenské, ustanovené pro jiné případy, jest účinné pouze v příčině toho, co bylo dítěti zůstaveno nad povinný díl.*“ Srov. Svoboda, E. (ed.) *Dědické právo. Návrh subkomitétu pro revisi občanského zákoníka pro Československou republiku*. Praha 1924, s. 32.

40 Eccher, B. in Schwimann, Kodek, op. cit. sub 7, s. 84. Podobně Kralík, op. cit. sub 7, s. 200.

41 Rozhodnutí Nejvyššího soudního dvora č. 2519 z 1. 5. 1866 (ve sbírce Glaser-Unger pod č. 2473), z literatury např. Weiß in Klang, op. cit. sub 27, s. 671–672, Welsler in Rummel, Lukas, op. cit. sub 5, s. 80, Sailer in Fenyves, Kerschner, Vonkilch, op. cit. sub 35, s. 366.

42 Zákon z 19. 12. 2008 (Erwachsenenschutz, Personenrecht und Kindesrecht), AS 2011 725; BBI 2006 7001.

43 Čl. 32 Listiny základních práv a svobod, čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte apod.

44 Za důležité postřehy k článku děkuji JUDr. Adamu Talandovi, Ph.D. a JUDr. Mgr. Ondřeji Horákovi, Ph.D.

Krátké úvahy nad § 59 odst. 2 ZOK po novele – souhlas nebo schválení právního jednání valnou hromadou

ZÁKONODÁRCE NOVELOU ZÁKONA O OBCHODNÍCH KORPORACÍCH (ZÁKONEM Č. 33/2020 SB.) PŘISTOUPIL I K NĚKTERÝM DÍLČÍM ZMĚNÁM V RÁMCI INSTITUTU SMLOUVY O VÝKONU FUNKCE. PRO PRÁVNÍ PRAXI OBCHODNÍCH KORPORACÍ LZE ZA PŘÍNOSNOU ČÁST NOVELIZAČNÍCH DOPADŮ OZNAČIT PŘÁVĚ I NOVÉ ZNĚNÍ § 59 ODST. 2 ZOK PO NOVELE, KTERÝ BUDE ÚČINNÝ ODE DNE 1. LEDNA 2021.

JUDr. Lukáš Sadecký

I. OBECNĚ K INSTITUTU SOUHLASU NEBO SCHVÁLENÍ VALNOU HROMADOU S VAZBOU NA PRÁVNÍ JEDNÁNÍ

Napříč zákonem o obchodních korporacích můžeme místy zaznamenat taková ustanovení, která jenom pro určitá právní jednání vyžadují souhlas nebo schválení nejvyšším orgánem obchodní korporace. V této souvislosti můžeme hovořit o ukázce tzv. *složitého právního jednání*, kdy se pouze pro některá právní jednání z důvodu dosažení jejich právní bezvadnosti navíc vyžaduje splnění (přistoupení) další podmínky, kterou je např. udělení souhlasu nebo schválení valnou hromadou kapitálové společnosti.

Složená právní jednání v konečném důsledku odpovídají případům, kdy je *ex lege* dána či jinak zastoupena spíše zvýšená tendence na ochranu obchodní korporace. Důvod „komplikovat“ některá právní jednání zákonným požadavkem na souhlas či schválení valnou hromadou tak pro obchodní korporaci představuje ochranný nástroj.

Jako základní ukázkou ingerence valné hromady směrem k právním jednáním lze označit § 48 ZOK. Jeho dopady ovšem nepůsobí absolutně, jelikož jsou cíleny jen na omezené případy, kdy *toliko zákon* (nikoli pouhá společenská smlouva nebo pouhé rozhodnutí orgánu obchodní korporace) ke zcela konkrétním právním jednáním obligatorně vyžaduje souhlas nejvyššího orgánu (valné hromady kapitálové společnosti). Nejčastěji se tak bude jednat o některá dílčí právní jednání, která jsou předpokládána v příslušných částech především § 190 odst. 2 ZOK (působnost valné hromady společnosti s ručením omezeným) nebo § 421 odst. 2 ZOK (působnost valné hromady akcio-

vé společnosti), když takovéto případy právních jednání jsou normovány právě zákonem, a to s výslovnou vazbou na schvalování valnou hromadou.¹

Pro účely § 48 ZOK není příliš výkladových pochyb o tom, že jeho nedodržení vyvolává neplatnost právního jednání, a to ovšem jen *neplatnost relativní*, jelikož je zapotřebí, aby se v prekluzivní lhůtě oprávněná osoba včas dovolala neplatnosti právního jednání učiněného bez souhlasu valné hromady, pokud souhlas valné hromady s právním jednáním vyžaduje (povinně a výlučně) zákon.

Můžeme ovšem nalézt zákonné výjimky ve vztahu k § 48 ZOK s tím, že takovéto výjimky mají aplikační přednost z důvodu jejich speciality. Zá-

konodárce většinou u těchto výjimek navíc v konečném důsledku přichází s výslovnou sankcí nedostatku *účinnosti*, čímž se výrazně odlišuje od sankce relativní neplatnosti zmíněné v § 48 ZOK.

Ukázkou takovýchto speciálních výjimek, může být: (a) § 53 odst. 3 ZOK, dle něhož: „Vznikla-li porušením péče řádného hospodáře obchodní korporaci újma, může ji obchodní korporace vypořádat podle smlouvy uzavřené s povinnou osobou; pro účinnost smlouvy se vyžaduje souhlas nejvyššího orgánu obchodní korporace přijatý alespoň dvoutřetinovou většinou hlasů všech společníků“ nebo (b) § 208 odst. 1 ZOK, dle něhož: „Neurčí-li společenská smlouva jinak, může společník převést podíl na osobu, která není společníkem, jen se souhlasem valné hromady. Smlouva o převodu podílu nenabude účinnosti dříve, než bude souhlas udělen.“

JUDr. Lukáš Sadecký

- advokát
- člen rozkladových komisí
- rozhodce Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR

¹ V podrobnostech např. Sadecký, L. Právní jednání podmíněné na souhlas valné hromady. *Právní rádce*, 2016, č. 5, s. 34–36.

Ukázkou více podmíněných (společenská smlouva musí totiž nejdříve výslovně označit jako orgán společnosti, který má udělit souhlas s převodem podílu/akcie, valnou hromadu) speciálních výjimek, může být: (c) § 207 odst. 1 ZOK, dle něhož: *„Každý společník může svůj podíl převést na jiného společníka“* ve spojení s § 207 odst. 2 ZOK, dle něhož: *„Podmíní-li společenská smlouva převod podílu podle odstavce 1 souhlasem některého z orgánů společnosti (vložená pozn. valná hromada – viz výše) a není-li souhlas udělen do 6 měsíců ode dne uzavření smlouvy o převodu, nastávají tytéž účinky, jako při odstoupení od smlouvy, ledaže je ve smlouvě o převodu určeno jinak. Smlouva o převodu podílu nenabude účinnosti dříve, než bude souhlas udělen“* nebo (d) § 271 odst. 1 ZOK, dle něhož: *„V případě, že je převoditelnost akcií na jméno podmíněna souhlasem orgánu společnosti (vložená pozn. valná hromada – viz výše), smlouva o převodu těchto akcií nenabude účinnosti dříve, než bude souhlas udělen.“*

V praxi obchodních korporací je tak v případě zákonného požadavku na souhlas či schválení valnou hromadou některého právního jednání (složená právní jednání) vždy zapotřebí pečlivě a důsledně odlišovat právní dopady § 48 ZOK s tím zdůrazněním, že dopady tohoto ustanovení jsou i tak rozsahově (vazba jen na případy předpokládané zákonem) a časově (vazba na prekluzivní lhůty) omezeny; a oproti tomu přednostně aplikovat případné zákonné výjimky, u kterých je zastoupena jejich specialita doprovázená zásadně výslovnou sankcí jen neúčinností (zpravidla § 53 odst. 3 a § 208 odst. 1 ZOK, a více podmíněně § 207 odst. 2 a § 271 odst. 1 ZOK).

Pouze pro úplnost je zapotřebí dodat, že § 56 odst. 2 ZOK, tj. uzavření smlouvy obchodní korporací, která by nebyla v zájmu obchodní korporace, může valná hromada sice zakázat (důsledky zákonných pravidel o střetu zájmů), avšak zde se v žádném případě nejedná o jakékoli udělování souhlasu s uzavřením smlouvy nebo schválení smlouvy valnou hromadou. Proto zde § 48 ZOK nenalezne vůbec žádnou aplikační oporu.

II. INSTITUT SOUHLASU NEBO SCHVÁLENÍ VALNOU HROMADOU S VAZBOU NA NÁVRH SMLOUVY JAKO PRÁVNÍHO JEDNÁNÍ

Za právně velmi zajímavé lze označit rozlišování případné slovní nuance zákonodárce mezi tím, zda valná hromada vyslovuje souhlas či schválení ke smlouvě nebo k návrhu smlouvy, tj. k návrhu právního jednání.

Zákonodárce totiž rozlišuje „návrh“ právního jednání a jeho schválení valnou hromadou v rámci tzv. kapitalizace pohledávky ve vazbě na zvyšování základního kapitálu, a to v § 21 odst. 3 ZOK, dle něhož: *„Pohledávka společníka za kapitálovou společností nemůže být předmětem jeho vkladu do této společnosti; započtena proti pohledávce společnosti na splacení emisního kursu může být pouze smluvně. Smlouva o započtení vyžaduje písemnou formu a její návrh schvaluje valná hromada.“*

Lze mít důvodně za to, že právě s ohledem na zcela neoddiskutovatelnou slovní nuanci vyjádřenou obratem „návrh“ lze jenom velmi stěží jakkoli právně zhojit, pokud valná hromada neschválí skutečně toliko návrh smlouvy (dohody) o započtení. Zákonodárce dal totiž zcela jednoznačně, a navíc i dostatečně, najevo, že trvá na schválení návrhu právního jednání, a ne na schválení již uzavřeného právního jednání (uzavřené smlouvy). V případě nedodržení § 21 odst. 3 ZOK (aspekt nerespektování schválení „návrhu“) by tak o to více do popředí měla vystupovat spíše sankce absolutní neplatnosti, a nikoli jen relativní neplatnosti s poukazem na § 48 ZOK.

K případnému výkladovému „zavírání očí“ nad tím, že napříč zákonem o obchodních korporacích nikde vlastně „není“ rozlišováno mezi schvalováním návrhu právního jednání a právního jednání nikoli jako návrhu, by tak nemělo být přihlíženo. Nejedná se totiž jen o pouhý formalismus zákonodárce.

Jinak řečeno, z důvodu rarity § 21 odst. 3 ZOK a v rámci něho schvalování „návrhu“ právního jednání valnou hromadou by nemělo být zase až takovým právním pochybením, pokud v ostatních (veškerých zbývajících) případech, kdy zákon pro určitá právní jednání vyžaduje schválení či souhlas valnou hromadou, jestliže by valná hromada vyslovila schválení či udělila souhlas k již uzavřenému právnímu jednání.

Z důvodu větší právní jistoty a eliminace případných výkladových potíží lze samozřejmě jenom doporučit, aby každé právní jednání, které má schvalovat či s ním vyslovovat souhlas valná hromada, bylo uzavřeno, tedy podepsáno, nejdříve až v okamžik (v den), kdy jej valná hromada schválila či s ním vyslovila souhlas. Tímto totiž dojde zásadně i k tomu, že okamžik uzavření právního jednání zásadně splyne s okamžikem účinnosti právního jednání.

III. USTANOVENÍ § 59 ODST. 2 ZOK PO NOVELE

Zákonodárce přistoupil novelou zákona o obchodních korporacích k rozšíření a specifikaci § 59 odst. 2 ZOK, dle něhož po novele: *„Smlouva o výkonu funkce se v kapitálové společnosti sjednává písemně a schvaluje ji, včetně jejich změn, nejvyšší orgán společnosti; bez tohoto schválení nenabude smlouva účinnosti. Nerozhodl-li nejvyšší orgán společnosti jinak, je schválená smlouva účinná ode dne jejího uzavření, nebo ode dne vzniku funkce, podle toho, který z těchto dnů nastal později.“*

Zde můžeme na prvním místě vidět, že dochází k „vyvazování“ schvalování právního jednání, tedy smlouvy o výkonu funkce, valnou hromadou, a to z právních dopadů § 48 ZOK, jelikož jako sankce je zmiňován nedostatek účinnosti smlouvy. Taková skutečnost sama o sobě nepochybně přináší větší míru právní jistoty, jelikož tímto došlo k upožadení výkladů o případné neplatnosti právního jednání (smlouvy o výkonu funkce), které nebylo schváleno valnou hromadou kapitálové společnosti.

Za výkladově zajímavou lze označit celou větu druhou § 59 odst. 2 ZOK po novele, která toliko *dispozitivně* (nerozhodli-li totiž nejvyšší orgán společnosti jinak) ohledně okamžiku účinnosti schválené smlouvy o výkonu funkce normuje, že účinnost takovéto smlouvy nastává ode dne jejího uzavření, nebo ode dne vzniku funkce, podle toho, který z těchto dnů nastal později. Zákonodárce tak správně upřednostňuje a váže okamžik účinnosti smlouvy o výkonu funkce až na pozdější časovou skutečnost, potažmo pozdější den.

Vzhledem k tomu, že valná hromada je oprávněna ohledně okamžiku účinnosti smlouvy o výkonu funkce rozhodnout i jinak; může valná hromada rozhodnout klidně i tak, že schválená smlouva o výkonu funkce bude účinná již ode dne vzniku funkce člena voleného orgánu (dále časově zpětně z logiky věci nemůže valná hromada ani jít). Uvědomíme-li si navíc, že smlouva o výkonu funkce mohla následně být mezi členem voleného orgánu a posuzovanou společností uzavřena, tedy podepsána a korektně i s tím datována, klidně až za týden po jejím schválení valnou hromadou, může tak nastat právní stav, kdy okamžik účinnosti smlouvy rozhodnutý valnou hromadou společnosti (nejvíce zpětně ke dni vzniku funkce člena voleného orgánu) bude předcházet dni vlastního uzavření, tedy podepsání a korektního datování, smlouvy.

Třebaže to nepochybně nebylo *a priori* úmyslem zákonodárce, tak právě přiznáním oprávnění valné hromadě „... Nerozhodne-li nejvyšší orgán společnosti jinak, ...“ může v odstavci bezprostředně výše popsaném případě nastat právně sporným způsobem účinnost smlouvy dříve (ke dni vzniku funkce člena voleného orgánu), než byla smlouva o něco později vůbec uzavřena, resp. později podepsána a korektně takto datována.

Zákonodárce ve větě druhé § 59 odst. 2 ZOK po novele používá obrat „... je schválená smlouva účinná ...“, čímž je cíleno na „smlouvu“ jako celek, a nikoli pouze na některá její dílčí ustanovení, tj. třeba jen na ustanovení smlouvy o výkonu funkce ohledně odměny či odměňování.

V neposlední řadě je dobré zmínit, že nikde jinde, a to kromě věty druhé v § 59 odst. 2 ZOK po novele, zákonodárce právo „hýbat“ s okamžikem účinnosti valnou hromadou schvalovaného právního jednání (smlouvy) nepřiznává. Naopak zákonodárce na některých místech v případě složeného právního jednání správně zdůrazňuje: „... *nenabude účinnosti dříve, než bude souhlas udělen* ...“ (viz § 207 odst. 2, § 208 odst. 1 nebo § 271 odst. 1 ZOK). Posledně uváděným dochází k přesnému a lepšímu zachování vlastní podstaty a významu okamžiku účinnosti smlouvy jako takové.

Lze tedy pouze doporučit, aby se pro účely § 59 odst. 2 ZOK po novele nejvyšší orgán společnosti raději příliš nepouštěl do přílišného experimentování ohledně „ohýbání“ vlastního okamžiku účinnosti jinak schválené smlouvy o výkonu funkce, aby účinnost takovéto smlouvy nepřed-

cházela okamžiku jejího uzavření. Dotčená kapitálová společnost by tak raději měla nechat působit zákonodárcem předpokládaný okamžik účinnosti valnou hromadou schválené smlouvy o výkonu funkce na pozdější okamžik (den) normovaný ve větě druhé § 59 odst. 2 ZOK po novele.

IV. ZÁVĚRY

Složené právní jednání v podobě *ex lege* provázání určitého právního jednání (smlouvy) na souhlas nebo schválení valnou hromadou nemusí v případě nedodržení či porušení vždy podléhat sankci relativní neplatnosti dle § 48 ZOK, ale může se ocitnout v rovině jen neúčinnosti právního jednání (skupina některých speciálních výjimek). Do skupiny speciální výjimky lze nově zařadit právě i § 59 odst. 2 ZOK po novele.

V rámci složeného právního jednání, kdy se vyžaduje schválení toliko návrhu konkrétního právního jednání valnou hromadou, by naopak do popředí měla vystupovat sankce spíše absolutní neplatnosti (§ 21 odst. 3 ZOK). Zákonodárce zde totiž využívá slovní nuanci schválení „návrhu“.

Kromě případu předpokládaného § 21 odst. 3 ZOK může valná hromada ohledně složeného právního jednání vyslovit schválení či udělit souhlas klidně již k uzavřenému právnímu jednání.

Zákonodárce nikde jinde, a to kromě právě § 59 odst. 2 ZOK po novele (smlouva o výkonu funkce), neumožňuje, aby došlo k „ohýbání“ okamžiku účinnosti právního jednání, které je součástí složeného právního jednání. V takovémto časovém „ohýbání“ okamžiku účinnosti smlouvy o výkonu funkce valná hromada kapitálové společnosti nemůže jít více zpětně než do okamžiku (dne) vzniku funkce člena voleného orgánu.

Jako právně sporná a pochybná by měla být označena každá situace, kdy by v důsledku rozhodnutí valné hromady ohledně „ohýbání“ okamžiku účinnosti smlouvy o výkonu funkce nastala účinnost takovéto smlouvy dříve (časově více zpětně), než bude okamžik (den) jejího uzavření, a tudíž podepsání a korektního datování. Kapitálová společnost by tak raději měla upozadit přílišnou „kreativitu“ ohledně „ohýbání“ a nechat působit zákonodárcem jinak předpokládaný okamžik účinnosti valnou hromadou schválené smlouvy o výkonu funkce na pozdější okamžik (den) normovaný ve větě druhé § 59 odst. 2 ZOK po novele.

Na úplný závěr se jako potřebné jeví zopakovat, že z důvodu větší právní jistoty a eliminace případných výkladových potíží lze jenom doporučit, aby každé právní jednání, které má schvalovat či s ním vyslovovat souhlas valná hromada, bylo uzavřeno, tedy podepsáno, nejdříve až v okamžik (v den), kdy jej valná hromada schválila či s ním vyslovila souhlas. Tímto totiž dojde zásadně i k tomu, že okamžik uzavření právního jednání zásadně splyne s okamžikem účinnosti právního jednání. ■

Reverzní doložka a její využitelnost v české notářské praxi

doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D.
JUDr. Ondřej Drachovský

Každý, kdo se při vědomí konečnosti lidského života zamýšlel nad vhodným uspořádáním svých majetkových poměrů pro případ smrti, narazil na problém nemožnosti s jistotou předvídat budoucí chod událostí. Nikdo neví, zda si jeho děti najdou životní partnery, zda se budou věnovat té či oné – v očích zůstavitele – prospěšné činnosti, zda se z jeho potomků nevyklubají marnotratníci či v jakém pořadí se bude on a jeho blízcí odebírat na věčnost. Občanské právo by mělo poskytovat alespoň určitý návod či rámcovou odpověď na podobné otázky, resp. mělo by konstruovat mechanismy, jež umožňují maximální naplnění přání a tužeb člověka s minimalizací nechtěných dopadů případných budoucích zásahů vyšší moci. Účelem tohoto příspěvku je upozornit na jeden z mechanismů, jehož včlenění do darovacích smluv může být mnohdy praktické.

1. SMYSL A ÚČEL REVERZNÍ DOLOŽKY

Reverzní doložka představuje vedlejší ujednání, s nímž se nejčastěji setkáme u darovacích smluv. Je tomu tak proto, že darováním větších majetkových hodnot dochází k dlouhodobější fixaci majetkových poměrů v rodině či mezi dalšími příbuznými. Nedojde-li k revokaci daru, bývají právní poměry takto nastaveny většinou až do konce života dárce i obdarovaných s vyhlídkou další právní sukcese. A právě vědomí přechodu darovaného majetku na další osoby odlišné od obdarovaného může být pro dárce z mnoha důvodů znepokojující. Východiskem proto bývá představa jakéhosi přechodu darovaného majetku zpět do sféry dárce, zemřelí obdarovaný za života dárce. Popsané úvahy stály u zrodu smluvního ujednání, které označujeme jako reverzní doložka (fr. *droit de retour*, it. *reversibilita delle cose donate*, šp. *la reversión*).¹ Reverzní doložku připouští judikatura i v některých státech, které nemají její výslovnou právní úpravu.^{2,3}

1 K pojmu reverzní doložka srov. Elischer, D. *Darování a jeho podoby v novém soukromém právu*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 95–96.

2 Např. rakouská judikatura uznala reverzní doložku jako tzv. (*vertragliches*) *Heimfallrecht* či *Heimfallsvereinbarung* –

Pakliže obdarovaný zemře dříve než dárce, způsobí tato doložka zpětný přechod vlastnického práva na dárce.⁴ **Je zapotřebí zdůraznit, že se v takovém případě skutečně jedná o nabytí vlastnického práva přechodem,⁵ což má významné důsledky.** Reverzní doložka má tedy charakter rozvazovací podmínky (§ 548 odst. 2), v důsledku jejíhož splnění dojde k automatickému obnovení právního stavu, který zde byl před darováním. Stane-li se rozvazovací podmínka nesplnitelnou, tedy zemře-li dárce před obdarováním nebo současně s ním, stává se převod vlastnického práva na obdarovaného nepodmíněným. V případě plurality dárců lze sjednat reverzní doložku i ve prospěch pouze některého (některých) z nich.⁶

Reverzní doložka umožňuje naplnit přání osoby, která chce bezúplatně převést vlastnické právo k určité věci na jinou osobu a která zároveň (za svého života) nechce být svědkem toho, jak tato věc přechází na dědice této jiné osoby.⁷ Motivem tohoto přání může být nemožnost dárce ovlivnit okruh dědiců obdarovaného, potažmo snaha vyhnout se projednávání předmětu darování v pozůstalostním řízení po obdarovaném – ať již proto, aby se předešlo sporům mezi jeho dědici, či v úmyslu šetřit na nákladech pozůstalostního řízení.

2. LEGÁLNÍ LICENCE A LIMITY AUTONOMIE VŮLE

Ze shora uvedených důvodů má smysl zamýšlet se nad tím, zda české právo reverzní doložku umožňuje, resp. zda ji nezapovídá se zřetelem k některému z korektivů autonomie vůle. Zatímco některé zahraniční právní řády⁸ tuto doložku výslovně upravují, v českém právním řádu takovou úpravu nemáme. To pochopitelně samo o sobě neznamená nedovolenost reverzní doložky (čl. 2 odst. 3 LPS). Jak bylo uvedeno, reverzní doložka je svou konstrukcí rozvazovací podmínkou, jak jí zná § 548 odst. 2 o. z.⁹ Se samotnou právně-technickou konstrukcí reverzní doložky jakožto podmíněného právního jednání české soukromé právo problém nemá. Otázku dovolenosti takové konstrukce je však nutno podrobit důkladnější analýze, a to ve světle kritérií stanovených § 1 odst. 2 o. z.¹⁰

Výslovný zákaz vztahující se přímo na reverzní doložku v právní úpravě nenalzáme. Na její nedovolenost bychom tak mohli usuzovat jedině v důsledku jejího rozporu s některou z kategorií uvedených ve větě za středníkem naposledy citovaného ustanovení. Z těchto lze *a priori* vyloučit právo týkající se postavení osob, neboť kolizi reverzní doložky s úpravou statusových otázek fyzických a právnických osob si lze představit spíše obtížně.

2.1 REVERZNÍ DOLOŽKA VS. DOBRÉ MRAVY

Může být reverzní doložka vyhodnocena jako nemravná? Dobré mravy jsou abstraktní kategorií nemající jasné a konkrétní pozitivněprávní vymezení. Nicméně reflexí nauky a rozhodovací praxe lze vystihnout některé z jejich atributů: i) představují společenské, kulturní a mravní normy, ii) vystihují podstatné historické tendence, iii) v histo-

rickém vývoji osvědčují relativní neměnnost,¹¹ iv) jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a v) mají povahu norem základních.¹² To, že určité ujednání je souladné s dobrými mravy, znamená, že ob stojí v očích všech poctivě a spravedlivě smýšlejících osob, které takové ujednání posuzují svým citem pro dobro a spravedlnost.

rozhodnutí OGH ze dne 6. 9. 1994, sp. zn. 5 Ob 73/94. Soudy nižších instancí návrh na zápis reverzní doložky zamítly mj. proto, že žádný zákon s takovým zápisem nepočítá. OGH jejich rozhodnutí změnil. Podle něj lze kromě výslovně normovaných výjimek rozvazovací podmínkou omezit jakékoli subjektivní právo. Zároveň není zřejmý žádný důvod, pro který by vlastnické právo nemohlo být nabyto (na základě darovací smlouvy) pouze jako rezolutivně podmíněné, a to i přesto, že ABGB (§ 425) důsledně dbá nauky o titulu a modu.

- 3 Ani kritici naposledy citovaného rozhodnutí nemají výhrady vůči obligačnímu působení reverzní doložky. Předmětem jejich kritiky jsou toliko judikaturou dovozené věcněprávní účinky doložky. Srov. Leupold, P. in Fenyves, A., Kerschner, F., Vonkilch, A. a kol. *Großkommentar zum ABGB – Klang Kommentar §§ 353-379 ABGB*. Wien: Verlag Österreich, 2017, s. 52–65.
- 4 Přechod vlastnického práva se od jeho převodu liší tím, že k němu dochází na základě jiné právní skutečnosti než shodné vůle *auctora a sucesora*. Srov. Dvořák, J., Švestka, J. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 3. Díl třetí. Věcná práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 49.
- 5 Přechod vlastnického práva nastává rovněž v případě, je-li předmětem darování věc zapsaná ve veřejném seznamu. Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2011, sp. zn. 21 Cdo 3766/2010, a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 7. 2006, č. j. 7 Afs 126/2005-75, které se týkaly zajišťovacího převodu práva. Vzhledem k podstatě zajišťovacího převodu a účelu reverzní doložky lze dle našeho názoru jejich závěry použít analogicky i na zpětný přechod vyvolaný účinnou reverzní doložkou. Zápis vlastnického práva dárce do veřejného seznamu má tedy deklaratorní účinky.
- 6 Reverzní doložku nelze sjednat ve prospěch třetí osoby. Respektuje se osobní povaha této výhrady na straně dárce. V opačném případě by se totiž jednalo o smluvní svěrenské nástupnictví. Otázka jeho přípustnosti však přesahuje rámec tohoto příspěvku.
- 7 Grimaldi, M. *Droit civil. Libéralités. Partages d'ascendants*. Paris: Litec, 2000, s. 174.
- 8 Srov. čl. 247 odst. 2 švýcarského obligačního zákoníku (*Obligationenrecht*), čl. 1016 rumunského občanského zákoníku, čl. 951-952 francouzského Code civil, čl. 791-792 italského Codice civile, čl. 641 španělského Código civil. Blíže viz Elischer, D., op. cit. sub 1, s. 95–96.
- 9 Chce-li civilní zákonodárce omezit či přímo vyloučit aplikaci rezolutivní podmínky na určité sféry soukromého života, činí tak *expressis verbis* – srov. § 1246 o. z., kterým se zapovídá omezit rozvazovací podmínkou trvání práva stavby... Stejný přístup vidíme kupř. i u práva vzdát se náhrady škody, kteréžto je limitováno jen tam, kde tak zákon výslovně stanoví.
- 10 Pro zajímavost uvádíme, že kritéria obsažená v § 1 odst. 2 o. z. jsou totožná s kritérii vyjmenovanými v čl. 19 odst. 2 švýcarského obligačního zákoníku, který reverzní doložku zná (výslovně ji upravuje). Pakliže tedy reverzní doložka *a priori* prošla švýcarským testem kogentnosti, je takový závěr přinejmenším inspirací též pro české rekonstruované právo.
- 11 Třežbaže odpověď na otázku, co je nemravné, se za posledních sto let významně posunula. Srov. též kritiku tohoto vymezení – Lavický, P. in Lavický, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 23.
- 12 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 10. 2000, sp. zn. 30 Cdo 1842/2000.

Skutečnost, že reverzní doložku výslovně umožňuje řada právních úprav států založených na shodných mravních a kulturních hodnotách jako ČR, neindikuje *a priori* žádný fatální nesoulad s dobrými mravy a je jistě komparativním argumentem pro její přípustnost. Definitivní odpověď na položenou otázku bude však vyžadovat subtilnější posouzení a větší nuanci.

Máme za to, že reverzní doložka *in abstracto* nemravná není, nakořik je souhlasným projevem vůle o zpětném přechodu vlastnického práva z jednoho subjektu na druhý, je-li splněna podmínka smluvně ujednaná. Opačné tvrzení by totiž znamenalo pokládat jakýkoli podmíněný převod vlastnického práva za nemravný. Reverzní doložka však může být shledána nemravnou *in concreto*, pakliže další okolnosti jejího ujednání nasvědčují tomu, že v kontextu celé darovací smlouvy (jejího obsahu, podmínek, příkazů, projevené vůle stran, existence případných dalších závislých smluv atd.) je existence takové doložky (podobně jako třeba rozhodčí doložky) mezi konkrétním dárce a konkrétním obdarovaným nemravná, protože neobstojí v očích poctivě a spravedlivě smýšlející osoby, která takové ujednání posuzuje svým citem pro dobro a spravedlnost.

Jak budeme nahlížet na darování movité věci, jež má velký (citový) význam pro dárce a obdarovaného (nikoli již pro další osoby), přičemž z těchto důvodů bude ujednána reverzní doložka tak, aby se věc vrátila zpět do sféry dárce, zemře-li obdarovaný za života dárce? A jak bychom kupř. vnímali situaci darování nemovité věci s reverzní doložkou při oboplném darování, při darování s podmínkou, anebo

příkazem (jež byla obdarovaným splněna, resp. příkaz vykonán)? Jak při účelovém darování, při darování podpory, anebo darování v kontextu doživotně zřízeného výměnku ve prospěch dárce blízké osoby? V posledně uváděných případech budou do úvah o (ne)mravnosti reverzní doložky vstupovat jistě další argumenty. Nelze tedy bez dalšího říci, že by každá reverzní doložka byla *in concreto* v souladu s dobrými mravy, stejně jako nelze její ujednání *in abstracto* vyloučit.

2.1.1 Absence výslovné úpravy reverzní doložky – některé praktické souvislosti

Pouze z toho, že náš právní řád nemá výslovnou úpravu reverzní doložky, nelze usuzovat na její zakázanost či nemravnost.¹³ Absence konkrétní úpravy reverzní doložky

však klade větší nároky na ty kontrahenty, kteří zvažují její sjednání. Ti musí přemýšlet komplexně a dopředu se zamýšlet nad zajištěním, resp. utvrzením, své pozice. To platí především o dárce, tj. oprávněném z reverzní doložky. Je zřejmé, že v našem právním prostředí, tj. bez příslušné výslovné úpravy, nemůže mít samotná reverzní doložka bez dalšího inhibiční účinky na jakékoli následné dispozice obdarovaného s předmětem darování. Takové důsledky zná např. francouzská

či italská právní úprava,¹⁴ přičemž se uplatní přirozeně toliko tehdy, zemře-li obdarovaný před dárce. Reverzní doložka tak v těchto právních řádech může mít podstatné retroaktivní účinky. Vlastnické právo se při splnění rozvazovací podmínky navrácí dárce, třebaže obdarovaný v době své smrti nebyl vlastníkem darované věci, a to v zásadě bez jakéhokoli zatížení.

Ze samotného sjednání reverzní doložky tak zpravidla nelze usuzovat na to, že obdarovanému je za života dárce zapovězeno předmět darování zcizit nebo zatížit. Zákazu těchto dispozic však lze dosáhnout smluvně, a to i s věcněprávními účinky (§ 1761 o. z.).¹⁵ Aby byl zákaz zcizení a zatížení platně zřízen, musí být jeho trvání omezeno na přiměřenou dobu určitou – v tomto případě na dobu, po kterou mohou nastat účinky reverzní doložky (*conditione pendente*). Další podmínkou je existence zájmu hodného právní ochrany. Domníváme se, že zájem dárce by v tomto případě chráněn být měl.¹⁶ Vždyť právě dárce bude zpravidla tím, kdo se o nabytí darovaného majetku zasloužil a jeho následným darováním sledoval altruistický motiv obohatit sféru obdarovaného na svůj úkor, přičemž obdarovaný se zákazem zcizení a zatížení dobrovolně souhlasil. Pro případ, že by tento zájem sám o sobě nebyl *in concreto* hodný ochrany, lze zákaz zcizení a zatížení vázat na trvání práva odpovídajícího osobní služebnosti.¹⁷

Nabízí se i možnost ochrany dárcových zájmů sjednáním zákazu zcizení a zatížení s obligačními účinky (*inter partes*). Za účelem utvrzení povinnosti obdarovaného respektovat

doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D.

■ působí na katedře občanského práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy

JUDr. Ondřej Drachovský

■ notářský koncipient
Mgr. Daniela Borského,
notáře v Kladně

- 13 Ani na její rozpor s veřejným pořádkem. Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3157/2013. Třebaže se toto rozhodnutí zabývalo veřejným pořádkem ve smyslu pravidel mezinárodního práva soukromého, považujeme jeho závěry za relevantní i zde.
- 14 Jde o čl. 952 Code civil a čl. 792 Codice civile. Přesto i tamní autoři doporučují sjednání zákazu zcizení a zatížení vedle reverzní doložky, aby se předešlo retroaktivním účinkům, které reverzní doložka může mít. Srov. Labeeuw, N. *Recht van terugkeer en zakelijke subrogatie*. T.E.P., 2006, s. 110.
- 15 Třebaže § 1761 o. z. výslovně neomezuje věcněprávní působení zákazu zcizení a zatížení jen na věci zapisované, domníváme se, že bez zápisu ve veřejném seznamu nelze ryziho věcněprávního působení zákazu dosáhnout.
- 16 Srov. Hulmák, M. in Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 204; či Leupold, P. in Fenyves, A., Kerschner, F., Vonklič, A. a kol., op. cit. sub 3, s. 64–65.
- 17 Reverzní doložku v kombinaci se zřízením osobní služebnosti ve prospěch dárce výslovně připouští i švýcarská doktrína. Srov. Rumo-Jungo, A. *Nutzniessung in der Erbteilung. Successio. Zeitschrift für Erbrecht*, 2011, č. 1, s. 16. Tamní právní úprava přitom umožňuje sjednání reverzní doložky toliko v souvislosti s tzv. čistým darováním (*reine Schenkung*), tj. nikoli darováním smíšeným.

tento zákaz lze ujednat porušení tohoto zákazu jako důvod zakládající právo dárce odvolat dar (ujednaný revokační důvod),¹⁸

Poruší-li obdarovaný zákaz s obligačními účinky, nemůže dárce namítat vůči nabyvateli neúčinnost zcizení. Poškozený dárce by měl právo na náhradu škody spočívající ve vědomém zmařeném zpětném převodu. Tento závěr platí v případě, že třetí osoba o zákazu zcizení nevěděla (ani vědět nemohla).¹⁹ V opačném případě by totiž podle našeho názoru mělo být možné namítat neúčinnost, a to podle ustanovení o relativní neúčinnosti (§ 1524 odst. 2 o. z. *per analogiam* ve spojení s § 1107 odst. 1 o. z.).²⁰

Dobrá víra nabyvatele nemovité věci by mohla být narušena také skrze část E listu vlastnictví. Do této části se zapisují nabývací tituly a jiné podklady zápisu do katastru a jako takovou by tam mohlo být možné zapsat též „darovací smlouvu s reverzní doložkou“. Katastrální úřady však *de lege lata* nejsou této možnosti nakloněny.²¹ Toto řešení tak patrně přichází v úvahu pouze v rovině *de lege ferenda*. Pokud by legislativa či katastrální praxe takové zápisy umožnila, vedl by takový zápis sám o sobě k narušení dobré víry nabyvatele vlastnického či jiného věcného práva od obdarovaného, a tedy k ochraně dárce čekatelského práva.^{22, 23}

2.2 REVERZNÍ DOLOŽKA VS. VEŘEJNÝ POŘÁDEK

Veřejný pořádek představuje soubor základních pravidel společenského řádu, na jejichž dodržování je nutno bezvýhradně trvat. Jde o pravidla, jejichž účelem je mj. zajistit přehlednost a bezpečnost právního styku.²⁴ Důsledkem povinnosti respektovat veřejný pořádek je kromě jiného též nepřipustnost smluvním ujednáním zasahovat do práv třetích osob nad rámec stanovený právními předpisy. Reverzní doložka má vést k opětovnému nabytí vlastnického práva dárce, možnost zásahu do práv třetích osob je jí proto imanentní.

Přesahuje ovšem takový zásah míru stanovenou zákonem? Podle názoru autorů nikoli. Je-li *de lege lata* přípustná modalita darování *mortis causa*, svěřenské nástupnictví, zákazy zcizení a zatížení nabývaných věcí, výhrada vlastnického práva, výhrada lepšího kupce či zajišťovací převody vlastnického práva, pak se domníváme, že darování s reverzní doložkou veřejný pořádek nenarušuje. Opačný závěr by musel vést k hodnotovému rozporu – zvláště v porovnání s výslovně dovoleným institutem darování pro případ smrti. Za prvé, obdarovaný si je dobře vědom právního osudu předmětu darování, zemře-li před dárce, a za druhé, možnost dárce vyhradit si v darovací smlouvě návrat vlastnického práva v případě, dožije-li se smrti obdarovaného, vyplývá z dárce vlastnického a smluvní autonomie. Přesněji řečeno, možnost sjednání reverzní doložky vyplývá ze smluvní autonomie dárce i obdarovaného.

Motivy pro akceptaci reverzní doložky obdarovaným jsou podobné jako např. při zřízení věcného břemene ve prospěch dárce. Tak jako v případě darování spolu se zřízením osobní služebnosti výlučného užívacího práva pro dárce dochází k převodu vlastnického práva (podmíněně dočasně) bez *iuris utendi*, dochází v případě darování s reverzní doložkou k převodu vlastnického práva (podmíněně dočasně) bez práva o darovaném majetku účinně pořídit pro případ smrti.²⁵

Důvodová zpráva k o. z. zmiňuje zásadní nepřipustnost smluvní vázanosti *mortis causa*.²⁶ Důvodem je potenciální narušení veřejného pořádku spočívající v přílišné (tj. nežádoucí) restrikci testovací autonomie na straně jedné a obava z morálně neakceptovatelné spekulace na délku života smluvních stran na straně druhé. Akceptací reverzní doložky se ovšem obdarovaný k ničemu nezavazuje, přistupuje toliko na to, že jeho vlastnické právo je do určité míry omezeno rozvazovací podmínkou, jež může, ale nemusí být splněna. Smrtí dárce za života obdarovaného podmíněnost zaniká a obdarovaný se stává nepodmíněným vlastníkem darované věci, a to pochopitelně se všemi vlastnickými oprávněními – včetně práva pořídit o darované věci pro případ smrti. Navíc je důležité zdůraznit, že

18 Možnost ujednat další důvody pro revokaci daru explicitně připouštějí některé zahraniční právní řády, ale i česká judikatura - rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. 33 Cdo 1679/2016. Bližší viz Elischer, D. op. cit. sub 1, s. 128–130.

19 Myslíme si, že účinky zákazu zcizení a zatížení vůči třetím osobám by se neměly odvíjet toliko od formulace zákazu ve smlouvě, nýbrž od vědomosti (resp. zaviněné nevědomosti) těchto třetích osob o tomto zákazu. Z této ideje vychází úprava § 1107 a § 1309 odst. 2 o. z.

20 Doktrína je vzhledem ke stohému § 1761 o. z. v otázkách následků porušení smluvního zákazu zcizení a zatížení rozpolcená. Téměř všechna v úvahu přicházející východiska uvádí Dvořák, B. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1715.

21 Jak vyplynulo z osobní zkušenosti autorů tohoto článku, když katastrální úřad do části E zapsal pouze „Darovací smlouvu“, třebaže v návrhu na vklad byl požadován zápis „Darovací smlouvy s reverzní doložkou“.

22 K této úvaze nás inspiroval Petr Tégl svým právním názorem publikovaným v roce 2011 ohledně zajišťovacího převodu práva. Srov. Tégl, P. Ještě k některým aspektům zajišťovacího převodu práva. *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 8, pozn. pod čarou č. 46.

23 Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2019, sp. zn. 21 Cdo 4540/2018, kde NS klade poměrně přísné požadavky na opatrnost osoby, která se chce dovolávat dobrodiní § 984 o. z. Po zobecnění závěrů tohoto rozhodnutí lze dospět k tomu, že jakákoli informace na listu vlastnictví může vést ke zpřísnění požadavku péče, kterou musí nabyvatel vynaložit, aby nabyl vlastnické (či jiné věcné) právo od neoprávněného.

24 Srov. Dvořák, J., Švestka, J. in Dvořák, J., Švestka, J. a kol. *Občanské právo hmotné 1 – Díl první: Obecná část*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 50; či Hendrych, D., Pokorný, M. in Hendrych, D. a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1236.

25 Rumo-Jungo, A., op. cit. sub 17, s. 16.

26 Eliáš, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 806.

podmínka přežití obdarovaného dárce je podmínkou kauzální (tedy nikoli potestativní) a jako takovou ji nepovažujeme za zneužití práva nebo obcházení zákona. Nadto – jak již bylo řečeno výše – samotná reverzní doložka (tj. bez dalšího, zejména bez zákazu zcizení) obdarovanému v dispozičních s předmětem darování zásadně nebrání.

Dále se můžeme ptát, zda takto vzniklé právo nepopírá princip *numerus clausus* věcných práv, tj. zda pravidla veřejného pořádku umožňují existenci jakéhosi časově omezeného vlastnického práva.²⁷ Právní řád jakési časově omezené vlastnické právo zná, a sice kupř. v podobě zajišťovacího převodu práva, svěřenského nástupnictví či některých vedlejších ujednání v kupní smlouvě (výhrada vlastnického práva, koupě na zkoušku, výhrada lepšího kupce, výhrada vlastnického práva). Nabízí se rovněž podobnost s obnovením vlastnického práva dárce při účinné revokaci daru. S velkou nadsázkou by se dalo říci, že každé darování je bezúplatným převodem vlastnického práva pod (rozvazovací) podmínkou, že nedojde k odvolání daru. Veřejnému pořádku se tedy zřejmě převod vlastnického práva potenciálně časově omezený rozvazovací podmínkou nepříčí. Odpověď na shora vznesenou otázku je proto kladná (k dalším argumentům viz část 3.2).

- 27 Nepřípustnost časově omezeného vlastnického práva a mimoknihovní nabytí vlastnického práva jsou argumenty některých rakouských civilistů v neprospěch přípustnosti smluvního svěřenského nástupnictví. K tomu především Hofmeister, H. *Wiederkehr des familiengebundenen Liegenschaftseigentums?* s. 377 a násl., 395 a násl. Hofmeisterův právní názor je však spíše menšinový. Převažuje opačný závěr, který je opírá především o argument, že vlastnické právo lze časově omezit (rozvazovací podmínkou/doložením času), obdobně jako jej lze omezit věcnými právy k věci cizí. V našem právním prostředí se problematice smluvního svěřenského nástupnictví věnuje Kleňová, V. *Darovanie, „zmluvná fideikomisárna substitúcia“ a časovo obmedzené vlastnicke právo*. Právník, 2019, č. 2, s. 182–200.
- 28 Na rozdíl od předchozí právní úpravy, kdy se vlastnické právo při jeho mimoknihovním nabytí zapisovalo záznamem.
- 29 Opačně Kleňová, V., op. cit. sub 27, s. 198–199, která dovozuje možnost zápisu poznámky o dočasné povaze vlastnického práva obdarovaného z analogické aplikace § 23 odst. 2 písm. f) kat. zákona, jenž se týká zápisu poznámky o dočasné povaze zajišťovacího převodu práva.
- 30 Zápis reverzní doložky do pozemkových knih zná kupř. čl. 247 odst. 2 švýcarského obligačního zákoníku či rakouská judikatura (rozhodnutí OGH ze dne 6. 9. 1994, sp. zn. 5 Ob 73/94). Taková úprava by měla smysl toliko v souvislosti s odpovídající hmotněprávní úpravou týkající se důsledků sjednání reverzní doložky na dispoziční oprávnění obtíženého osoby, tj. obdarovaného.
- 31 Lze rovněž uvažovat o tom, zda by namísto smlouvy postačovalo předložení reverzní doložky, pakliže by se nacházela na samostatné listině. Této úvaze nutně musí předcházet odpověď na otázku, zda je vůbec možné reverzní doložku umístit na samostatnou listinu, případně zda ji lze sjednat v jiném okamžiku než spolu s darovací smlouvou. Takovou možnost zapovídají i někteří autoři i v zemích, jejichž právní řády o reverzní doložce normují výslovně. Hlavním důvodem je rozpor se zásadou neodvolatelnosti daru. Srov. Tainmont, F., de Wilde d'Estmael, E. *La clause de retour conventionnel*. *Revue de planification patrimoniale belge et internationale*, 2015, č. 1, s. 10–11.

Je v souladu s veřejným pořádkem reverzní doložka jakožto ujednání potenciálně vedoucí k mimoknihovnímu nabytí vlastnického práva? Při odpovědi na tuto otázku lze *mutatis mutandis* použít tytéž argumenty, jež byly popsány v předchozím odstavci. Navíc ochranu před narušením právní jistoty spočívajícím v nesouladu mezi zapsaným a skutečným stavem skýtá právní úprava v § 985 o. z. (= poznámka rozepře), jakož i v katastrálním zákoně, **podle níž se zápis vlastnického práva provádí vždy vkladem**.²⁸

3. PRAKTICKÁ ČÁST – DAROVÁNÍ NEMOVITÉ VĚCI S REVERZNÍ DOLOŽKOU

Máme za to, že reverzní doložka testem kogentnosti *in abstracto* prošla. V jakých konkrétních případech se může její sjednání jevit jako vhodné? Odpověď na tuto otázku byla předznamenána již v úvodu tohoto článku. Demonstrujme si ji ještě na konkrétním smyšleném příkladu. *Pani Květa vlastní bytovou jednotku, kterou by ráda věnovala své dceři Dáše. Zároveň si chce ponechat právo v této jednotce do své smrti bydlet. Má ovšem strach, že pokud by Dáša zemřela dříve než ona, nabytí by jednotku Dášin manžel Josef, který by Květě svými dispozičními mohl znepřijemňovat dožití v uvedené jednotce. Navíc je Josef zatížen dluhy a Květa se bojí, aby se v budoucnu nestalo, že jednotku budou chtít prodat exekutoři.*

3.1 REVERZNÍ DOLOŽKA A KATASTR NEMOVITOSTÍ

Bude-li darována věc evidovaná v katastru nemovitostí, jak se k reverzní doložce postaví katastrální úřad? Z absence výslovné úpravy reverzní doložky v českém právním řádu vyplývá nemožnost zápisu reverzní doložky do části C a D listu vlastnictví, neboť zapisované skutečnosti jsou katastrálním zákonem vyjmenovány taxativně.²⁹ Nelze využít ani poznámku o přednostním právu ke zřízení věcného práva pro jinou osobu, neboť reverzní doložka nesplňuje žádnou z podmínek, které vyžaduje § 72 odst. 3 kat. vyhlášky. *De lege ferenda* lze uvažovat nad rozšířením výčtů v § 11 a 23 kat. zákona o reverzní doložku coby skutečnost zapisovanou vkladem a dále o poznámku o podmíněné dočasné povaze vlastnického práva k reverzní doložkou zatížené nemovité věci.³⁰

Jaký je osud věci darované s reverzní doložkou, zemře-li obdarovaný před dárce? Co musí dárce v takovém případě doložit katastrálnímu úřadu, aby došlo ke vkladu jeho vlastnického práva? Máme za to, že by mělo postačovat předložení předmětné darovací smlouvy³¹ a úmrtního listu, samozřejmě spolu s návrhem na vklad. Dále je nutno předložit prohlášení o zániku práva, které musí obsahovat: i) označení osoby, která prohlášení činí (tj. dárce), ii) označení osoby, jejíž právo zaniklo (tj. obdarovaného), iii) označení nemovitosti v souladu s § 8 kat. zákona, iv) označení práva, které zaniklo, v) uvedení právních skutečností, jež vedly k zániku práva. Tento závěr plyne z § 70 odst. 1 kat. vyhlášky.

Je k provedení vkladu nutno vyčkat na pravomocné skončení pozůstalostního řízení po obdarovaném? Podle § 16 odst. 1 kat. zákona je katastrální úřad povinen informovat vlastníka (a jiné osoby, jejichž práva se mají změnit nebo zaniknout) o vyznačení, že právní poměry jsou dotčeny změnou. Z tohoto pravidla však existují výjimky, kdy se vyzkoušení nezasílá, typicky v případech neexistence osoby, jejíž dosud zapsané právo má zaniknout nebo být omezeno (např. v případě výmazu osobní služebnosti při jejím zániku z důvodu smrti oprávněné osoby).

Je tedy zapotřebí vyzkoušet právní nástupce obdarovaného (podle § 16 či 18 kat. zákona) v případě, kdy je zapisováno vlastnické právo nabytí dárce v důsledku aktivace reverzní doložky? Vydeme-li z ryze jazykového výkladu katastrální úpravy, pak tito právní nástupci nikdy nebudou osobami, jejichž vlastnické právo by zanikalo, resp. by bylo dotčeno změnou. Nikdy se totiž nestanou vlastníky daru, neboť ten ke dni smrti obdarovaného vlastnický přechází do sféry dárce, aniž by se stával součástí pozůstalosti obdarovaného. Z toho lze *a priori* usuzovat, že vyzkoušení o zaplombování ani o provedení vkladu v těchto případech zasíláno být nemusí, neboť není komu je adresovat.³² Domníváme se, že tento apriorní závěr je třeba podrobit ještě důkladnější analýze (viz níže). Ocitáme se na prahu diskuse, kterou bychom jako autoři rádi podnítli, nejde proto o žádná nezvratná dogmata.

Z důvodů předestřených shora lze usuzovat, že katastrální úřad nemusí čekat na výsledek pozůstalostního řízení po obdarovaném ani na sdělení, kdo je osobou oprávněnou spravovat pozůstalost. Vklad vlastnického práva ve prospěch dárce coby mimoknihovního vlastníka tedy může proběhnout bezprostředně po smrti obdarovaného. Takové řešení je konečným souladné i se zájmem na co nejrychlejším sjednocení zapsaného, tj. knihovního stavu se stavem skutečným. Pakliže dědici obdarovaného nebudou spokojeni s tímto řešením, např. budou-li namítat neplatnost reverzní doložky, mohou se bránit soudní cestou. Katastrální řízení není uzpůsobeno pro řešení sporů ohledně platnosti smluvních ujednání.³³

Závěry představené v předchozích odstavcích vycházejí především z jazykového výkladu katastrální legislativy, který se může ovšem jevit jako příkrý ve vztahu k dědicům obdarovaného, a lze tak polemizovat o jeho správnosti (vhodnosti). Jeho prosazení by totiž mohlo vést k tomu, že právním nástupcům obdarovaného bude odepřena možnost navrhnout zápis poznámky spornosti (rozepře) ve lhůtě uvedené v § 18 odst. 1 kat. zákona, resp. § 986 o. z. Jako žádoucí se proto jeví dospět k závěru, že (presumptivní) právní nástupci obdarovaného by naopak měli být vyzkoušeni. *A fortiori*, pokud bychom umožnili sjednat reverzní doložku jako (formálně) samostatný dodatek k darovací smlouvě – což (pod vlivem komparativních souvislostí) ovšem pokládáme za pochybné (srov. pozn. pod čarou č. 31). Závěr o povinnosti vyzkoušet právní nástupce obdarovaného však nelze bez dalšího dovodit z platných katastrálních předpisů.

3.2 ARGUMENTY PROTI MIMOKNÍHOVNÍMU NABYTÍ VLASTNICKÉHO PRÁVA

Sporným se může jevit zejména tvrzení, že vlastnické právo k věci zapsané do veřejného seznamu se automaticky navrácí dárci již samotnou smrtí obdarovaného, tj. reverzně darovaná věc netvoří součást pozůstalosti. Níže sumarizujeme argumenty hovořící ve prospěch uvedené teze.

Úskalím je především riziko spatřované v mimoknihovním nabývání vlastnického práva. Mimoknihovní nabývání je *per definitione* jevem spíše nežádoucím, leč existujícím, a právem dokonce předvídaným. Existují případy, v nichž je vhodnější, aby vklad vlastnického práva měl (toliko) deklaratorní účinky. Může tomu být např. z důvodu urychlení transakce (převod závodu), vyšší ochrany určité osoby (zajišťovací převod práva, revokace daru, odstoupení od smlouvy) apod. Situací, které vedou k mimoknihovnímu nabytí vlastnického práva, je více, přičemž několik z nich má také povahu vedlejších smluvních ujednání. Zákonodárce proto s mimoknihovním nabýváním počítá, je si vědom jeho možné kolize s principem právní jistoty a zakotvuje mechanismus, který chrání potenciálně dotčené osoby (zejm. v § 986 o. z.).

Riziko, že mimoknihovní nabytí vlastnického práva dárce v důsledku smrti obdarovaného může vést k neoprávněnému převodu na dobrověrnou třetí osobu, považujeme za zanedbatelné. Hypotéza § 984 o. z. totiž počítá se situací přesně opačnou, a sice že vlastnické právo převádí osoba zapsaná, tzv. knihovní vlastník. V našem případě je knihovním vlastníkem obdarovaný, který po své smrti sotva může převádět vlastnické právo. Rizikovější eventualitou je zcizení věci dárce poté, co se stane knihovním vlastníkem. Toto nebezpečí však dle našeho názoru nelze považovat za argument ve prospěch konstitutivní povahy zápisu vlastnického práva k reverzně darované věci. Jde však o přesvědčivý argument pro závěr, že před provedením vkladu ve prospěch dárce by měl katastrální úřad usilovat o zajištění ochrany právních nástupců obdarovaného, tj. měl by je vyzkoušet o zaplombování.

32 V této souvislosti poukážme na praxi (alespoň některých) katastrálních úřadů ve vztahu k darování pro případ smrti. Je-li splněna podmínka smrti dárce před obdarováním, postačuje katastrálním úřadům k provedení vkladu předložení toliko darovací smlouvy, úmrtního listu a návrhu na vklad. Katastrální úřady nevyrozumívají právní nástupce dárce ani se nedotazují soudního komisaře na to, kdo je osobou oprávněnou spravovat pozůstalost. Pokud bude taková praxe shledána správnou a hodnou následování, bude dle našeho názoru možné ji vztáhnout i na darování s reverzní doložkou (*arg. a simili*). Úskalím této praxe je, že ani pro darování pro případ smrti, ani pro reverzní doložku není předepsána obligatorní forma veřejné listiny (reverzní doložka je prostá jakékoli výslovné regulace).

33 Katastrální úřad rozhoduje ve vkladovém řízení na základě kritérií taxativně vypočtených v § 17 odst. 1 kat. zákona. Žádné z nich mu podle našeho názoru neumožňuje vyslovit nepřijatelnost sjednání reverzní doložky, a tím doložce odepřít stranami zamýšlené právní účinky.

Nejsme toho názoru, že by veškeré myslitelné případy mimoknihovního nabytí vlastnického práva musely mít zcela konkrétní a výslovnou zákonnou úpravu. Inspirují nás závěry rakouské judikatury, kde se reverzní doložka prosadila i bez výslovné opory v právním řádu (viz pozn. pod čarou č. 2 a 3). Při absenci výslovné právní úpravy reverzní doložky na ni hledíme jako na jakoukoli rozvazovací podmínku. Splnění takové podmínky má podle našeho názoru za následek přechod vlastnického práva. Tento názor opíráme rovněž o závěry dovozené ve vztahu k institutům podobným, především k zajišťovacímu převodu práva³⁴ či revokaci daru.

Opačný přístup, tj. vklad s konstitutivními účinky – spolu s povinností čekat na stanovení okruhu právních nástupců obdarovaného – vyvolává několik problematických otázek. Mohli by dědici obdarovaného či osoby spravující jeho pozůstalost v takovém případě platně zcizit darovanou nemovitou věc, když by v období mezi smrtí obdarovaného a podáním návrhu na vklad ve prospěch dárce byli vlastníky? Bude tu vůbec zájem dědiců na dědění reverzně darované věci, když fakticky nebude mít pro ně žádnou hodnotu, ba dokonce může mít hodnotu zápornou, vznikne-li v průběhu pozůstalostního řízení např. povinnost platit daň z nemovitých věcí? Proč by se reverzně darovaná věc měla započítávat do základu pro výpočet odměny notáře?

Pokud by tomu tak mělo být, ztratila by reverzní doložka na své atraktivitě i praktičnosti. Máme za to, že nabízejí-li se dva obhajitelné výklady, měl by převážet ten, který činí daný institut praktickým a snadno použitelným (deklaratorní povaha vkladu). Zároveň jsme toho názoru, že proto, aby se právní nástupci mohli úspěšně bránit podáním žaloby a návrhu na zápis poznámky rozepře, musí se o reverzní doložce včas dozvědět. Tomu odpovídá výklad, že katastrální úřady by v těchto případech měly vyrozumívat

34 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 7. 2006, č. j. 7 Afs 126/2005-75: „Právo převedené zajišťovacím převodem má povahu práva převedeného s rozvazovací podmínkou, i když to občanský zákoník v žádném ustanovení výslovně nestanoví. **V případě sjednání rozvazovací podmínky ve smlouvě o zajišťovacím převodu práva se jejím naplněním původní vlastník stává ze zákona opět vlastníkem předmětných nemovitostí. O této skutečnosti se provede zápis do katastru nemovitostí na základě souhlasného prohlášení.**“

35 Na stránkách časopisecké literatury se problematiky dotýká V. Kleňová, op. cit. sub 27, s. 197–199. I ta se domnívá, že reverzní doložka *in abstracto* není v rozporu s českým právním řádem. Shoduje se rovněž její postoj k otázce účinků splnění rozvazovací podmínky – dárce v takovém případě nabude vlastnické právo bez dalšího, tj. bez potřeby činit zvláštní zcizovací úkon (s. 197). Odchylně od nás dovozuje, že ze samotné reverzní doložky vyplývá možnost ochrany dárce i vůči třetím osobám, a to skrze zápis doložky do katastru nemovitostí (s. 198–199).

36 V takových případech je reverzní doložka výhodná rovněž z daňového hlediska, neboť jak darování, tak následný přechod vlastnického práva, budou od daně z příjmů osvobozeny coby bezúplatné příjmy nabyté od osob blízkých [§ 10 odst. 3 písm. c) zákona o daních z příjmů].

osoby spravující pozůstalost po obdarovaném. Tak bude docíleno adekvátní ochrany právních nástupců obdarovaného, kterou vnímáme jako správnou a spravedlivou. Naproti tomu projednání předmětu darování v pozůstalostním řízení podle našeho názoru žádnou takovou ochranu neskýtá, ba naopak by vedlo k několika problematickým důsledkům a znamenalo by spíše přítěž pro dědice obdarovaného.

4. ZÁVĚR

Reverzní doložka představuje jedno z vedlejších ujednání v darovací smlouvě, jehož využitelnost v kontextu rekonstruované soukromoprávní úpravy dosud nebyla podrobena důkladnější analýze.³⁵ Tento příspěvek může být prvotním zamyšlením nad otázkami, jaké jsou přínosy či úskalí reverzní doložky a zda česká právní úprava umožňuje její neproblematické sjednání. Reverzní doložka dle našeho mínění sama o sobě (v abstraktním smyslu slova) obstojí ve světle testu kogentnosti, tzn., že české právo jejímu sjednání nebrání. Lze se tak zamýšlet nad tím, pro které případy je vhodná a kdy případně již její sjednání *in concreto* narušuje dobré mravy či veřejný pořádek. Autoři tohoto příspěvku se domnívají, že začlenění reverzní doložky do darovacích smluv může pomoci naplnit vůli nejednoho potenciálního dárce, a to zejména v případech rodinných majetkových transferů.³⁶

Rovněž úprava v katastrální legislativě se z našeho pohledu zdá být ve vztahu k reverzní doložce příznivá, a to zejména v tom, že umožňuje zápis vlastnického práva ve prospěch dárce takřka bezprostředně poté, co dojde k naplnění rozvazovací podmínky vyplývající z reverzní doložky. Toto řešení však v sobě nese riziko nedostatečné ochrany právního nástupce reverzně obdarovaného. Proto považujeme za žádoucí, aby byla katastrální či soudní praxí dovozena povinnost tyto právní nástupce vyrozumívat o zaplombování. Na pravomocné skončení pozůstalostního řízení by se čekat nemuselo, postačovat by mělo sdělení soudního komisaře o tom, kdo je osobou spravující pozůstalost.

De lege ferenda lze dále v zájmu vyjasnění právních poměrů z reverzní doložky uvažovat o jejím výslovném zakotvení v právní úpravě darování a o souvisejícím rozšíření zapisovaných skutečností do katastru nemovitostí o reverzní doložku, tak jak tomu je u vedlejších ujednání v kupní smlouvě (výhrada lepšího kupce, výhrada vlastnického práva, předkupní právo, zpětná koupě atd.).

Tento příspěvek zajisté neřeší všechny v úvahu přicházející otázky související s reverzní doložkou, proto uvítáme, pokud vyvolá diskusi, která přinese další úvahy a argumenty. ■

Kdy a jak pořídit pro případ smrti dědickou smlouvu?

JUDr. Lucie Kovářová

I. ÚVODEM

Dědická smlouva je dědickým titulem a současně druhem pořízení pro případ smrti, který byl od jeho obnovení v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“), zaznamenán jak odbornou, tak často i laickou veřejností. Obecné povědomí o jeho právní úpravě je poměrně široké, nicméně realita jeho využití v praxi většinou nikoliv. S ohledem na to, že dědická smlouva vyžaduje formu veřejné listiny, jsou to zpravidla výlučně notáři, kteří blíže znají a v praxi vysvětlují nevýhody tohoto pořízení pro případ smrti. I v advokacii se lze opakovaně setkat s dotazy na dědickou smlouvu, její výhody a nevýhody a případnou vhodnost její volby pro individuální situaci konkrétního klienta. Je zřejmé, že být je dědická smlouva považována za nejsilnější dědický titul,¹ v praxi se uplatňuje minimálně. Cílem tohoto článku je poukázat na situace, kdy je dědická smlouva pro zůstavitele vhodným řešením, které reflektuje a odráží jeho aktuální životní podmínky, a pokusit se též vyložit problematické otázky, které nyní od uzavření dědické smlouvy odrazují.

JUDr. Lucie Kovářová
■ advokátka

II. VÝZNAM A ÚČEL DĚDICKÉ SMLOUVY V KONTEXTU PRÁVNÍCH ZÁSAD

Chceme-li pochopit význam a smysl příslušné právní úpravy, měli bychom primárně nahlédnout do důvodové zprávy. V případě dědické smlouvy zde nalezneme odkaz na historickou a mezinárodněprávní úpravu.² Aktuální úprava dědické smlouvy však nenavazuje na původní institut dědické smlouvy v obecném zákoníku občanském, neboť tehdy bylo možné uzavřít dědickou smlouvu výlučně mezi manželi.³ Dle důvodové zprávy byl předlohou aktuální úpravy švýcarský občanský zákoník (ZGB),⁴ nicméně v části jako předloha posloužila i rakouská právní úprava.⁵

Význam a účel obnovy dědické smlouvy je tedy nutné hledat v povaze a filozoficko-právním základu současného dědického práva, které je odrazem autonomie vůle a významně posiluje pořizovací volnost zůstavitele. Autonomie vůle je základní zásadou soukromého práva, a jak uvádí J. Hurdík, „filosoficky je tato zásada vybudována především na obecném uznání a respektování lidské osobnosti jako souboru hodnot, jedinečných a neopakovatelných, a na uznání základního významu člověka z hlediska společenských vztahů, které determinují jeho život v moderní společnosti“.⁶ Zásada autonomie

vůle nachází v aktuální úpravě dědického práva své vyjádření zejména ve svobodě volby obsahu právního jednání, která se projevuje mimo jiné i v tom, jaké pořízení pro případ smrti zůstavitel zvolí. V rozšíření dědických titulů vedle závěti a zákona o dědickou smlouvu lze spatřovat vyjádření povahy současné právní úpravy, opírající se o významné posílení zásady autonomie vůle. Zůstavitel by měl mít možnost volby, zda a případně jak pro případ své smrti pořídí, aby to nejlépe odpovídalo jeho vůli, vycházející z jeho životní situace, podmínek, vztahů a zkušeností.

Aby se mohla zásada autonomie vůle plně projevit v reálném světě a projev vůle vyvolal zamýšlené následky, je třeba vzít v potaz i další, neméně dů-

ležitou zásadu soukromého práva, a to zásadu, resp. obecně působící princip, právní jistoty.⁷ Princip právní jistoty je přitom nutné posuzovat zejména z pozice zůstavitele. Je to totiž výlučně zůstavitel, kdo má právo volby, jak naloží se svým majetkem a jaké pořízení pro případ smrti zvolí. Dědická smlouva by jistě našla své platné místo mezi ostatními dědickými tituly, nebýt právní nejistoty, kterou její úprava vyvolává jak mezi laickou, tak i odbornou veřejností. Zdrojem této nejistoty jsou přitom v zásadě jen dvě ustanovení zákona, a to § 1585 odst. 1 a § 1588 odst. 1 OZ.

V případě zásady autonomie vůle a principu právní jistoty nelze uplatnit princip proporcionality. Pokud projev vůle nevyvolává zamýšlené právní následky, neplní právní institut svou funkci. Autonomie vůle i právní jistota by měly jít „ruku v ruce“, což je v tomto případě problematické, neboť se na vý-

- 1 Nejvyšší právní síla tohoto dědického titulu se dovozuje jednak z pořadí dědických titulů uvedených v § 1476 OZ a jednak z § 1673 odst. 1 OZ, kde je stanoveno, že „proti dědici, který se opírá o dědickou smlouvu nepopřenu co do pravosti, se k podání žaloby odkáže každý dědic ze závěti nebo dědic zákonný“.
- 2 Srov. důvodovou zprávu ze dne 3. 2. 2012, s. 393 [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.
- 3 Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s., Obecný zákoník občanský, ve znění do 31. 12. 1950 v § 602 stanovil, že „smlouvy dědické o celé pozůstalosti nebo o poměrném jejím dílu mohou býti platné sjednány jen mezi manžely“.
- 4 Srov. důvodovou zprávu ze dne 3. 2. 2012, op. cit. sub 2, s. 393.
- 5 Srov. Plašil, F. K subjektům dědické smlouvy a zejména jejich pluralitě. *Ad notam*, 2019, č. 4, s. 12.
- 6 Hurdík, J. in Hurdík, J., Fiala, J., Hrušáková, M. *Úvod do soukromého práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 77–78.
- 7 Srov. Hurdík, J. in Hurdík, J., Fiala, J., Hrušáková, M., op. cit. sub 6, s. 93.

kladu dvou shora uvedených ustanovení často neshodne ani odborná veřejnost. Současný stav lze odstranit buď rekodifikací, nebo praxí a následně příslušnou judikaturou. Vzhledem k tomu, že není zřejmé, kdy a zda vůbec dojde k rekodifikaci dědické smlouvy, a že od nové úpravy dědického práva uplynulo poměrně krátké období, bude zřejmě spolehlivější se v odstranění právní nejistoty spoléhat na judikaturu a odborný výklad založený na aplikační praxi. Je však třeba zachovat maximální obezřetnost při formulaci dědické smlouvy tak, aby projev vůle skutečně vyvolal zamýšlené následky. Byla by škoda, kdyby tento nejsilnější dědický titul, který je významným odrazem současné povahy dědického práva, zůstal na okraji zájmu jako téměř obsoletní.

III. KDY JE VHDNÉ PRO PŘÍPAD SMRTI POŘÍDIT DĚDICKOU SMLOUVU

Výběr volby pořízení pro případ smrti a jeho druhu spočívá vždy na zůstaviteli. Pokud navštíví za účelem sepsu či právní rady notáře, případně advokáta, často má již určitou představu o tom, jaké právní jednání pro případ smrti by rád učinil a jaký by měl být jeho přibližný obsah. Pokud zůstavitel sám zmíní dědickou smlouvu, bývá poučen o úskalích, která jsou s její volbou spojena. Kdy však dědickou smlouvu navrhnout jako možné řešení k uvážení s ohledem na životní situaci zůstavitele, jeho vztahy a zejména důvody, které jej přiměly vyhledat právní pomoc? Mám za to, že okolnosti, pro které se nabízí dědická smlouva jako vhodné řešení, lze rozdělit do pomyslných tří skupin, z nichž první dvě považují za zásadní, neboť vycházejí ze zůstavitelovy vůle o nejlepším pořízení se svým jměním. Poslední skupina spíše reflektuje partnerské vztahy zůstavitele a garanci určité jistoty, a vůle zůstavitele je tak vedena zejména potřebou vzájemné ochrany a zajištění.

A) POTŘEBA PŘEDEJÍT SPORŮM MEZI DĚDICI

Dědická smlouva přináší pro zůstavitele výjimečnou možnost dohodnout se již za svého života se svými blízkými o dědictví. Může tak určit, kdo bude dědit, s určitými omezeními⁸ i v jakém rozsahu, a současně se vyrovnat a vypořádat s těmi, kteří po něm dle jeho vůle dědit nemají. Dědická smlouva tak může být vhodným řešením zejména tam, kde

jsou v rodině spory, kde se dá očekávat, že dědické řízení otevře tyto rány a dědicové se stěží dohodnou, a to jak v dědickém řízení, tak i ohledně případných spoluvlastnických vztahů. Typickým příkladem pak mohou být rodiny, kde zůstavitelovy děti nemají společné oba rodiče. Nebývá výjimkou, že vztahy mezi těmito dětmi nejsou ideální, stejně jako vztahy mezi dětmi z předchozího vztahu se současnou zůstavitelovou partnerkou/partnerem a bohužel někdy též i mezi dětmi z předchozího vztahu se samotným zůstavitelem. Zůstavitel si je této skutečnosti obvykle předem vědom, přičemž při pořizování závěti bývá poučen o právu nepominutelných dědiců na povinný díl a pořizuje s vědomím toho, že dědice vystaví možným nepříjemnostem v dědickém řízení a zejména případně i následné povinnosti nepominutelné dědice vyplatit. Často se též stává, že zůstavitel vyhledá právní pomoc ve věci vydědění dětí z předchozího vztahu, přičemž v tomto typickém případě bývá domnělým důvodem neprojevení opravdového zájmu dle § 1646 odst. 1 písm. b) OZ. Bohužel někdy dochází k tomu, že je notář nebo advokát nucen poučit žadatele/klienta o tom, že prohlášení o vydědění dle tohoto důvodu může být s velkou pravděpodobností shledáno neplatným, bude-li ze strany nepominutelného dědice napadnuto. Důvodem neplatnosti je přitom nejčastěji vlastní vztah zůstavitele k potomkovi.⁹

Rozhodne-li se zůstavitel ze shora uvedených důvodů pořídit pro případ smrti dědickou smlouvu a dohodnout se tak o tom, kdo po něm má z jejího titulu dědit jako výlučný dědic, event. o pluralitě dědiců a jejich podílech, ať už stanovených zlomkem, či konkrétními věcmi, měl by se vypořádat s těmi, kteří by po něm jinak dědili, tedy zejména s opomenutými nepominutelnými dědici. Má-li být smyslem dědické smlouvy dohoda, narovnání vztahů a předejití sporů, měl by zůstavitel do této dohody zahrnout i ty, kteří po něm dle jeho vůle nedědí a mohli by v dědickém řízení uplatňovat svá práva. Až na ojedinělé případy půjde v zásadě o nepominutelné dědice, event. o manžela/manželku.¹⁰ Dohoda může být jakákoliv, bude-li zejména v souladu s § 547 OZ svým obsahem a účelem odpovídat dobrým mravům i zákonu. Bude-li tedy na druhé straně, i přes třeba ne zcela ideální vzájemné vztahy, vůle se dohodnout, může taková dohoda vést případně i k plnění ve prospěch opomenutých potenciálních dědiců *inter vivos*. V každém případě by jednání stran mělo vyústit ve zřeknutí se dědického práva, případně pouze práva na povinný díl, a to smlouvou se zůstavitelem ve formě veřejné listiny. Tato smlouva může být uzavřena současně s dědickou smlouvou, a to i v rámci jedné veřejné listiny.¹¹ Ačkoliv považují shora uvedené okolnosti za typické situace vedoucí k tomuto právnímu řešení, může být vhodné i tam, kde problematické vztahy zůstavitel nevnímá, neboť se bohužel mohou měnit v čase, a to zvláště tehdy, když je např. některý z potomků zůstavitele nepoměrně zvýhodněn oproti jiným.

Pod tento okruh okolností lze okrajově podřadit i situaci, kdy zůstavitel vlastní nějaký pro něho skutečně významný majetek, ať už nemovitou věc, nebo podíl v obchodní společnosti, u kterých mu osobně záleží na tom, aby je jako dědic nabyla konkrétní osoba, a to nikoliv formou pouhého odkazu. Dědická smlouva je tak i pro zůstavitele určitým symbolem

8 Dle § 1585 odst. 1 OZ musí čtvrtina pozůstalosti zůstat volná.

9 Dle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 1997, sp. zn. 2 Cdon 86/97, „jestliže potomek trvale neprojevuje o zůstaviteli zájem proto, že zůstavitel neprojevoval zájem o potomka, nelze bez dalšího dovodit, že by neprojevení tohoto zájmu potomkem mohlo být důvodem k jeho vydědění“. Obdobně dle přelomového rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 9. 8. 1996, sp. zn. 6 Co 10/96, „pro posouzení důvodů vydědění podle § 469a odst. 1 písm. b) o. z. je třeba rovněž zjišťovat, zda potomek zůstavitele měl reálnou možnost o zůstavitele projevit opravdový zájem, který by jako potomek měl projevit, tj. zda zůstavitel měl sám zájem se s dítětem stýkat a udržovat s ním běžné příbuzenské vztahy“.

10 Obecně se jedná o ty, kteří by jinak dědili jako dědici ze zákonné dědické posloupnosti.

11 Srov. Bílek, P. in Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 292.

vzájemného závazku, silnějším než pouhá jednostranná závěť, že jeho vůle bude naplněna. V tomto případě lze zůstaviteli doporučit, aby v rámci dědické smlouvy vyloučil právo smluvního dědice na odmítnutí dědictví a současně sjednal též zákaz zcizení nebo zatížení k tíži smluvního dědice.

B) OČEKÁVÁNÍ PROTIPLNĚNÍ

Při obnově institutu dědické smlouvy se z mnoha stran ozývaly názory na její prospěšnost pro zůstavitele, bude-li smluvní dědic jako protiplnění za ujednání o dědictví, týkající se zejména nemovité věci, poskytovat zůstaviteli úplatu, a to jak jednorázovou částkou, tak např. doživotní rentou. V praxi však tato „výhoda“ pro zůstavitele nemá příliš velké uplatnění, a to zejména z důvodu znění § 1588 odst. 1 OZ, kde se mj. stanoví, že „*dědická smlouva zůstaviteli nebrání, aby se svým majetkem nakládal za svého života podle libosti*“. Byť se objevují názory, že lze v dědické smlouvě, jako v každém jiném závazkovém vztahu, sjednat např. zástavní právo, zákaz zcizení nebo zatížení nebo zajišťovací převod práva,¹² praxe je v tomto zdrženlivější. Důvodem je zřejmě zejména důvodová zpráva k OZ, která tuto možnost vylučuje,¹³ k čemuž se část odborné veřejnosti přiklání.¹⁴ V tomto ohledu tedy lze dědickou smlouvu označit za více než odvážnou. Vzhledem k výše uvedeným důvodům, při aktuální absenci judikatury, v úplatné dědické smlouvě za současného zajištění právní jistoty postrádám.

Odlišně od shora uvedeného dědickou smlouvu jako vhodné řešení, kdy zůstavitel očekává protiplnění, spatřuji v situaci spolužití zůstavitele s osobami jemu blízkými, nejčastěji rodinnými příslušníky. Protiplnění přitom nevnímám jako jednorázovou finanční částku nebo doživotní rentu, nýbrž jako pomoc, event. péči o zůstavitele, která by snad ani neměla být smluvně vyjádřena. Dědická smlouva má dle mého názoru své místo tam, kde některá z osob zůstaviteli blízkých s ním žije, např. i se svou rodinou, v jeho domácnosti, a to typicky v rodinném domě, který je ve vlastnictví zůstavitele. O tento dům se tedy také spolu se zůstavitelem stará, např. hradí náklady spojené s jeho údržbou, část energií, může dům opravovat a investovat do něho a postupem času i zůstaviteli poskytovat určitou pomoc a péči. V této situaci, kdy je zůstaviteli zřejmé, kdo by měl po jeho smrti v jeho domě/bytě dále bydlet, kdo do jeho nemovité věci třeba i investuje, opravuje ji a přispívá jí již za života zůstavitele potřebám své rodiny, je z mého pohledu pro obě strany výhodnější uzavřít dědickou smlouvu místo prosté závěti. Pro potenciálního dědice takové pořízení pro případ smrti představuje nepoměrně větší jistotu a pro zůstavitele je to určitým utvrzením a vzájemným závazkem. Z hlediska vzájemných vztahů a jistoty zůstavitele je to přitom většinou vhodnější řešení než převod nemovité věci za života při současném zřízení věcného břemene.

C) OCHRANA A ZAJIŠTĚNÍ V PARTNERSKÝCH VZTAZÍCH

Třetím okruhem, kdy lze uzavření dědické smlouvy považovat za vhodné řešení, jsou partnerské vztahy. V tomto případě je však motivace zůstavitele zřejmě vedena potřebou ochra-

ny a zajištění svého partnera a zpravidla též sebe sama, má-li být dědická smlouva uzavřena jako vzájemná. V úvahu tak připadají manželé, registrovaní partneři, snoubenci a partneři žijící v nesezdaném soužití jako druh s družkou.

Právě u druhu a družky považují uzavření dědické smlouvy za vhodné zajištění ať už jednoho, nebo obou z nich, a to zvláště mají-li potomky i z jiných vztahů. Tím, že zákonodárce v rámci dědického práva dosud nereflexuje výrazný nárůst nesezdaných soužití ve společnosti, a nepříznává tak druhovi stejné postavení jako manželovi v rámci dědických tříd, je třeba dobře uvážit, jak partnera nebo sebe pro případ smrti ochránit. Vzhledem k tomu, že se pohybuje na úrovni dědického práva, a nikoliv pojistných smluv, připadá v úvahu závěť nebo dědická smlouva. Závěť sama o sobě by mohla být vhodným řešením, nicméně mají-li si partneři poskytnout určitou garanci, event. i vzájemného charakteru, nebude pro její jednostrannou zrušitelnost dostačující. U vzájemných dědických smluv mezi druhem a družkou však lze raději doporučit, aby je uzavřeli samostatně ve formě dvou notářských zápisů, a to nikoliv z důvodu jejich platnosti,¹⁵ ale z praktických důvodů evidence těchto listin v Evidenci právních jednání pro případ smrti a následném uplatnění ve dvou řízeních o pozůstalosti.¹⁶

Dědická smlouva uzavřená mezi manželi má v rámci dědického práva svá zvláštní ustanovení. Ačkoliv je manžel na rozdíl od druhu privilegován v rámci dědických tříd, také se mu z pozůstalosti nemusí dostat ničeho, neboť naší právní úpravou není považován za nepominutelného dědice, a nemá tak právo, při jeho opomenutí v závěti, na povinný díl. Důvod vzájemného zajištění a ochrany zde však považují za výrazně slabší motiv než v případě druhů, a to nejen s ohledem na dědické třídy, ale též i společné jmění manželů. Navíc bude-li chtít manžel svou manželku opomenout v závěti, nejspíš stěží s ní bude uzavírat dědickou smlouvu v její prospěch. Až případná judikatura ukáže, zda lze s právní jistotou uzavírat vzájemné dědické smlouvy mezi manželi ve prospěch třetích osob, zejména potomků, ať už společných, či nikoliv, ideálně z praktického hlediska i formou svěřenského nástupnictví.

12 Srov. Bednář, V. Dědická smlouva a některé problémy při jejím uzavírání, zejména pak problematika výkladu § 1585 odst. 1 o. z. *Bulletin advokacie*, 2017, č. 11, s. 18. Shodně Šešina, M., Muzikář, L., Dobiáš, P. *Dědické právo. Praktická příručka*. Praha: Leges, 2019, s. 102.

13 Srov. důvodovou zprávu ze dne 3. 2. 2012, op. cit. sub 2, s. 395, kde je mj. uvedeno, že „*smluvnímu dědici má připadnout to, co po zůstavitelově smrti z jeho majetku zůstane. Proto nelze zůstaviteli bránit, aby se svým majetkem nakládal za svého života zcela libovolně. Z téhož důvodu nelze na budoucí dědictví požadovat zajištění*“.

14 Srov. Bílek, P. in Fiala, R., Drápal, L. a kol., op. cit. sub 11, s. 295.

15 Vzájemná dědická smlouva druhu a družky v rámci jedné listiny by byla, za dodržení všech zákonem stanovených náležitostí, považována za platnou. Srov. Plašil, F., op. cit. sub 5, s. 9–10.

16 Srov. Svoboda, J., Klička, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 85.

IV. JAK S PRÁVNÍ JISTOTOU PŘEDEJÍT NEPLATNOSTI DĚDICKÉ SMLOUVY

Od pořízení pro případ smrti dědickou smlouvou odrazuje společně s výše zmiňovaným § 1588 odst. 1 zejména § 1585 odst. 1 v souvislosti s § 1591 OZ. Dle § 1585 odst. 1, „*dědickou smlouvou nelze pořídit o celé pozůstalosti. Čtvrtina pozůstalosti musí zůstat volná, aby o ní zůstavitel mohl pořídit podle své zvlášť projevené vůle. Chce-li zůstavitel zanechat smluvnímu dědici i tuto čtvrtinu, může tak učinit závětí.*“ Dle § 1591 mj. „*dědická smlouva neplatná pro nesplnění podmínky v § 1585, může mít přesto platnost závěti, má-li jinak všechny náležitosti závěti.*“ Aby bylo možné uvedená ustanovení vyložit, je třeba opět pochopit smysl a účel této specifické právní úpravy. Jak ze samotného znění § 1585 odst. 1, tak z důvodové zprávy jednoznačně vyplývá, že účelem tohoto omezení zůstavitele je jeho vlastní ochrana, aby mohl alespoň o části svého majetku pořídit individuálně i pro případ změny poměrů.¹⁷ Z důvodové zprávy lze současně usuzovat, že se má dokonce jednat o čtvrtinu čisté pozůstalosti, nezatíženou právem na povinný díl nebo jiným omezením.¹⁸

Ohledně výkladu dvou shora citovaných ustanovení je i mezi odbornou veřejností řada rozporů, což k právní jistotě nepřispívá. Většina se shoduje na tom, k čemuž se přiklání, že rozhodný moment pro stanovení oné volné čtvrtiny je okamžik úmrtí zůstavitele.¹⁹ Volná čtvrtina by však měla vyplývat i z majetku zůstavitele v době uzavření dědické smlouvy. Zůstavitel přesto s jistotou nemůže určit rozsah svého majetku, který bude tvořit pozůstalost, k momentu své smrti. Problematickou je též otázka, o jakou neplatnost se v případě nesplnění podmínky o volné čtvrtině pozůstalosti bude jednat. Domnívám se, že se v zásadě jedná o neplatnost relativní,²⁰ a to částečnou, která je stanovena právě na ochranu zájmů zůstavitele, a proto se uplatní § 586 OZ, dle kterého „*je-li neplatnost právního jednání stanovena na ochranu zájmu určité osoby, může vznést námitku neplatnosti jen tato osoba. Nenamítne-li oprávněná osoba neplatnost právního jednání, považuje se právní jednání za platné.*“ V tomto případě jsem přesvědčena, že ze smyslu a účelu § 1585 odst. 1 OZ vyplývá, že vznést námitku neplatnosti může pouze zůstavitel za svého života, a nikoliv až účastníci řízení v průběhu řízení o pozůstalosti. Proto se přiklání k názoru, že je to zůstavitel, který by měl, změní-li se jeho majetek v čase, uplatnit námitku neplatnosti u smluvního dědice, event. u soudu. Neučiní-li tak za svého života, a nepořídí-li ani závětí, která by snížila podíl smluvního dědice, bude se dědická smlouva v plném rozsahu považovat

za platnou.²¹ Jak je shora uvedeno, dle § 1591 OZ přichází v úvahu konverze v části neplatné dědické smlouvy v závět, která však bude relevantní jen v tom rozsahu, v jakém ob-
stojí vedle případné závěti pozdější.

Právně nejjistějším způsobem, jak dědickou smlouvu sepsat, žádá-li ji zůstavitel a odpovídá-li jeho aktuálním životním podmínkám, je povolání smluvního dědice k podílu na pozůstalosti, vyjádřeného zlomkem nebo procentem, které nepřekročí $\frac{3}{4}$ jejího rozsahu. Praxe je však taková, že poptávka je spíše po dědických smlouvách týkajících se konkrétních věcí, zejména věcí nemovitých, a to nikoliv jako předmětu odkazu.²² Jde-li o konkrétní nemovitou věc a nejsou-li vedle ní součástí majetku zůstavitele další významné majetkové hodnoty, je možné, pro předejití případné částečné relativní neplatnosti, učinit $\frac{3}{4}$ nemovité věci předmětem dědické smlouvy a $\frac{1}{4}$ snad z vůle zůstavitele předmětem zvlášť sepsané závěti ve prospěch smluvního dědice. Ideálně by měla být vedle dědické smlouvy uzavřena také smlouva o zřeknutí se dědického práva, a to mezi zůstavitelem a těmi, kteří by jinak dědili jako dědici ze zákonné dědické posloupnosti.

V. ZÁVĚR

Ačkoliv dědická smlouva při své aktuální právní úpravě zřejmě nesplní očekávání, která do ní byla vkládána, jistě postupem času najde své širší využití. Významnou měrou totiž odráží principy, na nichž současná úprava dědického práva spočívá, a to zejména ochranu a posílení pořizovací volnosti zůstavitele. Je zároveň, byť zatím především v teoretické rovině, nejsilnějším dědickým titulem. Nedojde-li k rekodifikaci § 1588 odst. 1 a § 1585 odst. 1 OZ, případně k jejich ustálenému výkladu judikaturou, zůstane v některých případech dědická smlouva i nadále pro smluvní dědice smlouvou skutečně odvážnou. Zůstavitel jí tedy stěžejně bude moci využít tak, jak se leckdy původně zamýšlelo, a to k závaznému příslibení své nemovité věci za doživotní rentu, případně jednorázově vyplacenou částku. Přesto však najde své uplatnění tam, kde se zůstavitel již za svého života s ohledem na životní okolnosti bude chtít domluvit se svými dědici a případně i s těmi, kdo po něm dědit nemají, na dědickém právu. Tam, kde mu bude záležet na konkrétní majetkové hodnotě, ať už jí bude rodinný dům, nebo podíl v obchodní společnosti, tak, že o ní bude chtít pro případ své smrti pořídit formou dvoustranného, a tedy pro obě strany závazného právního jednání. Dědická smlouva může mít svůj význam i pro zůstavitele, který se chce možná odvděčit a možná též zavázat vůči těm, kteří s ním žijí v jeho rodinném domě a o dům a případně i o zůstavitele podle potřeb a okolností pečují. Současně, nedojde-li k rekodifikaci postavení druhá a družky v rámci dědických tříd, má své místo jistě i pro úpravu jejich majetkových poměrů pro případ smrti. Dědická smlouva je často vhodnějším řešením než převod majetku již za života zůstavitele, a vystavení tak jeho osoby možné nejistotě a bohužel někdy i proměně vztahů. Má-li navíc potenciál předcházet rodinným sporům, neměla by být v rámci pořízení pro případ smrti opomíjena. ■

17 Srov. důvodovou zprávu ze dne 3. 2. 2012, op. cit. sub 2, s. 394.

18 Srov. tamtéž.

19 Srov. Bílek, P. in Fiala, R., Drápal, L. a kol., op. cit. sub 11, s. 289. Obdobně Bednář, V., op. cit. sub 12, s. 19.

20 Shodně Bílek, P. in Fiala, R., Drápal, L. a kol., op. cit. sub 11, s. 303 a Šešina, M., Muzikář, L., Dobiáš, P. op. cit. sub 12, s. 100–101. Odlišně Bednář, V., op. cit. sub 12, s. 20.

21 Srov. Šešina, M., Muzikář, L., Dobiáš, P., op. cit. sub 12, s. 101.

22 Srov. Šešina, M., Muzikář, L., Dobiáš, P. op. cit. sub 12, s. 96 a Bílek, P. in Fiala, R., Drápal, L. a kol., op. cit. sub 11, s. 295.

Svěřenský fond – úprava podle občanského zákoníku

JUDr. Jaroslav Svejkovský

CO JE VŮBEC SVĚŘENSKÝ FOND A JAKÝMI PRINCIPY JE SVĚŘENSKÝ FOND OVLÁDÁN

Svěřenský fond je institut občanského práva upravený v části třetí – Absolutní majetková práva a v hlavě II – Věcná práva.

Svěřenský fond vzniká zápisem do Evidence svěřenských fondů podle § 1451 ObčZ.

Ke vzniku svěřenského fondu kromě vyčlenění majetku z vlastnictví zakladatele u svěřenských fondů *inter vivos* smlouvou nebo pořízením pro případ smrti u svěřenského fondu *mortis causa* se vyžaduje i vydání statutu, který vydává zakladatel. Zákon předepisuje statutu formu veřejné listiny. Veřejnou listinou se rozumí notářský zápis.

Podstatné náležitosti statutu jsou předepsány zákonem.

Při vyčlenění majetku, zejména při sepisu statutu svěřenského fondu, je třeba si však uvědomit, co je vůbec svěřenský fond a jaké jsou principy, kterými je svěřenský fond ovládán.

PRINCIPY SVĚŘENSKÉHO FONDU

Principy svěřenského fondu, které se musí respektovat při cestě od vyčlenění majetku přes zřízení svěřenského fondu až k jeho vzniku jsou:

- oddělené a nezávislé vlastnictví (podle § 1448 odst. 3 po vzniku svěřenského fondu nepatří věci ani zakladateli, ani správci, ani obmyšlenému. I výkladem je třeba uzavřít, že věc ve svěřenském fondu je „přivlastněna“ účelu, kterým je prospěch obmyšleného.),
- držba a správa správcem,
- výkon plné správy cizího majetku,
- správce je osobou odlišnou od zakladatele i od obmyšleného; není-li, musí být správci nejméně dva,
- plnění ve prospěch beneficentů,
- neměnnost statutu,
- úprava institutu svěřenského fondu jako práva věcného.

NEMĚNNOST STATUTU

Jedná se o kategorický závěr. Svěřenský fond je právní institut upravený v části třetí občanského zákoníku. Při apli-

kaci výkladových pravidel uvedených v § 1 odst. 2 a § 976, 977 a 978 je už možné učinit závěr o neměnnosti statutu. Lze-li se odchýlit ujednáním s účinky vůči třetím osobám od ustanovení části třetí, jen připouští-li to zákon (nikoliv zakazuje), pak se musí identifikovat v zákoně upravené možnosti změny. Zákon připouští změnu u svěřenského fondu v § 1468 až 1470. Jedná se buď o zvýšení majetku svěřenského fondu, event. o intervenci soudu jak do trvání svěřenského fondu, tak do statutu při respektování původního účelu a jeho nahrazení podobným účelem.

Dalším důvodem pro závěr o neměnnosti statutu je logický výklad § 1448. Vznikem svěřenského fondu vzniká oddělené a nezávislé vlastnictví (§ 1448 odst. 2 ObčZ). S ohledem na to nemůže původní vlastník věcí, to je zakladatel, který je vyčlenil do svěřenského fondu, zasahovat do statutu. Ten sice statut vydává, ale v době, kdy má věci ve svém vlastnictví a jako vlastník určuje, že tyto věci budou vyčleněny, určuje, jakým režimem se bude dále vykonávat vlastnictví k těmto věcem, jaké užitky, kdy a komu z těchto věcí budou plynout a kdo má jaké povinnosti v rámci správy atd. Pozbude-li však vlastnictví vznikem svěřenského fondu, nemůže již určovat, jak budou tyto věci dále spravovány. To už sám určil ve statutu. Ustanovením § 1452 změny statutu nejsou připuštěny. Podle § 1468 až 1469 je připuštěna změna pouze zvýšením majetku, resp. zrušením svěřenského fondu soudem, případně změnou statutu soudní úpravou.

Správce také nemůže měnit statut. Je povinen ujmout se vyčleněného majetku a jeho správy, vykonává vlastním jménem vlastnická práva k majetku ve svěřenském fondu na účet svěřenského fondu. Majetek není jeho vlastnictvím. Vykonává správu podle statutu a podle zákona. Je tedy i logické, že si sám nemůže určovat pravidla pro výkon správy (nad věcmi, které mu nepatří).

Obmyšlený také nemá vlastnická práva k věcem ve svěřenském fondu. Očekává plnění a má nároky po splnění podmínek pro plnění buď výnosů z majetku, nebo plnění majetku ze svěřenského fondu. Do stanovení podmínek však zasahovat nemůže.

Závěr o neměnnosti statutu je však výhodou tohoto věcněprávního institutu. Všichni, a to nejen zakladatel a správce a obmyšlený, ale kdokoli třetí podle § 976 (absolutní majetková práva působí vůči každému, nestanoví-li zákon něco jiného) musí respektovat způsob výkonu vlastnického práva tak, jak je upraven ve statutu. Jedná se i o právní jistotu. Při takové aplikaci nemohou být žádné pochybnosti o tom, jaká ustanovení statutu lze měnit, kdo tak může učinit apod. Zakladatel si ve statutu ani nemůže vymínit, že on sám anebo jím určená osoba může zasáhnout do statutu a změnit jej. Zákon nic takového nepřipouští a při respektování výkladového pravidla věcných práv (§ 978) by takové jednání nebylo účinné vůči třetím osobám.

Jakýkoliv jiný závěr by způsobil mimořádnou nejistotu při výkladu právního jednání – statutu svěřenského fondu.

ZÁVĚR

Vytvoření statutu svěřenského fondu je nutné věnovat maximální pozornost. Je třeba zahrnout do něj všechny (právně relevantní) požadavky zakladatele, predikovat situace, které mohou nastat. Jedná se o institut občanského práva, který dává zakladateli příležitost upravit výkon vlastnického práva jiným způsobem. Tuto možnost však musí upravit statut tak, aby toto jednání všichni (ale i zakladatel) respektovali.

Zákonodárce předepsal pro statut formu veřejné listiny. S ohledem na to je možné i přímým zápisem zapsat svěřenský fond do evidence (a tím u svěřenského fondu *inter vivos* dát vzniknout svěřenskému fondu). Podkladovou listinou je statut.

Není pochyb o tom, že svěřenský fond je právní institut. V žádném případě se nejedná o právnickou osobu.

Tento institut je aplikovatelný pro situace, ve kterých chce zakladatel při vyčleňování věcí ze svého majetku určit takový způsob nakládání s těmito věcmi, aby byl uspokojován zájem (prospěch) beneficenta. Na druhou stranu použitím institutu svěřenského fondu není možné obcházet např. zákon o investičních společnostech a investičních fondech. Při vyčlenění majetku a tvorbě statutu je třeba respektovat základní ustanovení pro právní jednání (nejen, ale zejména úpravu platných právních jednání, úpravu omezující možnost zkracování uspokojení vykonatelné pohledávky věřitele apod.).

V jednom notářském zápisu je možné obsáhnout všechna právní jednání od vyčlenění věcí (smlouva o vyčlenění věcí a závazek majetek držet a spravovat) přes zřízení svěřenského fondu (přijetí pověření ke správě), vydání statutu.

Budou-li se respektovat principy svěřenského fondu, výkladová pravidla, text a smysl úpravy, při použití institutu svěřenských fondů tam, kde je pojmově použitelný, nemohou být v praxi zaznamenány žádné potíže. Svěřenský fond je při tvorbě statutu velmi flexibilní co do možnosti úpravy nakládání s majetkem ve prospěch obmyšleného po dobu vytváření statutu. Po vzniku svěřenského fondu v tomto věcněprávním institutu jsou vztahy upraveny neměnným statutem. Při respektování výkladových pravidel, textu a smyslu úpravy nemůže pak vzniknout žádný problém. ■

Literatura

- Svejkský, J., Marek, R., a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku. Komentář k § 1400–1474*. Praha: C. H. Beck, 2015.
- Svejkský, J., Kovář, I. a kol. *Svěřenské fondy. Příležitosti a rizika*. Praha: C. H. Beck, 2018.

JUDr. Jaroslav Svejkský
 ■ advokát
 ■ člen Legislativní rady vlády

Ke změnám statutu svěřenského fondu

Mgr. Šimon Klein

OTÁZKA ZMĚNY

Je tomu již více než šest a půl roku, co nám občanský zákoník nadělil řadu institutů do té doby neslýchaných, či přinejmenším exotických. Po počátečním šoku se rychle začalo oddělovat zrno od plev a ukazovat se, kterých institutů se praxe ujme a které (ať již zaslouženě, či nikoli) zůstanou spíše přehlíženy.

Svěřenské fondy se zařadily mezi ty úspěšné instituty a není divu; flexibilita, kterou nabízejí, je skutečně nebývalá. Rychlý úspěch svěřenských fondů však pro praxi přinesl též řadu problémů a nevyřešených otázek. Ne vše je tak jednoduché, jak se na první pohled zdá, a situace na bojišti se (slovy klasika) mění každým okamžikem.

O to palčivější je otázka, zda je možné statut svěřenského fondu dodatečně měnit, už jen proto, aby bylo možné držet krok s vývojem relevantního právního diskursu. Ustanovení § 1469 občanského zákoníku (dále i „OZ“) umožňuje změnu statutu soudem, žádnou jinou možnost změny statutu svěřenského fondu však zákon nepředvídá a zůstává sporná. Velké komentáře nakladatelství C. H. Beck a Wolters Kluwer v této otázce mlčí, šedivý komentář nakladatelství C. H. Beck opatrně připouští možnost změny statutu za předpokladu, že si toto právo zakladatel vyhradí,¹ zatímco komentář o správě cizího majetku je kategoricky proti.²

CO HOVOŘÍ VE PROSPĚCH

Na první pohled to přitom vypadá zcela jasně. Svěřenský fond je sice upraven v části třetí občanského zákoníku, od níž § 978 OZ připouští odlišná ujednání s účinky vůči třetím osobám jen tam, kde to zákon výslovně připouští (což zde zajisté nepřipouští), u statutu svěřenského fondu však vůbec nelze hovořit o účinkům vůči třetím osobám.

Statut svěřenského fondu upravuje výlučně záležitosti vnitřní a třetí osoby ani nemají možnost se s ním seznámit. Jedené, co má v případě svěřenského fondu věcněprávní účinky, je osoba svěřenského správce a rozsah majetku, který je jím spravován, a obojí zcela nepochybně měnit lze.

Summa summarum to pro změny statutu svěřenského fondu zatím vypadá dobře. Zákon odchýlná ujednání s obligačními účinky nezakazuje, a měla by proto být povolena. Statut

svěřenského fondu je jednostranným právním jednáním zakladatele a svěřenský správce se smluvně zavazuje, že podle něj bude vykonávat správu. Pokud statut i smlouva předpokládají pozdější změny těchto pravidel, pak by tomu podle obecných zásad, na nichž je občanské právo postaveno, nemělo nic bránit. Odkud se tedy bere ta nejistota? Hovoří vůbec něco proti možnosti statutu svěřenského fondu měnit? Odpověď je pro svěřenské fondy zcela typická: je to složité.

Mgr. Šimon Klein

- notář v Praze
- člen redakční rady Ad Notam

A CO PROTI

Důvod, proč jsou pro náš právní řád svěřenské fondy tak exotické a komplikované, je jednoduše ten, že do našeho právního systému vůbec nepatří. Jedná

se totiž o kodifikovaný a jen mírně upravený institut trustu známý z common law. To má dalekosáhlé důsledky.

Historie trustů údajně sahá hluboko do středověku, až do období křížových výprav. Rytířstvo, chystající se obléci bílý křížácký varkoč, stálo před otázkou, jak zabezpečit majetkoprávní vztahy po dobu jejich nepřítomnosti. Řada z nich se proto rozhodla převést vlastnictví rodového majetku na důvěryhodnou osobu, která jej měla spravovat pro dobro křížáckova rodu. Jakkoli se tehdy jednalo o ujednání zcela nové, soudci common law se je rozhodli v duchu zásady, že pro každou špatnost má právo poskytnout nápravu (*for every wrong, the law provides a remedy*), uznat a dobrou víru zakladatelů těchto prapůvodních svěřenských fondů ochránit. Vznikl koncept děleného vlastnictví, kdy formálně je vlastníkem spravovaných věcí svěřenský správce, ale vlastnické právo drží pro osobu jinou – beneficianta (termín *beneficiary owner*, který známe z AML legislativy a který byl do češtiny nesprávně přeložen jako skutečný majitel, odkazuje právě na tento princip).

Pro svou flexibilitu dosáhl institut trustu mimořádné obliby a po staletí se dál vyvíjel. Brzy se ukázalo, že trusty nemusí sloužit jen legitimním účelům a mohou být též snadno zneužívány. Pro common law je však typické, že tak jako může z ničeho nic přiznat právo tam, kde dřív nebylo, je-li to spravedlivé, může také existující právo neuznat tehdy, je-li zjevně zneužíváno. Velká flexibilita trustů tak byla a je držena na uzdě velkou flexibilitou angloamerického práva.

- 1 Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, § 1469, marg. č. 8.
- 2 Svejkovský, J., Marek, R. a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, § 1469, s. 508.

Právě zde se ale skrývá velká překážka pro recepci trustů do systému práva kontinentálního (jakkoli je taková recepce žádaná a pro potřeby praxe možná i nutná). Stejnou měrou, jakou si common law cení obecných principů spravedlnosti, cení si kontinentální právo předvídatelnosti a právní jistoty. Flexibilita trustů (svěřenských fondů) zde tedy nutně naráží na větší rigiditu práva, které jen těžko může držet krok.

Zákodárce si s tímto problémem poradil vcelku rozumně a rozhodl se pro recepci takové úpravy trustů, která je již poměru civilního práva adaptovaná, jmenovitě § 1260 až 1370 quebeckého občanského zákoníku (CCQ). Bylo by však pošetilé se domnívat, že tím je celý problém vyřešený. Také quebeckí kolegové musí dodnes řešit problémy, které implementace trustu do civilního práva přináší. Quebecká právní úprava a soudní praxe nám může poskytnout cenná vodítka a inspiraci, jak s takto složitým problémem zacházet, nikoli jednoduchá řešení.

Příkladem problémů, které bude naše judikatura muset ještě vyřešit, je případ *Bank of Nova Scotia v. Thibault*³ z roku 2004. V dané věci pan Guy Thibaut založil trust, aby sám sebe a svou manželku zabezpečil na penzi, což je v Kanadě obvyklé. Oproti obvyklé praxi si však vyhradil rozsáhlé kompetence ve vztahu ke spravovanému majetku, včetně možnosti měnit pravidla jeho spravování.

Tamní Nejvyšší soud toto uspořádání odmítl uznat a rozhodl, že trust nevznikl platně a majetek do něj vložený může sloužit k uspokojení věřitelů Guye Thibaulta. Pro naše poměry je přitom důležité, že rozpor nebyl shledán s § 1294 CCQ (obdoba § 1469 OZ), nýbrž s § 1260 CCQ (obdoba § 1448 OZ). Soud uzavřel, že v případě, že si zakladatel trustu ponechává ve svém důsledku právo spravovaný majetek ovládat, nedochází ve skutečnosti k vyčlenění majetku a putativní trust je pouhou zástěrkou sloužící k obcházení věřitelů zakladatele, narušující princip nezávislosti trustu a jeho správy.

Jak uvádí Joshua Krane,⁴ judikát sám o sobě nevyklučuje zakladateli možnost vyhradit si změny statutu (zákon to nezakazuje), avšak možnosti zakladatele jsou v tomto ohledu jen velmi omezené, neboť soud nemusí existenci takového trustu vůbec uznat.

CO Z TOHO PRO NÁS VYPLÝVÁ

Možné důsledky pro tuzemskou praxi jsou dalekosáhlé. Nejjistota v otázce, zda je či není možné statut svěřenského fondu dodatečně měnit, vedla v praxi ke snaze sepisovat takové statuty svěřenských fondů, které již od počátku svěřují zakladate-

li co nejširší pravomoci. Dobrým zvykem se tak stalo umožnit zakladateli svobodně měnit svěřenského správce i obmyšlené, dávat svěřenskému správci závazné pokyny a v případě potřeby možnost svěřenský fond zcela zrušit a majetek získat zpět.

Právě to však (bez ohledu na to, zda je součástí takového uspořádání též výhrada možnosti statut později měnit) naplňuje znaky, které ve svém rozhodnutí popisuje kanadský soud. Dispozice s majetkem zůstává v konečném důsledku v rukou zakladatele a jeho vyčlenění do svěřenského fondu je pouze simulované. Naše soudy si proto budou muset vyřešit otázku, do jaké míry poskytnou takto konstruovaným svěřenským fondům ochranu.

Nemusejí přitom jít až tak daleko, aby judikovaly, že takový svěřenský fond vůbec neexistuje. Takový závěr by mohl být problematický už jen kvůli tomu, že svěřenské fondy se zapisují do rejstříku (byť ne veřejného), a zejména kvůli tomu, že svěřenský fond je z pohledu daňového práva subjektem.⁵

Jednoduché nemusí být ani shledat, že daná ustanovení jsou neplatná pro rozpor se zákonem a zakladateli takové kompetence nesvědčí – jednoduše proto, že takové ujednání opravdu žádná zákonná ustanovení neporušuje.

Soudy si však mohou pomoci ustanovením, jehož dalekosáhlé důsledky v našem právním prostředí ještě plně nezdomácněly. Podle § 489 OZ platí, že vše, co je odlišné od osoby a slouží potřebě lidí, je věc v právním smyslu. V hlavě máme sice pořád zafixované staré rozdělení na osoby, věci a práva, to již ale neplatí. Práva patří mezi věci a tvoří majetek osob.

Pokud má zakladatel svěřenského fondu ničím neomezené právo si majetek ze svěřenského fondu kdykoli vzít zpět, tvoří i takové právo jeho majetek, a jeho věřitel se z něj tedy může uspokojit a majetek ze svěřenského fondu zpeněžit.

Jak si s touto otázkou naše soudy nakonec poradí, je ve hvězdách, nicméně nás jako notáře tato nejistota svírá v kleštích hned ze dvou stran. Pokud se ukáže, že zakladatel může měnit statut svěřenského fondu, za předpokladu, že si to právo vyhradí, pak může našim klientům vzniknout škoda, pakliže si takové právo nevyhradí. Pokud se naopak ukáže, že příliš široké kompetence zakladatele vedou ke ztrátě ochrany majetku ve svěřenském fondu před věřiteli zřizovatele, může klienta poškodit, pakliže si takové právo vyhradí.

Domnívám se, že takováto škoda nemůže sama o sobě být způsobena nesprávným úředním postupem notáře, protože v tuto chvíli prostě při nejlepší vůli **nemůžeme vědět, co je správně**. To však jedině za předpokladu, že nezanedbáme naši poučovací povinnost a klienta o možných rizicích prokazatelně informujeme. Naším posláním konečkonců je, aby účastníci právních jednání činili svá rozhodnutí svobodně a informovaně, nikoli abychom jim sloužili jako orákulum vyjevující věci budoucí. ■

3 2004 SCC 29 [2004], 1 S. C. R. 758 [Thibault].
K dispozici na URL: <https://www.canlii.org/en/ca/scc/doc/2004/2004scc29/2004scc29.html>.

4 Krane, J. A. Beneficiary-Initiated Modification of Trusts: A Comparative Examination. *Revue générale de droit*, 2008, 38 (1), s. 25, k dispozici na <https://www.erudit.org/fr/revues/rgd/2008-v38-n1-rgd01555/1027045ar.pdf>.

5 Mimo jiné § 17 odst. 1 písm. f) zákona o daních z příjmů.

Nejvyšší soud
České republiky

Z JUDIKATURY NEJVYŠŠÍHO SOUDU ČR

Ilustráční foto: Shutterstock.com

Zápis z jednání valné hromady SRO a notářský zápis podle § 77 NotŘ

Účelem zápisu z jednání (zasedání) valné hromady je zachytit v písemné formě průběh jednání valné hromady, tj. vše důležité pro posouzení, zda jednání valné hromady proběhlo řádně (v souladu se zákonem a společenskou smlouvou), jaká usnesení valná hromada přijala a zda tato usnesení byla přijata v souladu se zákonem a společenskou smlouvou (zejména jde-li o jejich obsah, usnášední schopnost valné hromady a potřebný počet hlasů odevzdaných pro přijetí návrhu usnesení).

Zajistí-li společnost s ručením omezeným osvědčení průběhu jednání valné hromady notářským zápisem dle § 77 notářského řádu a doručí-li tento notářský zápis společníkům v souladu s § 188 odst. 3 z. o. k. (popř. v souladu s odchylnou úpravou ve společenské smlouvě), nemusí již zajišťovat vyhotovení (prostěho) zápisu z jednání valné hromady dle § 188 odst. 3 a § 189 odst. 1 z. o. k. a jeho doručení společníkům.

Povinnost vyhotovit zápis z jednání valné hromady a zaslat jej řádně a včas společníkům svědčí společností. Určuje-li zákon, že tak má učinit zapisovatel, upravuje toliko otázku, která osoba tak (v zastoupení společností) činí. Zapisovatel vyhotovuje zápis a zasílá jej společníkům jako (zákonný) zástupce společností.

V řízení o uložení povinnosti vyhotovit zápis z jednání valné hromady a zaslat jej společníkům podle § 188 odst. 3 z. o. k. je pasivně věcně legitimována společnost. Jde o řízení podle § 9 odst. 2 písm. e) o. s. ř.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2020, sp. zn. 27 Cdo 4108/2018

[1] Obvodní soud pro Prahu 8 rozsudkem ze dne 16. 11. 2017, č. j. 22 C 91/2015-326, uložil žalovanému povinnost vyhotovit a zaslat žalobcům zápisy z valných hromad společností NARGAM, s. r. o., IČO 27091589 (dále též jen „společnost“),

konaných dne 5. 11. 2014 a 12. 2. 2015 (výrok I.), a rozhodl o nákladech řízení (výrok II.).

[2] Soud prvního stupně vyšel z toho, že:

- 1) Oba žalobci jsou společníky společnosti NARGAM, s. r. o.
- 2) Dne 5. 11. 2014 se konalo zasedání valné hromady společnosti, na němž byl žalovaný zvolen zapisovatelem. Průběh valné hromady osvědčil notář Mgr. Jiří Šindelář v notářském zápisu č. Nz 465/2014, N 512/2014. Notářský zápis byl zaslán žalobcům dne 24. 3. 2015.
- 3) Dne 12. 2. 2015 se konalo další zasedání valné hromady společnosti, na němž byl žalovaný zvolen zapisovatelem. Průběh valné hromady osvědčil notář Mgr. Jiří Šindelář v notářském zápisu č. Nz 30/2015, N 35/2015. Notářský zápis byl zaslán žalobcům dne 20. 5. 2015, resp. 21. 5. 2015.

[3] Na takto ustaveném základě soud prvního stupně uzavřel, že žalovaný doposud nevyhotovil a nezaslal žalobcům zápisy z valných hromad, na kterých byl zvolen zapisovatelem, tj. nesplnil povinnosti uložené mu § 188 odst. 3 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) [dále jen „z. o. k.“]. Notářské zápisy, které o průběhu valných hromad pořídil notář, žalovaného těchto povinností nezbavují, neboť tyto zápisy neobsahují všechny náležitosti vyžadované § 188 odst. 2 z. o. k. (podpisy zapisovatele a předsedy valné hromady).

[4] Námitku žalovaného o nedostatku jeho pasivní věcné legitimace shledal soud prvního stupně nedůvodnou. Povinnost vyhotovit zápis z valné hromady a zaslat jej společníkům zákon ukládá zapisovateli (§ 188 odst. 3 z. o. k.). Bez právního významu je podle soudu taktéž argumentace žalovaného, podle níž i dříve byly z valných hromad pořizovány toliko notářské zápisy.

[5] Městský soud v Praze k odvolání žalovaného rozsudkem ze dne 31. 5. 2018, č. j. 17 Co 107/2018-354, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl (první výrok), a uložil žalobcům zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů 17 068 Kč (druhý výrok).

[6] Odvolací soud sice přisvědčil soudu prvního stupně v závěru, podle něhož je žalovaný ve sporu pasivně věcně legitimován, žalobu však shledal nedůvodnou.

[7] Poukazuje na komentářovou literaturu (Pokorná, J. in Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1000), odvolací soud vysvětlil, že zápis z jednání valné hromady představuje významný důkazní prostředek zachycující průběh jednání valné hromady a vypovídající o tom, zda byla dodržena pravidla pro schopnost valné hromady přijímat rozhodnutí, jakož i pravidla hlasování. Notářský zápis o průběhu valné hromady podle § 77 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), může být pořízen „pro případ zvýšené jistoty o obsahu valné hromady, tak jako v tomto případě bylo po řadu let obchodní zvyklostí u valných hromad společnosti, což žalobci odůvodňovali neshodami společníků“.

[8] Byl-li o průběhu obou valných hromad pořízen notářský zápis podle § 77 notářského řádu a byl-li tento zápis zaslán oběma žalobcům, je podle odvolacího soudu „proti smyslu zákona požadovat ještě po žalovaném, aby si dělal poznámky a vyhotovil další zápis kopírující fakticky zápis pořízený notářem“. Na uvedeném nic nemění ani absence podpisů předsedy valné hromady a zapisovatele na notářském zápisu.

[9] Proti rozsudku odvolacího soudu podali oba žalobci (společně) dovolání, majíce je za přípustné podle § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), k řešení (v judikatuře Nejvyššího soudu dosud neřešené) otázky, zda pořízení notářského zápisu osvědčujícího průběh valné hromady (podle § 77 notářského řádu) nahrazuje povinnost zvoleného zapisovatele vyhotovit zápis z jednání valné hromady a tento zápis zaslat společníkům podle § 188 odst. 3 z. o. k.

[10] Podle přesvědčení dovolatelů je (zvolený) zapisovatel povinen vyhotovit zápis z jednání valné hromady a zaslat jej ve lhůtě určené § 188 odst. 3 z. o. k. společníkům bez ohledu na to, zda byl průběh valné hromady osvědčen notářským zápisem podle § 77 notářského řádu.

[11] Odvolací soud podle dovolatelů nechal v potaz význam zápisu z valné hromady, jímž je „zájem společníků o včasné informace o aktuálním dění ve společnosti, aby na něj mohli adekvátně a v případě potřeby též rychle reagovat s využitím preventivních právních prostředků“. Byly-li notářské zápisy o průběhu valných hromad zaslány společníkům tři, resp. čtyři měsíce po jejich ukončení, k naplnění tohoto účelu zápisu nemohlo dojít. Dovolatelům přítom v důsledku pozdního doručení notářských zápisů vznikla škoda, což odvolací soud zcela pominul.

[12] Dovolatelé dále mají dovolání za přípustné k řešení (v judikatuře Nejvyššího soudu dosud neřešené) otázky procesního práva, a to zda jsou žalobci povinni s ohledem na okolnosti projednávané věci hradit žalovanému náklady tohoto řízení.

[13] V rozsahu, ve kterém směřuje proti druhému výroku napadeného rozsudku, jímž odvolací soud rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů, není dovolání objektivně přípustné [§ 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.]. Proto Nejvyšší soud dovolání v tomto rozsahu odmítl (§ 243c odst. 1 o. s. ř.), aniž se zabýval otázkou procesního práva uvedenou v předešlém odstavci.

[14] Ve zbývajícím rozsahu je dovolání přípustné podle § 237 o. s. ř. k řešení jím otevřené otázky výkladu § 188 odst. 3 z. o. k., v judikatuře Nejvyššího soudu dosud neřešené.

[15] Podle § 188 z. o. k. valná hromada zvolí svého předsedu a zapisovatele; do doby zvolení předsedy a v případě, že předseda zvolen nebyl, řídí valnou hromadu její svolavatel. Nebyl-li zvolen zapisovatel, určí jej svolavatel valné hromady (první odstavce). Přítomné společníky zapíše společnost do listiny přítomných s uvedením jména a sídla nebo bydliště

tě společníka, popřípadě i jména a bydliště nebo sídla jeho zástupce a počtu hlasů, se kterými tento společník na valné hromadě nakládá. Ustanovení § 413 odst. 2 a 3 se použije obdobně (druhý odstavec). Zapisovatel vyhotoví zápis z jednání valné hromady do 15 dnů ode dne jejího ukončení a bez zbytečného odkladu ho na náklady společnosti zašle všem společníkům; zápis podepisuje předseda valné hromady nebo svolavatel, nebyl-li předseda zvolen, a zapisovatel (třetí odstavec).

[16] Podle § 189 z. o. k. zápis obsahuje:

- a) firmu a sídlo společnosti,
- b) místo a dobu konání valné hromady,
- c) jméno předsedy nebo svolavatele a zapisovatele,
- d) rozhodnutí valné hromady s uvedením výsledků hlasování,
- e) případná odmítnutí jednatele poskytnout informace podle § 156 a
- f) obsah protestu společníka, jednatele, popřípadě člena dozorčí rady, je-li zřízena, týkajícího se rozhodnutí valné hromady, jestliže o to protestující na valné hromadě požádá (odstavec první).

K zápisu se přiloží předložené návrhy, prohlášení a listina přítomných (odstavec druhý).

[17] Podle § 77 notářského řádu notář osvědčí průběh valných hromad v notářském zápisu, v němž uvede místo a dobu konání valné hromady, zaznamená přijatá usnesení a z průběhu valné hromady vše, co je důležité pro posouzení řádného postupu jednání (první odstavec). Notář může vyzvat předsedu valné hromady a nejvýše další dvě zúčastněné osoby, aby notářský zápis podepsali. Totožnost účastníků valné hromady nemusí být zjišťována (druhý odstavec).

[18] Účelem zápisu z jednání (zasedání) valné hromady je zachytit v písemné formě průběh jednání valné hromady, tj. vše důležité pro posouzení, zda jednání valné hromady proběhlo řádně (v souladu se zákonem a společenskou smlouvou), jaká usnesení valná hromada přijala a zda tato usnesení byla přijata v souladu se zákonem a společenskou smlouvou (zejména jde-li o jejich obsah, usnášensčinnost valné hromady a potřebný počet hlasů odevzdaných pro přijetí návrhu usnesení). Společnosti a jejich společníkům zápisy z jednání valné hromady umožňují zachovat si přehled o přijatých usneseních, jakož i o okolnostech jejich přijetí, a v případě neshod či sporů představují (jak správně zdůraznil odvolací soud) významný důkazní prostředek o tom, kdy a jaká usnesení valná hromada společnosti přijala a za jakých okolností se tak stalo.

[19] Jakkoliv případné nedostatky zápisu z jednání valné hromady, či dokonce jeho nevyhotovení, zpravidla samy o sobě neodůvodňují vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady v řízení podle § 191 z. o. k., mohou – v důsledku možných potíží s prokázáním skutečností významných pro posouzení platnosti přijatých usnesení – k vyslovení neplatnosti těchto usnesení vést (srov. v poměrech právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 11. 2002,

sp. zn. 29 Odo 41/2002, uveřejněný pod č. 25/2004 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 29 Cdo 585/2010). V krajním případě (při nedostatku jiných důkazních prostředků) může absence zápisu z jednání valné hromady vést k tomu, že nebude možné prokázat, zda, kdy a jaká usnesení valná hromada přijala.

[20] Společníci mají právo na to, aby společnost zápis nejen vyhotovila, ale taktéž aby jej zaslala každému z nich na adresu uvedenou v seznamu společníků (§ 139 z. o. k.) ve lhůtě určené § 188 odst. 3 z. o. k. Ve společenské smlouvě se společníci mohou od pravidla určeného § 188 odst. 3 z. o. k. odchýlit. Mohou si takto např. sjednat odlišnou lhůtu k zaslání zápisu, dohodnout se, že zápisy budou zasílány elektronicky či pouze umístěny na webové stránky společnosti (srov. v poměrech akciové společnosti § 425 odst. 1 z. o. k.) apod.

[21] Zaslání zápisu z jednání valné hromady usnadňuje společníkům výkon jejich práv a ochranu jejich oprávněných zájmů. Mají-li k dispozici zápis z jednání valné hromady, mohou snáze podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady dle § 191 z. o. k., uplatnit abandonní právo dle § 164, 202 či § 207 odst. 3 z. o. k., domáhat se vyplacení podílu na zisku či jiných vlastních zdrojích dle § 161 z. o. k. atd.

[22] Neurčuje-li zákon jinak, společnost není povinna zajistit, aby jednání valné hromady bylo osvědčeno notářem a aby notář sepsal (k její žádosti) notářský zápis dle § 77 notářského řádu. Nicméně sepiše-li notář k žádosti společnosti o průběh jednání valné hromady notářský zápis dle § 77 notářského řádu, a je-li tento notářský zápis doručen společníkům způsobem a ve lhůtě určené § 188 odst. 3 z. o. k. (popř. společenskou smlouvou), je účel právní úpravy zápisu z jednání valné hromady naplněn.

[23] S ohledem na požadavky § 77 notářského řádu totiž notářský zápis osvědčující průběh jednání valné hromady obsahuje všechny náležitosti vyžadované pro (prostý) zápis § 189 odst. 1 z. o. k. Vyhotovení prostého zápisu z jednání valné hromady by bylo tudíž nadbytečné.

[24] Navíc, vzhledem k tomu, že notářský zápis je (na rozdíl od prostého zápisu dle § 188 odst. 3 a § 189 odst. 1 z. o. k.) veřejnou listinou [srov. § 567 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), a § 6 notářského řádu], poskytuje společnosti i společníkům vyšší míru právní jistoty, resp. ochrany jejich práv a oprávněných zájmů (srov. § 568 o. z.).

[25] Jinými slovy, zajistí-li společnost dobrovolně (aniž by jí to ukládal zákon či společenská smlouva) osvědčení průběhu jednání valné hromady notářským zápisem dle § 77 notářského řádu a doručí-li tento notářský zápis společníkům v souladu s § 188 odst. 3 z. o. k. (popř. v souladu s odchýlnou úpravou ve společenské smlouvě), poskytne společníkům více, než jí ukládá zákon či společenská smlouva. Prostý zá-

pis z jednání valné hromady dle § 188 odst. 3 a § 189 odst. 1 z. o. k. již není nutné vyhotovit.

[26] Na výše řečeném pak nic nemění ani skutečnost, že notářský zápis nebyl podepsán (ač by takto podepsán být mohl) předsedou valné hromady (popř. svolavatelem) a zapisovatelem. Svým podpisem na (prostém) zápisu totiž uvedené osoby toliko stvrzují, že obsah zápisu odpovídá skutečnému průběhu jednání valné hromady a že daná listina je zápisem z jednání valné hromady. Tuto funkci v případě notářského zápisu plní notář jakožto osoba, již stát pověřil (mj.) sepisováním veřejných listin (§ 2 notářského řádu). S ohledem na osobu notáře a povahu jím vyhotoveného notářského zápisu jakožto veřejné listiny je účel požadavku na podpis (prostého) zápisu z jednání valné hromady více než naplněn.

[27] Dovolatelům lze přisvědčit, že neodchyluje-li se společenská smlouva od § 188 odst. 3 z. o. k. a zaslala-li jim společnost notářské zápisy osvědčující průběh jednání valné hromady po uplynutí lhůty určené tímto ustanovením, porušila jejich právo na včasné zaslání zápisu z jednání valné hromady. Nápravy tohoto porušení se však dovolatelé nedomůžou tím, že budou požadovat opětovné splnění této povinnosti.

[28] Zbývá dodat, že povinnost vyhotovit zápis z jednání valné hromady a zaslat jej řádně a včas společníkům svědčí společnosti. Určuje-li zákon, že tak má učinit zapisovatel, upravuje toliko otázku, která osoba tak (v zastoupení společ-

nosti) činí. Jinak řečeno, zapisovatel vyhotovuje zápis a zasílá jej společníkům jako (zákonný) zástupce společnosti.

[29] Obdobně např. zákon sice výslovně upravuje, kdo je oprávněn svolat valnou hromadu společnosti (srov. § 181 odst. 1, § 182, 183 a 187 z. o. k.), nicméně pozvánka na valnou hromadu je právním jednáním společnosti, jež za společnost činí k tomu oprávněná osoba (jako její zástupce). To, že jde o právní jednání společnosti, ostatně potvrzuje výslovně § 193 odst. 2 z. o. k., jenž přičítá povinnost svolat valnou hromadu v souladu se zákonem a společenskou smlouvou společnosti.

[30] Nesplní-li společnost povinnost vyhotovit zápis a zaslat jej společníkům ve lhůtě uložené jí zákonem v souladu s § 188 odst. 3 z. o. k. (popř. v souladu s ujednáním obsaženým ve společenské smlouvě), mohou se společníci domáhat jejího splnění žalobou podanou proti společnosti. Jde o řízení podle § 9 odst. 2 písm. e) o. s. ř., v němž v prvním stupni rozhodují krajské soudy.

[31] Závěr odvolacího soudu, podle něhož je v řízení pasivně věcně legitimován zapisovatel zvolený valnou hromadou, tudíž není správný. Nicméně toto pochybení se nijak neprojevilo na výsledku řízení.

[32] Jelikož dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř. není dán, Nejvyšší soud, který neshledal ani vady řízení, k nimž u přípustného dovolání přihlíží v souladu s § 242 odst. 3 o. s. ř., dovolání žalobců zamítl podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř.

K právu na informace podle § 155 z. o. k.

Společník společnosti s ručením omezeným může podle § 155 z. o. k. požadovat výlučně takové informace (a nahlížet toliko do takových dokladů společnosti), které jsou potřebné k tomu, aby získal rozumný přehled o záležitostech společnosti (včetně osob jí ovládaných, jsou-li společnosti takové informace k dispozici) a mohl řádně vykonat svá práva. Mezi takové informace patří zejména informace o rozsahu a struktuře jmění společnosti a o významnějších právních jednáních, která mohou mít na toto jmění vliv.

Společnost s ručením omezeným nemůže, neurčí-li společenská smlouva jinak, odmítnout poskytnutí informace či nahlédnutí do dokladu (§ 156 z. o. k.) jen proto, že požadovaná informace či údaje plynoucí z obsahu dokladu jsou chráněny jako obchodní tajemství (§ 504 o. z.).

Společníci si mohou ve společenské smlouvě upravit právo na informace odlišně od zákona. Mohou je pro všechny či jen některé druhy podílů zúžit (např. tak, že někteří spo-

lečníci nebudou mít právo na informace chráněné jako obchodní tajemství), mohou je naopak rozšířit či mohou stanovit přesnější pravidla pro poskytování informací. Úprava ve společenské smlouvě však musí respektovat základní smysl a účel tohoto práva; neměla by proto společníkovi fakticky znemožnit podílet se na řízení společnosti, resp. realizovat další, zákonem přiznaná práva, která mu společenská smlouva nemůže odejmout.

Z povinnosti loajality společníka (§ 212 odst. 1 věta první o. z.) vyplývá, že nesmí zpřístupnit třetím osobám žádné informace, jež se dozvěděl v souvislosti se svým postavením společníka (a výkonem práv plynoucích z účasti ve společnosti, zejm. práva na informace) a jejichž zpřístupnění třetím osobám by mohlo způsobit společnosti újmu (stejný závěr je třeba vztáhnout na případy, ve kterých by újma hrozila osobám ovládaným společností).

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2020, sp. zn. 27 Cdo 2708/2018

[1] Žalobou doručenu Krajskému soudu v Brně dne 21. 3. 2017 se žalobkyně na žalované domáhá poskytnutí následujících informací:

- a) na základě jakých skutečností dospěli jednatelé žalované k závěru, že je třeba za účelem dalších případných investic zpeněžit majetek žalované, a to uzavřením kupní smlouvy se společností NIKA, s. r. o.;
 - b) jakým způsobem byla určena cena za prodej veškerých nemovitostí ve vlastnictví žalované;
 - c) zda bylo ohledně prodeje předmětných nemovitostí osloveno více možných zájemců či zda byla žalovaná oslovena i ze strany jiných zájemců;
 - d) na jakých bankovních účtech žalované se finanční prostředky utržené za prodej nemovitostí nacházejí a zda jsou dostatečným způsobem zhodnocovány.
- a umožnění nahlédnout do:
- a) všech podkladů týkajících se prodeje nemovitostí ve vlastnictví žalované společnosti NIKA, s. r. o.;
 - b) všech podkladů týkajících se zatížení nemovitostí ve vlastnictví žalované, jež byly následně prodány NIKA, s. r. o.;
 - c) výpisů z účtu nebo účtů, na kterých se nacházejí finanční prostředky přijaté žalovanou v souvislosti s prodejem nemovitostí ve vlastnictví žalované společnosti NIKA, s. r. o.

[2] Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 3. 10. 2017, č. j. 19Cm 92/2017-88, zamítl žalobu o poskytnutí informací, na základě jakých skutečností dospěli jednatelé žalované k závěru, že je třeba za účelem dalších případných investic zpeněžit majetek žalované, a to uzavřením kupní smlouvy se společností NIKA, s. r. o.; jakým způsobem byla určena cena za prodej veškerých nemovitostí ve vlastnictví žalované; zda bylo ohledně prodeje předmětných nemovitostí osloveno více možných zájemců či zda byla žalovaná oslovena i ze strany jiných zájemců [výrok I. písm. a), b) a c)], uložil žalované sdělit žalobkyni, na jakých bankovních účtech žalované se finanční prostředky utržené za prodej nemovitostí nacházejí a zda jsou dostatečným způsobem zhodnocovány [výrok I. písm. d)], zamítl žalobu o umožnění nahlédnutí do všech podkladů týkajících se prodeje nemovitostí ve vlastnictví žalované společnosti NIKA, s. r. o.; do všech podkladů týkajících se zatížení nemovitostí ve vlastnictví žalované, jež byly následně prodány společnosti NIKA, s. r. o. [výrok II. písm. a) a b)], uložil žalované umožnit žalobkyni nahlédnout do výpisů z účtu nebo účtů, na kterých se nacházejí finanční prostředky přijaté žalovanou v souvislosti s prodejem nemovitostí ve vlastnictví žalované společnosti NIKA, s. r. o. [výrok II. písm. c)], a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok III.).

[3] Vyšel přitom mj. z toho, že:

- 1) Žalobkyně je společnicí žalované.
- 2) Žalobkyně požádala žalovanou o poskytnutí shora uvedených informací a dokumentů dopisy ze dne 3. 2. 2016 a ze dne 7. 3. 2016.
- 3) Žalovaná zareagovala na žádosti dopisem ze dne 17. 3. 2016, v němž uvedla, že informace ohledně kupní ceny a konání valné hromady má žalobkyně k dispozici, neboť je uvedla v „obsahu skutkových tvrzení v žalobě na určení neplatnosti kupní a zástavní smlouvy“.

4) Žalobkyně požádala o doplnění informací dopisy ze dne 9. 5. 2016, ze dne 15. 7. 2016 a ze dne 26. 1. 2017. Tyto žádosti zůstaly bez odezvy žalované.

[4] Podle soudu prvního stupně je právo žádat informace o společnosti podle § 155 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) [dále též jen „z. o. k.“], nedílnou součástí souboru práv společníků. Všem společníkům společnosti s ručením omezeným náleží v rovné míře právo na informace o činnosti společnosti a právo nahlížet do všech dokladů společnosti. Realizaci těchto práv jsou povinni zajistit jednatelé.

[5] Soud prvního stupně, cituje závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2779/2014, vysvětlil, že právo společníka na poskytnutí informací a zpřístupnění dokladů není neomezené, ale zahrnuje pouze ty doklady a informace, které jsou potřebné k tomu, aby společník získal rozumný přehled o záležitostech společnosti. Takovými informacemi však zcela jistě nejsou informace o vnitřních úvahách jednatelů, o otázce sjednávání ceny či o otázce oslovení obchodních partnerů.

[6] Soud proto zamítl žalobu v rozsahu výroku I. písm. a), b) a c) a v rozsahu výroku II. písm. a) a b). Vyhověl však žalobě v rozsahu požadavků uvedených ve výroku I. písm. d) a ve výroku II. písm. c) rozsudku, neboť se podle jeho názoru jedná o informace potřebné k tomu, aby žalobkyně získala rozumný přehled o záležitostech žalované.

[7] Vrchní soud v Olomouci k odvolání žalované v záhlaví označeným rozsudkem změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I. písm. d) tak, že zamítl žalobu o poskytnutí informací, na jakých bankovních účtech žalované se nacházejí finanční prostředky utržené za prodej nemovitostí a zda jsou dostatečným způsobem zhodnocovány (první výrok), a ve výroku II. písm. c) a ve výroku III. rozsudek soudu prvního stupně zrušil a v tomto rozsahu věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (druhý výrok).

[8] Odvolací soud, vycházející ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, uzavřel, že není pochyb o tom, že žalobkyně jako společník žalované má právo na poskytnutí informací, aby získala rozumný přehled o záležitostech společnosti a aby mohla plně realizovat své právo podílet se na řízení společnosti a kontrole její činnosti.

[9] Podle odvolacího soudu však „ze samotné logiky současně plyne, že společník může žádat sdělení pouze takových informací, které společnost může poskytnout, neboli může klást pouze takové dotazy (žádat o informace), na které existuje odpověď“. Domáhá-li se žalobkyně poskytnutí informací, „na jakých bankovních účtech žalované se nacházejí finanční prostředky utržené za prodej nemovitostí“, musí být zřejmé, že se takové finanční prostředky „skutečně nacházejí na bankovních účtech žalované, neboť takový závěr uvedená otázka presumuje. Nic takového však v řízení prokázáno nebylo, a žalobkyni dokonce ani tvrzeno.“ Žalobkyně sama uvedla, že není schopna ověřit, zda žalovaná finančními

prostředky ještě vůbec disponuje, zda jsou na účtu v bance nebo v hotovosti na pokladně. Žalobkyně se tak podle odvolacího soudu „dotazovala zjevně nesprávně, když namísto žádání informace, která jí mohla přinést významnou odpověď (např. jakým způsobem bylo naloženo s prostředky obdrženy za prodej nemovitostí), se domáhá informace, na kterou nemusí existovat žádná odpověď. Na takovou informaci žalobkyně jako společník žalované ale právo ve smyslu § 155 z. o. k. nemá.“

[10] Obdobně odvolací soud „zhodnotil i žalobní požadavek na sdělení informace, zda jsou finanční prostředky dostatečným způsobem zhodnocovány. Nejenže se žalobkyně domáhá hodnotící informace, na kterou ve smyslu § 155 z. o. k. právo nemá, ale navíc na tento v podstatě nesmyslný dotaz žalovaná již v průběhu řízení odpověděla v rámci vyjádření k žalobě, kdy uvedla, že „jednatelé jsou přesvědčeni, že prostředky jsou dostatečně zhodnocovány“. Pokud dotaz žalobkyně měl snad směřovat ke zjištění úročení finančních prostředků, tak měl být jak v předžalobní výzvě, tak i v žalobě formulován zcela jinak, navíc v logické návaznosti na zjištění o způsobu naložení s obdrženy finančními prostředky.

[11] Proti rozsudku odvolacího soudu (v rozsahu prvního výroku) podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 o. s. ř., majíc za to, že v rozhodovací praxi odvolacího soudu dosud nebyly vyřešeny následující otázky, na kterých spočívá napadené rozhodnutí:

- 1) „zda je statutární orgán oprávněn odmítnout poskytnout informaci, jež spočívá v dotazu, na který nemusí existovat odpověď, resp. zda je takováto podmínka pro omezení společníkova práva na informace vůbec přípustná“ a
- 2) jaký je rozsah „důkazní povinnosti žalobce v případě žaloby na poskytnutí informací ze strany obchodní společnosti“.

[12] Přípustnost dovolání žalobkyně spatřuje dále v tom, že odvolací soud posoudil odlišně od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu (v dovolání blíže specifikované) otázky:

- 3) předvídatelnosti postupu soudů a zákazu překvapivosti rozhodnutí,
- 4) limitů práva na informace a možností statutárního orgánu poskytnutí požadované informace odepřít,
- 5) povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní jednotlivých účastníků řízení, poučovací povinnosti soudu a hodnocení důkazů a
- 6) vykonatelnosti rozsudků soudů a vázanosti soudu petitem žaloby.

[13] Právo na informace je podle dovolatelky jedním ze stěžejních práv společníka a je jedním z prostředků, kterým mohou společníci kontrolovat řádný výkon funkce člena statutárního orgánu. Odepření práva na informace by tak mělo představovat výjimečnou situaci. Právo na informace limituje zákon tak, že z okruhu poskytovaných informací jsou vyloučeny veřejně dostupné a utajované informace. Podle judikatury odvolacího soudu zahrnuje právo společníka

na informace ty doklady a informace, které jsou potřebné k tomu, aby společník získal rozumný přehled o záležitostech společnosti a kontrole její činnosti, zároveň však nesmí toto své právo vykonávat šikanózním způsobem.

[14] Jelikož požadovaná informace (na kterých bankovních účtech se nacházejí prostředky obdrženy za prodej majetku společnosti) je podle dovolatelky „bezesporu informací, kterou společník potřebuje pro to, aby získal rozumný přehled o záležitostech společnosti a kontrole její činnosti, a zároveň se nejedná o informaci veřejně dostupnou či utajovanou, a odvolací soud netvrdí, že by dovolatelka vykonávala své právo šikanózním způsobem...“, lze uzavřít že odvolací soud dovodil nový limit, resp. výjimku z práva společníka na informace, a to dle napadeného rozsudku informace (dotaz), na kterou nemusí existovat odpověď“.

[15] Dovatelka má za to, že odvolacím soudem stanovená výjimka omezuje právo společníka na informace nad rámec zákona. Bez ohledu na uvedené dovolatelka dodává, že na její žádost o poskytnutí požadované informace odpověď existuje, neboť odpověď lze i tak, že se finanční prostředky na bankovních účtech nenacházejí.

[16] Odvolací soud podle dovolatelky odůvodnil zamítnutí žaloby mj. tím, že „v řízení nebylo prokázáno a žalobkyní ani tvrzeno, že předmětné finanční prostředky se nacházejí na bankovních účtech žalované“. K tomu dovolatelka uvádí, že v řízení o poskytnutí informace se společník domáhá informací, které mu nejsou známy, nebo jsou mu známy jen pouhé „obrysy informace“. Za těchto okolností nelze klást na společníka důkazní břemeno ohledně prokázání skutečností vztahujících se k jím požadované informaci. „Pokud by společník disponoval znalostmi a důkazy k takovému prokázání, pak už by nebylo nutno řízení o poskytnutí informace vést.“

[17] Dovatelka tvrdí, že nikdy nebyla soudy vyzvána k „dotvrzení a prokázání skutečností ohledně výskytu finančních prostředků na účtech žalované“. Odvolací soud „bez dalšího“ zamítl žalobu dovolatelky z důvodu neunesení důkazního břemene a břemene tvrzení, aniž by jí dal možnost tvrzení a důkazy doplnit a aniž by ji poučil podle § 118a odst. 3 o. s. ř.

[18] Dovatelka navrhuje, aby odvolací soud rozsudek odvolacího soudu změnil tak, že rozsudek soudu prvního stupně potvrdí, případně aby rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[19] Žalovaná se k dovolání žalobkyně nevyjádřila.

[20] Dovolení je přípustné podle § 237 o. s. ř. k řešení v rozhodování odvolacího soudu dosud nevyřešené otázky výkladu § 155 a 156 z. o. k.

[21] Podle § 155 z. o. k. má společník právo na valné hromadě i mimo ni požadovat od jednatelů informace o společnosti, nahlížet do dokladů společnosti, kontrolovat údaje obsažené v předložených dokladech a další práva na informace ur-

čená společenskou smlouvou; to platí obdobně pro společníka zástupce, bude-li zavázán alespoň ke stejné mlčenlivosti jako společník a společnosti tuto skutečnost doloží.

[22] Podle § 156 z. o. k. jednatelé mohou poskytnutí informace podle § 155 zcela nebo zčásti odmítnout jen tehdy, pokud a) jde o utajovanou informaci podle jiného právního předpisu, b) je požadovaná informace veřejně dostupná (odstavec první). V případě sporu rozhodne na návrh společníka o tom, zda je společnost povinna informaci poskytnout, soud; k právu uplatněnému po uplynutí 1 měsíce ode dne oznámení o odmítnutí poskytnutí informace se nepřihlíží (odstavec druhý). Po dobu řízení podle odstavce 2 neběží promlčecí lhůta pro uplatnění práv, která jsou na požadovaných vysvětleních závislá (odstavec třetí).

[23] Právo požadovat od jednatelů informace o společnosti, nahlížet do dokladů společnosti a kontrolovat údaje obsažené v předložených dokladech (§ 155 z. o. k.) představuje jedno ze základních práv plynoucích z účasti ve společnosti s ručením omezeným (§ 31 z. o. k.). Jeho účelem je umožnit společníkovi podílet se na řízení společnosti (§ 167 odst. 1 z. o. k.), resp. realizovat další práva, jež zákon společníkovi dává (právo hlasovat o návrzích usnesení valné hromady, právo podat společnickou žalobu atd.).

[24] V úpravě práva na informace se promítá smíšená povaha společnosti s ručením omezeným. Ačkoliv ji zákon označuje jako kapitálovou společnost (§ 1 odst. 2 z. o. k.), činí tak toliko jako legislativní zkratku pro zjednodušení zákonného textu, aniž by tím popíral, že úprava společnosti s ručením omezeným obsahuje i prvky osobních společností.

[25] Společníkovi s ručením omezeným zákon garantuje širší právo na informace, než jaké má společník akciové společnosti coby typické kapitálové společnosti. Společníci společnosti s ručením omezeným je mohou (na rozdíl od akcionářů) vykonávat i mimo zasedání valné hromady a nejsou vázáni pořadem jednání takového zasedání (srov. v poměrech akciové společnosti tzv. právo na vysvětlení dle § 357 odst. 1 z. o. k.). Jednatelé společnosti s ručením omezeným nemohou odmítnout poskytnutí informace jen proto, že by její zpřístupnění společníkovi mohlo způsobit společnosti či jí ovládaným osobám újmu [srov. v akciové společnosti § 359 písm. a) z. o. k.]. Důvod pro odmítnutí požadované informace naplní *ex lege* toliko skutečnosti uvedené v § 156 odst. 1 z. o. k. Společníkovi společnosti s ručením omezeným pak zákon zakládá i právo nahlížet do dokladů společnosti a kontrolovat údaje v nich obsažené; akcionáři takové právo zákon nedává.

[26] Důvodem odlišného rozsahu práva na informace je především skutečnost, že ve společnosti s ručením omezeným (jež nemá kontrolní orgán, neukládá-li jí výjimečně zvláštní zákon, aby povinně zřídila dozorčí radu, popř. nezřizuje-li dozorčí radu dobrovolně společenská smlouva – srov. § 201 odst. 1 z. o. k.) je to právě (každý) společník, kdo (bez ohledu na výši svého podílu) vykonává kontrolu nad tím, jak je společnost řízena a jak jsou spravovány její záležitosti (tedy

kontrolu nad činností statutárního orgánu). V akciové společnosti plní kontrolní funkci zásadně dozorčí (§ 446 a 447 z. o. k.) či správní rada (§ 460 z. o. k.).

[27] Jelikož společnost s ručením omezeným nemůže odmítnout poskytnutí informace či nahlédnutí do dokladu jen proto, že by to mohlo jí či osobě jí ovládané přivodit újmu, nemůže být důvodem pro odmítnutí informace či umožnění nahlédnout do dokladů ani skutečnost, že požadovaná informace či údaje plynoucí z obsahu dokladu jsou chráněny jako obchodní tajemství (§ 504 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku; dále též jen „o. z.“). Z povinnosti loajality společníka (srov. § 212 odst. 1 větu první o. z. a v judikatuře např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1436/2014) se přitom podává, že ten nesmí zpřístupnit třetím osobám žádné informace, jež se dozvěděl v souvislosti se svým postavením společníka (a výkonem práv plynoucích z účasti ve společnosti, zejm. práva na informace) a jejichž zpřístupnění třetím osobám by mohlo způsobit společnosti újmu (stejný závěr je třeba vztáhnout na případy, ve kterých by újma hrozila osobám ovládaným společností).

[28] Společníci si mohou ve společenské smlouvě upravit právo na informace odlišně od zákona. Mohou je pro všechny či jen některé druhy podílů zúžit (např. tak, že někteří společníci nebudou mít právo na informace chráněné jako obchodní tajemství), mohou je naopak rozšířit (srov. výslovné znění § 155 z. o. k.), mohou stanovit přesnější pravidla pro poskytování informací apod. Vždy však musí respektovat základní smysl a účel tohoto práva; úprava ve společenské smlouvě by neměla společníkovi fakticky znemožnit podílet se na řízení společnosti, resp. realizovat další, zákonem přiznaná práva, která mu společenská smlouva nemůže odejmout (např. právo podat společnickou žalobu, právo domáhat se přezkumu platnosti usnesení valné hromady apod.).

[29] Tak jako jiná práva, i právo na informace musí společník vykonávat poctivě (§ 6 odst. 1 o. z.), čestně (§ 212 odst. 1 věta první o. z.) a nesmí je zneužít (§ 8 o. z.). Jednatelé jsou pak při plnění povinnosti poskytnout informace a umožnit nahlížet do dokladů povinni šetřit práva a oprávněné zájmy dotčeného společníka (§ 212 odst. 1 věta druhá o. z.). Z řečeného se mj. podává, že společnost by měla společníkovi poskytnout požadované informace a umožnit mu nahlédnout do dokladů způsobem, který umožní společníkovi co nejsnazší realizaci jeho práva a který současně co nejméně zatíží samu společnost (princip proporcionality).

[30] S ohledem na smysl a účel právní úpravy práva na informace může společník požadovat výlučně takové informace (a nahlížet toliko do takových dokladů společnosti), které jsou potřebné k tomu, aby získal rozumný přehled o záležitostech společnosti (včetně osob jí ovládaných, jsou-li společnosti takové informace k dispozici) a mohl řádně vykonat svá práva. Mezi takové informace nepochybně patří zejména informace o rozsahu a struktuře jmění společnosti a o významnějších právních jednáních, která mohou mít na toto jmění vliv.

[31] Jakkoliv musí společník svůj požadavek na poskytnutí informací či umožnění nahlédnout do dokladů specifikovat dostatečně určitě a srozumitelně (§ 553 o. z.), nelze na něj klást přehnané nároky co do popisu požadovaných informací či dokladů. Míra konkrétnosti, s jakou společník může svůj požadavek specifikovat, se vždy odvíjí od toho, že mu dané informace nejsou známy (kdyby mu známy byly, nedomáhal by se jejich poskytnutí). Vyloučit ostatně nelze ani požadavek formulovaný relativně obecně (druhově), namířený na celý okruh záležitostí (např. veškerých právních jednání, která naplní vymezená kritéria). Je-li z požadavku společníka zjevné, jakých informací či dokladů se domáhá, musí mu společnost vyhovět bez ohledu na to, zda svoji žádost formuluje precizně. Jinak řečeno, žádost společníka o poskytnutí informací musí společnost (jednatel) jako kterékoliv jiné právní jednání společníka posoudit podle jejího obsahu (§ 555 odst. 1 o. z.) a okolností, za nichž byla uplatněna a ze kterých se podává zřejmá vůle společníka (§ 556 odst. 1 o. z.).

[32] K obdobným závěrům přijatým ve vztahu k předchozí právní úpravě (§ 122 odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku) srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009, ze dne 20. 5. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2189/2012, či ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2779/2014.

[33] V projednávané věci je dovoláním otevřeno toliko posouzení zákonnosti neposkytnutí informace o tom, „na ja-

kých bankovních účtech žalované se finanční prostředky utržené za prodej nemovitostí nacházejí a zda jsou dostatečným způsobem zhodnocovány“; Nejvyšší soud se proto nevyjadřuje k opodstatněnosti (zákonosti) neposkytnutí dalších, dovolatelkou požadovaných informací a dokladů.

[34] Ve vztahu k popsané informaci Nejvyšší soud považuje za zcela zjevné, že se dovolatelka svým požadavkem na její sdělení domáhá toho, aby jí společnost (žalovaná) poskytla informace o „osudu“ plnění, jež společnost obdržela za prodej specifikovaných nemovitostí, tj. o tom, kde toto plnění „skončilo“ a jak s ním společnost nyní nakládá (jak je spravuje), případně i o tom, že společnost dosud žádné protiplnění za tyto nemovitosti neobdržela, když i taková informace by mohla vypovídat o stavu a struktuře jmění společnosti a jejích případných nárocích za dalšími osobami; společníkovi tudíž právo na ni svědčí. Závěr odvolacího soudu, podle něhož na tuto otázku nelze poskytnout odpověď, proto není správný.

[35] Nejvyšší soud proto – aniž se pro nadbytečnost zabýval ostatními námitkami dovolatelky – rozsudek odvolacího soudu v napadeném výroku zrušil a věc mu v tomto rozsahu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1, odst. 2 věta první o. s. ř.). ■

JUDr. Petr Šuk, předseda senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu

Z ROZHODOVACÍ PRAXE ODVOLACÍCH SOUDŮ

K problematice zastavení pozůstalostního řízení s potvrzením nabytí majetku nepatrné hodnoty státu (102 Co 7/2020-72)

Krajský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. L. D. a soudkyň JUDr. I. S. a Mgr. H. Ř. ve věci projednání pozůstalosti

po zůstaviteli: P. P., narozený dne X. X. 1972 a zemřelý dne X. X. 2019, posledně bytem XXXXXX

za účasti: Česká republika – Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, Praha 2, Rašínovo nábřeží 390/42, Územní pracoviště Střední Čechy, Praha 2, Rašínovo nábřeží 390/42,

o odvolání účastnice proti usnesení Okresního soudu Praha-východ ze dne 22. ledna 2020, č. j. 22 D 727/2019-54, takto:

Usnesení soudu prvního stupně se potvrzuje.

ODŮVODNĚNÍ:

1. Řízení o pozůstalosti po P. P. zemřelém dne 3. 9. 2019 bylo zahájeno usnesením Okresního soudu pro Prahu-východ ze dne 1. 10. 2019, č. j. 22 D 727/2019-3. Provedením úkonů v řízení byl pověřen JUDr. M. F., notář v Praze (§ 101 odst. 2 z. ř. s.).

2. V průběhu řízení vyšlo najevo, že zůstavitel zanechal pouze majetek nepatrné hodnoty (hotovost ve výši 340 Kč a osobní věci bez hodnoty). Pohřeb zůstavitele vypravil jeho bratr K. P., který odmítl dědictví po zůstaviteli; současně jako vypravitel pohřbu odmítl i převzetí jeho nepatrného majetku.

3. Okresní soud Praha-východ usnesením ze dne 22. 1. 2020, č. j. 22 D 727/2019-54, potvrdil „nabytí majetku nepatrné hodnoty, zanechaného zůstavitelem“ státu „ČR – Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových“, řízení zastavil a rozhodl o odměně a náhradě hotových výdajů notáři JUDr. M. F. za úkony, které v řízení provedl jako soudní komisař. Dospěl k závěru, že zůstavitel zanechal jen majetek nepatrné hodnoty a dluhy a že „je namíste postupovat s péčí řádného hospodáře, když procesním postupem likvidace dědictví by výsledek řízení byl totožný jako při zastavení řízení, avšak nepřiměřeně časově a finančně náročný a pro stát ve svém důsledku nevýhodný a nevhodný“. Uzavřel, že by bylo možné nahradit likvidaci pozůstalosti, tomu však brání nenaplnění zákonem stanovených předpokladů. Pro ukončení řízení by tedy nezbylo po tom, co dědictví odmítnou všichni dědici, potvrdit nabytí dědictví státu.

4. Proti tomuto usnesení podala účastnice odvolání. Namítá, že nebyla vypravitelkou zůstavitelova pohřbu a že tedy § 154 z. ř. s. neumožňuje, aby jí byl vydán zůstavitelův majetek bez hodnoty. Protože zákon neumožňuje zastavení řízení, je třeba majetek zůstavitele projednat jako pozůstalost a potvrdit jeho nabytí zůstavitelovým dědicům; rozhodnutí soudu prvního stupně nemůže být odůvodněno ani hospodárností řízení, protože „se jedná o nezákonný postup“. Účastnice navrhla, aby bylo napadené usnesení zrušeno a aby byla věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

5. Krajský soud v Praze jako soud odvolací po zjištění, že odvolání bylo podáno včas, k němu oprávněnou osobou a proti takovému usnesení soudu prvního stupně, proti kterému je odvolání přípustné, přezkoumal napadené usnesení soudu prvního stupně, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, ve smyslu § 1 odst. 2 a § 28 z. ř. s. a § 212 a 212a o. s. ř., a dospěl k závěru, že odvolání není opodstatněné.

6. Smrtí zůstavitele vzniká dědické právo, které poskytuje dědici (dědicům) právo na pozůstalost nebo na poměrný díl z ní a na nabytí dědictví (srov. § 1475 odst. 1 a 3 a § 1479 větu první NOZ). K nabytí dědictví z pozůstalosti samozřejmě nepostačuje sám o sobě vznik dědického práva. Právní úprava dědického práva vychází z principu ingerence státu při nabývání dědictví; stanoví, že pozůstalost po každém zůstaviteli musí být projednána a rozhodnuta soudem, že řízení o pozůstalosti se u soudu zahajuje i bez návrhu, že nabytí dědictví potvrzuje soud a že v řízení o pozůstalosti musí být projednáno (s výjimkou majetku a dluhů, o nichž zákon stanoví, že se k nim v řízení o pozůstalosti nepřihlíží, veškeré jmění zůstavitele patřící do pozůstalosti. Podle usnesení soudu o dědictví se nabývá dědictví (s výjimkou nabytí dědictví následným dědicem) s účinností ke dni vzniku dědického práva.

7. Řízení o pozůstalosti má za cíl především zjistit, komu svědčí dědické právo (kdo se má stát zůstavitelovým dědicem nebo zda majetek připadne státu jako tzv. odumrtí),

potvrdit nabytí dědictví jedinému dědici (státu) nebo vypořádat jmění zůstavitele (s výjimkou majetku a dluhů, o nichž zákon stanoví, že se k nim v řízení o pozůstalosti nepřihlíží), tj. mezi více dědiců. Zjišťování toho, komu svědčí dědické právo, má v řízení o pozůstalosti (zejména z hlediska jeho hospodárného průběhu) své opodstatnění jen tehdy, jestliže zůstavitel zanechal takový majetek, jehož nabytí má být potvrzeno jedinému dědici (státu), nebo který má být vypořádan mezi více dědiců. Ke zjišťování dědického práva proto soud v řízení o pozůstalosti přistoupí jen tehdy, jestliže zůstavitel zanechal majetek, jehož hodnota je vyšší než nepatrná, tedy, řečeno jinak, majetek, jehož hodnota přesahuje náklady vynaložené na jeho pohřeb; v případě, že zůstavitel nezanechal žádný majetek, nebo že zanechal majetek bez hodnoty, anebo že zanechal majetek jen nepatrné hodnoty, a že je proto v řízení o pozůstalosti bezpředmětné zjišťovat dědické právo, není tu žádný důvod k dalšímu pokračování v řízení; soud řízení o pozůstalosti zastaví.

8. Náklady pohřbu se hradí z pozůstalosti; nestačí-li pozůstalost ke krytí nákladů pohřbu, uhradí je ten, kdo je ochoten náklady uhradit, popř. obec, není-li nikdo jiný ochoten uhradit náklady pohřbu dobrovolně. V případě, že náklady pohřbu byly uhrazeny jinak než z pozůstalosti, je ten, kdo náklady uhradil, vypravitel pohřbu, a má z tohoto důvodu pohledávku vůči pozůstalosti a po skončení řízení o pozůstalosti proti dědicům; tato pohledávka má přednost před ostatními věřiteli. V případě, že soud řízení o pozůstalosti zastaví, může být zůstavitelův majetek bez hodnoty nebo majetek jen nepatrné hodnoty vydán vypraviteli pohřbu, aby tak obdržel alespoň částečnou kompenzaci za to, že byl ochoten (v případě obce povinen) uhradit náklady zůstavitelova pohřbu.

9. Platná právní úprava (zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů) stanoví, že soud řízení o pozůstalosti zastaví tehdy, nezanechal-li zůstavitel žádný majetek (srov. § 153 z. ř. s.), jakož i v případě, že zůstavitelův majetek bez hodnoty nebo majetek nepatrné hodnoty byl vydán vypraviteli pohřbu; vypraviteli pohřbu lze takový majetek vydat, jen jestliže s jeho nabytím vyslovil souhlas (srov. § 154 odst. 1 z. ř. s.). Neuvádí však výslovně, jak má soud postupovat tehdy, není-li tu vypravitel pohřbu (protože náklady pohřbu byly uhrazeny z pozůstalosti) nebo nevyslovil-li vypravitel pohřbu souhlas s nabytím zůstavitelova majetku bez hodnoty nebo jeho majetku jen nepatrné hodnoty, tedy zda má být také v těchto případech řízení o pozůstalosti zastaveno nebo zda soud má rovněž majetek bez hodnoty nebo majetek nepatrné hodnoty projednat a rozhodnout o nabytí tohoto majetku jako dědictví.

10. Dosavadní judikatura soudů, mající původ již v sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století, vycházela ze závěru, že jako dědictví bude projednáno také zůstavitelův majetek bez hodnoty nebo jeho majetek jen nepatrné hodnoty, jestliže vypravitel pohřbu majetek odmítl převzít. Uvedený závěr však nemůže podle názoru odvolacího soudu v současné době obstát.

11. Odvolací soud přihlédl v první řadě k tomu, že dědic zpravidla nemá vůbec zájem nabytí takový majetek. Ten, komu svědčí dědické právo, nutně musí vzít v úvahu, že takovým dědictvím ve skutečnosti nic nezíská, protože na něj kromě majetku přecházejí zůstavitelovy dluhy a jiná pasiva pozůstalosti, a to zcela, nebo, uplatnil-li výhradu soupisu, jen do výše ceny nabytého dědictví; uhradí-li pohledávku vypravitele pohřbu, která má – jak uvedeno výše – přednost před ostatními dluhy, bude tím vyčerpána cena nabytého dědictví a dědici z nabytého dědictví nezůstane nic, navíc půjde „k jeho tíži“ úhrada odměny a hotových výdajů notáře za úkony, které provedl v řízení o pozůstalosti jako soudní komisař. Uvedený poznatek vede všechny dědice zpravidla k tomu, že dědictví odmítnou, a dědictví připadne státu jako tzv. odúmrtí. Vyrozumívání dědiců o jejich dědickém právu (vždy dědiců ze zákonné posloupnosti, někdy i ze závěti) a posléze jejich úkony směřující k odmítnutí dědictví jsou spojeny s náklady, které vznikají (v nikoliv zanedbatelné výši) státu a dědicům a které byly vynaloženy (uvažováno z hlediska výsledku řízení) zcela zbytečně (nehospodárně), to vše má navíc za následek zdlouhavé řízení, aniž by to vedlo k rychlé a účinné ochraně práv všech dotčených osob; výsledek řízení, kterým je nabytí majetku státem na základě tzv. odúmrtí, byl přitom snadno předvídatelný, i kdyby tyto náklady nemusely být vynaloženy.

12. Vydáním zůstavitelova majetku bez hodnoty nebo jeho majetku jen nepatrné hodnoty se – jak uvedeno již výše – sleduje, aby vypravitel pohřbu obdržel alespoň částečnou kompenzaci za to, že byl ochoten (v případě obce povinen) „ze svého“ uhradit náklady zůstavitelova pohřbu. Jestliže vypravitel pohřbu odmítl převzít takový zůstavitelův majetek, dal tím nepochybně najevo svůj nezájem o tuto být jen částečnou kompenzaci. Podle názoru odvolacího soudu je nepřípustné (v rozporu s dobrými mravy) a zneužitím práva, aby vypravitel pohřbu, který odmítl převzít zůstavitelův majetek bez hodnoty nebo jeho majetek jen nepatrné hodnoty, posléze požadoval (mohl požadovat) zaplacení své pohledávky (být jen zčásti) v penězích z pozůstalosti nebo po skončení řízení o pozůstalosti usnesením o dědictví po dědicích (státu).

13. Vzhledem k tomu, že nemůže být procesně ekonomické a že nemůže sloužit k rychlé a účinné ochraně práv, aby bylo v řízení o pozůstalosti zjišťováno dědické právo, jestliže tu není (nemůže být) ze strany osob, jimž vzniklo dědické právo, ve skutečnosti zájem na nabytí dědictví, které by tvořil majetek bez hodnoty nebo majetek jen nepatrné hodnoty, dospěl odvolací soud k závěru, že při použití § 154 odst. 1 z. ř. s. *per analogiam* je třeba takové řízení jako bezpředmětné zastavit.

14. Analogické užití § 154 odst. 1 z. ř. s. současně vyžaduje, aby se zastavením řízení o pozůstalosti bylo spojeno také rozhodnutí o tom, komu bude vydán zůstavitelův majetek bez hodnoty nebo jeho majetek nepatrné hodnoty. Je zřejmé, že nemůže být vydán vypraviteli pohřbu, který s jeho nabytím nevyslovil souhlas a kterému proti

jeho vůli takový majetek nelze „přikázat“ do vlastnictví. Podle názoru odvolacího soudu bude takový majetek vydán tomu, komu smrtí zůstavitele vzniklo dědické právo, jestliže o to projeví zájem. I když se nestal (a nemohl stát) skutečným zůstavitelovým dědicem, je jeho vztahem k zůstaviteli odůvodněno, aby mu byl majetek vydán (a nabyt jej do vlastnictví), samozřejmě jen tehdy, jestliže o takové vydání požádal, popřípadě s ním vyslovil souhlas.

15. Nemá-li zájem o zůstavitelův majetek bez hodnoty nebo jeho majetek nepatrné hodnoty nikdo, komu vzniklo smrtí zůstavitele dědické právo, je nutno dovodit, že majetek bude vydán státu. Odvolací soud vzal v úvahu, že státu sice nesevědí dědické právo, že však nabývá zůstavitelův majetek jako tzv. odúmrtí (a hledí se na něj, jako by byl zákonný dědic), kdyby nebylo řízení o pozůstalosti zastaveno, kdyby nedědil žádný dědic podle dědické smlouvy nebo podle závěti anebo podle zákonné posloupnosti a kdyby skončilo na základě usnesení o dědictví, a je tedy zcela odůvodněné, aby nastal stejný výsledek rovněž tehdy, bylo-li řízení (ze shora uvedených důvodů) zastaveno.

16. Z uvedených důvodů dospěl odvolací soud k závěru, že nejlépe je vyhověno zásadě procesní ekonomie a dosaženo rychleji a efektivněji (bez nutnosti zejména zjišťovat nositele dědického práva v šesti dědických třídách ze zákonné posloupnosti, řešit případné schválení úkonů učiněných za nezletilé soudem apod.) a zejména za značné finanční úspory potřebného výsledku, tj. nabytí zůstavitelova majetku bez hodnoty nebo jeho majetku jen nepatrné hodnoty osobou, které by jinak svědčilo dědické právo, nebo státem, jestliže žádná z těchto osob o majetek neprojevila zájem.

17. Napadené usnesení soudu prvního stupně o zastavení řízení a o vydání zůstavitelova majetku státu (když nikdo z dědiců ze zákonné posloupnosti o majetek neprojevil zájem) je v souladu s užitím § 154 odst. 1 z. ř. s. *per analogiam*. Odvolací soud proto toto usnesení podle § 219 o. s. ř. jako ve výroku věcně správně potvrdil.

Poučení o opravném prostředku

Proti tomuto usnesení je možné podat dovolání, jestliže rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně, anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.), a to ve lhůtě dvou měsíců od doručení tohoto usnesení prostřednictvím Okresního soudu Praha-východ. ■

V Praze dne 28. dubna 2020
JUDr. Ljubomír Drápal v. r. předseda senátu

„Chtěla bych, aby prošel notářský tarif, podpořím nesporné rozvody a budeme pokračovat v digitalizaci,“

říká v rozhovoru pro Ad Notam ministryně spravedlnosti ČR, **Mgr. Marie Benešová.**

Následující rozhovor s Mgr. Marií Benešovou uskutečnil prezident Notářské komory ČR, Mgr. Radim Neubauer.

Vážená paní ministryně, jsem rád, že se po roce opět setkáváme a že z našeho pohledu velmi dobře funguje spolupráce mezi Ministerstvem spravedlnosti ČR a Notářskou komorou ČR. Mám na mysli jak provozní věci a agendy, tak Vaši podporu v době zavedení nedávných mimořádných opatření. Původně jsme cítili obavu, do jaké míry budou tato opatření aplikována i na právnické profese, ale v důsledku Vašeho přístupu zůstala role notáře nedotčena.

I já jsem ráda, že se spolu opět setkáváme. Myslím, že s vámi máme nejlepší spolupráci, vnímám vaši profesi jako nejméně problematickou, neboť u vás nepozorujeme nějaké turbulence či potíže. Již při návštěvě na vašem sněmu jsme o tom spolu hovořili a já bych byla ráda, pokud by se spolupráce vyvíjela tímto způsobem i nadále.

Dovolte mi, abych začal tématem, které je nejen důležité pro notáře, ale je i velmi aktuální vzhledem k situaci, kterou celá naše společnost prožívá. Máme radost, že bez problémů prochází celým přípravným a legislativním procesem novela našeho notářského řádu, jež je podstatná zejm. s ohledem na připravovanou digitalizaci, resp. online sepisování notářských zápisů. Jedná se o téma, které jsme velmi posunuli a které je aktuální obzvláště nyní.

Mgr. Marie Benešová (*1948)

- Česká právnička, bývalá nejvyšší státní zástupkyně a advokátka
- Politička, bývalá členka a poslankyně ČSSD
- Ministryně spravedlnosti ve vládě Jiřího Rusnoka
- Od dubna 2019 ministryně spravedlnosti jako nestraňička za hnutí ANO 2011

Ano, tomu rozumím, digitalizace je podstatné téma. Koronakrize nás mnohému naučila a mnohé změnila, koneckonců také vláda i nadále jedná prostřednictvím videokonferencí, to samé se týká i jednání s Bruslem, a dokonce nyní i s Visegrádskou čtyřkou. Sice ten lidský kontakt časem začne člověku chybět, např. osobní jednání s ministry je nenahraditelné, ale postačí, že se občas vidíme ve Sněmovně či při jiných příležitostech. Jsem stará škola a potřebuji s kolegy některá témata probírat z očí do očí. Nicméně z hlediska technologického nás tato nová situace posunula značně vpřed, všechny nás donutila některé postupy přehodnotit, a to je vlastně ten nejlepší způsob. Nemluvě o tom, kolik peněz se touto cestou ušetří.

Musím říct, že novela je pozitivně vnímána a čekáme, že by mohla být i poměrně rychle schválena. S našimi IT specialisty vše směřujeme k tomu, aby zde od prvního července příštího roku byl připraven systém na online sepis notářských zápisů prostřednictvím videokonference. Těší nás i podpora Ministerstva vnitra. Systém umožní, že lidé se nám na dálku prokáží občanskými průkazy, a to včetně kontroly fotografie. Kromě kontroly totožnosti tak proběhne i ověření svéprávnosti a vůle účastníka činit daný úkon, jakož i nezbytné poučení o jeho důsledcích.

Na Ministerstvu vnitra jsou schopní legislativci a jejich připomínky a nápady beru vážně. Je dobře, že jste se s jejich pohledem vypořádali, a já další možné ohrožení novely nevidím. Pokud by existovalo, již by byly další případné námitky vzneseny, např. právě ze strany Ministerstva vnitra.

Celý tento systém se nám hodí i proto, že souběžně postupuje implementace směrnice týkající se práv ob-

chodních společností, která povinně zavede digitalizaci zakládání společností. Náš systém bude rovnou připraven i na toto. Samozřejmě záleží na tom, jakým způsobem Ministerstvo spravedlnosti implementaci směrnice provede. Podmínkou je, že vždy musí založení proběhnout elektronicky. My připravujeme systém, ve kterém notář ověří totožnost a zajistí svobodu vůle. To mne přivádí k otázce, jak Vy vnímáte roli notáře právě v oblasti zakládání obchodních společností?

Podle mého názoru jde o důležitou, řekla bych dokonce nezastupitelnou roli notáře. Ty nápady založit obchodní společnost instantně, za dvě hodiny, jak o tom např. často hovoří někteří kolegové z jiných politických stran, jsou poněkud problematické. Řekla bych, že bude dost záležet na vás notářích, jak se k tomu postavíte, protože poslanci mají sice různé nápady, ale vy máte zkušenosti z praxe. Všem nám jde o to, aby to hlavně fungovalo. Zkuste prosazovat to, co je praktické a co považujete za podstatné pro budoucnost. Zajímají a budou mne nadále zajímat vaše zkušenosti, argumenty a doporučení.

Naše praxe je taková, že notáři dokáží obchodní společnost založit během jednoho dne. Když k nám ráno člověk přijde, musí od nás ale odejít kvůli dvěma věcem: za prvé do banky založit účet, a za druhé na živnostenský úřad pro živnostenské oprávnění. Od nového roku od nás už nově s vklady do 20 000 Kč, kterých je drtivá většina, nemusí odcházet do banky (složí tyto prostředky např. do pokladny společnosti), problémem však zůstává živnostenský úřad. Máme zkušenost, že na některých menších živnostenských úřadech mu během jednoho dne vyhoví, ale fakticky mají na posouzení 30 dní. To představuje dost velkou brzdu celého procesu.

Směrnice na druhou stranu říká, že po implementaci nesmí být založení vázáno na živnostenské oprávnění. Společnost tedy bude moci vzniknout a živnostenský list si dodělat následně. Proto bude skutečně možné, aby založení společnosti trvalo přibližně hodinu, takřkajíc na jedno sezení.

Jak říkám, dám na vás, co je praktické a co je technicky možné. Náš zájem je, aby to pro občany dobře fungovalo. Proto budu podporovat váš návrh.

Moc Vám za to děkuji. V Evropě v současné době sledujeme tendence co nejrychleji a nejsnáze zakládat obchodní společnosti, na druhé straně však Evropská komise neustále přitvrzuje pravidla povinných osob, tedy i notářů, v boji proti praní špinavých peněz. Jsou to v zásadě protichůdné požadavky, vnímáte to také tak?

Ano, ale i toto je pochopitelné, oba tyto požadavky je potřeba skloubit. Nějakého kompromisu bude třeba dosáhnout a přitom zachovat pro občana praktičnost celého řešení. Nemůžeme se spoléhat a soustředit se pouze na rychlost.

V této souvislosti jsme v úzkém kontaktu s Finančně-analytickým úřadem, máme nyní naplánovány i společné workshopy a školení pro notářské koncipienty a notáře. Pro nás jsou velmi cenné modely, jak k praní špinavých peněz v praxi dochází, jak přesně se to děje a na co si má notář v této souvislosti dát pozor. Obrana proti praní špinavých peněz je pro nás stěžejní oblast. Nyní se opět připravuje změna AML zákona a řeší se, do jaké míry budou právnické profese spadat z hlediska přestupkové agendy přímo pod Finančně-analytický úřad a do jaké míry, alespoň v první fázi, to bude ponecháno jim v rámci kárné a disciplinární pravomoci. Pokud by notáři spadali ihned pod Finančně-analytický úřad s hrozbou až uzavření kanceláře, vnímali bychom to jako zásah do naší samosprávy.

Já bych se v tomto směru inspirovala tím, jak toto vyřešili advokáti, a přistoupila bych k tomu obdobně.

Pokud byste podpořila zmíněné kompromisní řešení, které znamená, že teprve pokud na podnět nezahájí do 60 dnů Komora disciplinární řízení, až pak může zahájit řízení FAÚ, dávalo by to komorám kompetenci stíhat tyto prohřešky v rámci kárné kompetence. To bychom velmi uvítali.

Z mého pohledu by toto bylo vyhovující. Jsou to samozřejmě citlivé věci a je třeba vyvážených řešení.

Notáři se účastnili dvou návštěv MONEYVALu, tj. evropského výboru expertů pro hodnocení opatření proti praní špinavých peněz, a s potěšením mohu konstatovat, že Česká republika, pokud jde o právnické profese, byla hodnocena kladně. Přesvědčili jsme je o tom, že naše právnické profese mají efektivní systém.

Budeme problematiku AML a praní špinavých peněz sledovat. V této souvislosti budu jednat s paní ministryní financí a budu se jí ptát také na její názor.

Dovolte, abych přešel k dalšímu tématu. Jedním z úkolů naší Komory je, abychom navenek vystupovali jako kompaktní a neproblémový stav. Obnáší to systematickou činnost v rámci naší organizace, ale právě Vaše podpora nám velmi pomáhá. Nedaří se nám např. příliš obsadit některé periferní oblasti, kam se nikdo nehlásí. V této souvislosti je pro nás velmi podstatné téma notářského tarifu.

Přála bych vám úpravu notářského tarifu, nicméně to bude záležet na Ministerstvu financí. Sice s touto úpravou počítali, ale nyní se bude řada financí osekávat a krátit rozpočet. My sami na Ministerstvu spravedlnosti jsme provedli řadu úsporných opatření, i když letos se již budeme bránit, protože nelze donekonečna krátit, a přitom se po nás požaduje kvalita práce a zavádění nových agend.

Z naší finanční analýzy vyplynulo, že státní rozpočet nejenže o peníze nepřijde, ale naopak ještě získá, protože se vybere více prostředků na DPH a na daních z příjmů.

Řekněme si, že signály jsou dobré, pokud vím, celkový objem navýšení je nějakých 28 milionů, to zase není tak dramatické číslo, ale nic není definitivní, počkejme si, až to bude černé na bílém, ta jednání ještě poběží. Víte, že letos je vše jaksi zpožděno. Já sama budu letos o našem rozpočtu pečlivě vyjednávat, na rozdíl od minulého roku, kdy jsem naskočila do rozjetého vlaku. Mým zájmem je, aby notářský tarif prošel, byla bych velmi ráda.

Děkuji za Vaši podporu. Paní ministryně, je ještě další téma, které máme společné, a jsme rádi, že i v něm nás podporujete. Jedná se o otázku dalších agend, které by eventuálně notáři mohli řešit.

Máte určitě na mysli např. nesporné rozvody. I tam vás budeme podporovat, protože si myslíme, že to je praktické a že lidé nechtějí zbytečně chodit k soudu. On je, co si budeme povídat, stresující už jen příchod na ten soud. Lidé budou vždy hledat nějaká elegantnější řešení, *nota bene* pokud se mezi sebou dohodnou. Zcela určitě máte v tomto naši podporu.

Domníváme se, že i v důsledku současné situace budou soudy více zatížené a přenesení této části soudní agendy na notáře by jistě přispělo alespoň k dílčímu odbřemenění soudů.

Zatím jde pouze o úvahy, teprve uvidíme, k jak velkému nárůstu, a zda vůbec, dojde, ale pokud by k tomuto nárůstu dojít mělo, souhlasím s Vámi, že soudům by se mohlo ulevit právě třeba tím, že nesporné rozvody byste řešili vy.

Já jsem přesvědčena, že po zavedení této úpravy si rozvádějící se manželé sami uvědomí, že je lepší dospět k dohodě a jít raději k notáři, než aby se obrátili na soud. Nemám obavu, že by dramaticky narostl počet rozvodů – ti, co jsou roz-

hodnutí, jsou zkrátka rozhodnutí, jen je velmi nepříjemné jít v této věci k soudu. Namísto veřejného projednávání by navíc šlo o diskrétní způsob rozvodu. Lidé toto jistě ocení.

Když to tedy shrnu, chtěla bych, aby prošel notářský tarif, podpořím nesporné rozvody a budeme pokračovat v digitalizaci. Nekladu si nároky na další témata, ono by stačilo, pokud by se prosadilo toto, méně často znamená více.

Vážíme si Vaší podpory. Ale pojďme od pracovních témat, o nichž bychom mohli hovořit ještě dlouho, k Vám. Agenda každého ministra je rozsáhlá, máte vůbec v této době čas pro sebe?

Pro odpočinek by se nabízely víkendy, ale i ty mám v této době ryze pracovní, jednání v Lánech, jednání s koaličními partnery, Legislativní rada vlády atd. Tě se věnuji velmi, na program je nyní zejména stavební zákon, což je jedna ze současných vlajkových lodí legislativy, předtím to bylo zálohované výživné, které LRV našťastí prošlo. Snažím se u všech těchto zasedání být, pokud mi to samozřejmě čas dovolí. Nyní mě čeká první jednání s novým panem předsedou Nejvyššího soudu a jednání s panem předsedou Ústavního soudu. Po dlouhé době, kdy nebylo možné se osobně setkat, chci tato jednání realizovat, a to ještě do začátku prázdnin. Do toho máme jednání států V4. Pak se nemohu divit, že mám doma neustále nějaké resty. V4 je, řekla bych, samostatné a zajímavé téma. Drží pohromadě a já bych k ní dokonce ještě nyní připočítala také Rakousko. Možná že časem se z V4 stane V5. Máme společnou minulost, společné zájmy a je třeba s námi počítat.

Notáři mají místo čtyřky dokonce šestku, my máme heptagonálu, sice bez Polska, ale navíc ještě Chorvatsko, Slovinsko a Rakousko a je to příjemné, protože problematika celého našeho regionu je specifická a provázaná.

Já se setkávám s mými protějšky z těchto zemí, nedávno např. s velmi bojovnou a odborně skvěle připravenou a orientovanou ministryní spravedlnosti Maďarska (*Judit Varga, pozn. redakce*), která pracovala v evropských strukturách a zná je tedy zevnitř. Je to mladá čtyřicetiletá energická dáma a je nyní takovým motorem v rámci V4. Těším se také snad na brzké setkání s novou slovenskou ministryní spravedlnosti. Slováci chystají nějaké zajímavé, někdy až odvážné nápady v oblasti trestního práva. Například mne zaujala skutková podstata trestného činu ohýbání práva. Uvidíme, jak přesně nakonec legislativu zamýšlejí upravit.

Čili od otázky, jak relaxujete, jsme se dostali k tomu, že máte nyní čtyři víkendy do prázdnin úplně zaplněné prací.

To ano, důležitý však bude podzim, je otázka, zda nás čeká další vlna pandemie. Věřím, že i kdyby přišla, máme již řadu řešení zajatých. Nejhorší byl ten první týden, kdy vláda musela vydávat opatření rychle po sobě, ale nyní už máme zkušenosti a budeme schopni se vyvarovat zmatků. Nemyslím si, že by vláda udělala nějakou chybu, možná na začátku tam nějaký zmatek byl, ale to by byl zřejmě za každé vlády, protože se jednalo o zcela novou situaci a velký šok. Myslím, že jsme ale nic nezanedbali.

Vážená paní ministryně, velmi děkuji za Váš čas a za přízeň a budeme se těšit na další spolupráci.

Já děkuji a těším se, že se uvidíme příště. ■

Mgr. Radim Neubauer,
prezident Notářské komory
České republiky, notář v Praze

Pavel Žáček:

Jakešovo gestapo. Komunistické mocenské orgány a listopad 1989

Cheb: Arnošt Moucha – nakladatelství letecké literatury Svět křídel, 2019. 495 s. ISBN – 978-80-7573-067-9.

ROK 2019 BYL MIMO JINÉ VÝROČNÍM ROKEM VZPOMÍNEK NA LISTOPADOVÉ UDÁLOSTI ROKU 1989. NELZE PŘEHLÉDNOUT, ŽE V TOM ROCE VYDANÁ ANOTOVANÁ KNIHA HISTORIKA, PRVNÍHO ŘEDITELE ÚSTAVU PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ A V SOUČASNÉ DOBĚ POSLANCE PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY PAVLA ŽÁČKA JE PRO NEJSTARŠÍ GENERACI DNES PRAKTIKUJÍCÍCH NOTÁŘŮ ČASOVĚ NÁVRATEM DO DOB JEJICH MLÁDÍ A ZAČÍNÁJÍCÍHO STŘEDNÍHO VĚKU, PRO NEJMLADŠÍ ČESKÉ NOTÁŘE NAOPAK KNIHOU POPISUJÍCÍ HISTORII, JEŽ SE ODEHRÁLA PŘED JEJICH NAROZENÍM.

Dovolím si hned v úvodu říci, že pro obě shora uvedené skupiny čtenářů je Žáčková monografie nesmírně přínosná.

Osobně patřím k těm, kteří přelomový rok 1989 pamatují. Mohu však říci, že jako účastník demonstrace 17. listopadu 1989 a v té době již deset let absolvent právnické fakulty jsem měl pouhé matné tušení o organizační struktuře mašinerie, kterou dopodrobna Pavel Žáček popisuje. Připojil jsem se tehdy k těm, kdož skandovali „Gestapo, gestapo“, poněvadž jsem vnímal obdobu policíí nacistických a komunistických, budovaných k potlačování odpůrců režimu a proti demokracii. Osoby, jejichž fotografie jsou například na stránkách 34–38 anotované publikace, bych si tehdy nedokázal přiřadit k jejich funkcím, přesto by mi však jejich pouhá vizáž signalizovala, že se před nimi je třeba mít na pozoru.

Na jedné straně je potěšující, že v seznamech z agenturních svazků IX.–XII. odboru II. správy SNB k 17. 11. 1989 (s. 62–80) nefigurují jména tehdejších státních notářů, na straně druhé pak přichází zklamání z toho, že zde lze narazit na jména některých tehdejších advokátů a vysokoškolských učitelů, včetně oněch z právnické či filozofické fakulty, jejichž podpisy mám v indexech.

Od prvního pohledu směřovaného pamětníkem k zamyšlení *ad personas* je však třeba přejít k prostudování knihy směrem *ad rem*. V tomto ohledu se již její memento podle čtenářova věku neliší. Smyslem studia totalitních režimů není „pouhé“ předestření historie, ale především využití historie jako varující učitelky života. Řečeno slovy nálezu Ústavního soudu

ze dne 13. 3. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 25/07 „Ústavní soud si je vědom myšlenky amerického filozofa George Santayany, že „ti, kdo si nejsou vědomi věcí minulých, jsou odsouzeni prožít je znovu.“

Autor rozdělil text do čtrnácti kapitol, věnovaných hlavní správě kontrarozvědky SNB (II. správa SNB), informačním tokům Státní bezpečnosti v roce 1989, politickému řízení prokuratury, mezinárodní spolupráci v kontrarozvědné oblasti (Maďarsko, SSSR), Rudolfu Hegenbartovi a Miloši Jakešovi a pak již průběhu 17. listopadu 1989 a následující dnu.

Kniha přináší edici nespočetného množství dokumentů, autor bádá především v Archivu bezpečnostních složek, Archivu Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, Národním archivu (fondy generální prokuratura ČSR, Ústřední výbor 1945–1989 – Předsednictvo ÚV KSČ) a Vojenském ústředním archivu – Správním archivu Ministerstva obrany ČR (fond Vyšší vojenský soud České Budějovice – pobočka Tábor). Řada archivních dokumentů byla přitom v Žáčkově knize tiskem publikována poprvé.

Čtenáře z mládí alergického na fráze, komunistickou a tehdejší policejní hantýrku by četba jednotlivých dokumentů mohla zprvu odradit, pro mladší generaci je tento typ vyjadřování možná hůř srozumitelný, nicméně převládá zájem o jejich přečtení, poněvadž se jedná o svědectví doby, které vypovídá o tehdejší atmosféře v kruzích těch, kdož reprezentovali a chránili komunistický totalitní systém.

Závěrem lze vyjádřit politování nad tím, že kniha vyšla až tak pozdě, ba dokonce v nakladatelství, které se vydávání publikací tohoto typu běžně nevěnuje. Svědčí to o tom, že se jedná o téma stále živé, jakož i o tom, že doba komunistické totality i po třiceti letech od jejího pádu zanechala vliv v nejedné mysli a že pro některé její protagonisty je odhalení jejich temnot dosud velmi nepříjemné.

I pro nastíněné peripetie svého vlastního příběhu by tak kniha Pavla Žáčka neměla být přehlédnuta. ■

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

CNUE:

Přehled roku 2019 v evropském kontextu

RADA NOTÁŘSTVÍ EU UVEŘEJNILA VÝROČNÍ ZPRÁVU ZA UPLYNULÝ ROK. SEKCE MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ NK ČR PŘINÁŠÍ PŘEHLED VÝZNAMNÝCH UDÁLOSTÍ ZAHRNUTÝCH DO ROČENKY.

CNUE – předání funkcí

16. ledna 2019

16. ledna 2019 se v Paříži setkala představenstvo CNUE pro rok 2017 a 2018 při příležitosti předání funkcí, které hostila Nejvyšší rada francouzského notariátu. Při té příležitosti předal pan Marius Kohler mandát svému nástupci ve funkci prezidenta CNUE, kterým je pan Pierre-Luc Vogel. V přítomnosti pana Thomase Andrieux, ředitele civilního odboru francouzského ministerstva spravedlnosti, prezentoval pan Vogel hlavní body programu své práce pro rok 2019 s ohledem na brexit a evropské volby.

Aplikace evropských nařízení o manželských majetkových režimech a o registrovaných partnerstvích

29. ledna 2019

Evropské nařízení 2016/1103 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství a nařízení 2016/1104 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových důsledků registrovaného partnerství nabyla účinnosti 29. ledna jako součást posílené spolupráce, do které je momentálně zapojeno 18 členských států: Rakousko, Belgie, Bulharsko, Chorvatsko, Kypr, Česká republika, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Itálie, Lucembursko, Malta, Nizozemsko, Portugalsko, Slovinsko, Španělsko a Švédsko.

Díky těmto nařízením jsou unifikována kolizní pravidla pro určení rozhodného práva a pro určení příslušného soudu rozhodujícího o rozdělení majetku mimo jiné v případě rozluky partnerů nebo úmrtí. Tato úprava bude mít dopad na práci notářů a na mezinárodní páry v Evropě. To je důvod, proč CNUE činí kroky v oblasti vzdělávání k tomuto tématu.

Evropská rada notářství se připojuje ke kampani Evropského parlamentu „This Time I’m Voting“

29. března 2019

Na generálním shromáždění konaném 29. března 2019 CNUE rozhodla o účasti na kampani Evropského parlamentu „This Time I’m Voting“. Tato celoevropská apolitická kampaň měla za cíl motivovat co nejvíce lidí k účasti v ev-

ropských volbách v květnu 2019. Cíl CNUE: zajistit, že strana absentérů se nestane jedinou evropskou stranou.

Za přítomnosti ředitele Evropského parlamentu pro styk s veřejností, pana Stephena Clarka, byla podpora CNUE formalizována podpisem memoranda o porozumění, kterým se CNUE zavázala prosazovat kampaň mezi notáři a občany.

Evropský seznam notářů

Najděte notáře, který hovoří vaším jazykem

2. dubna 2019

Dne 2. dubna CNUE představila novou verzi Evropského seznamu notářů: www.notaries-directory.eu.

System byl vytvořen v roce 2011, je dostupný ve 23 jazycích a obsahuje seznam přibližně 45 000 evropských notářů ve 22 zemích Evropské unie. Obsahuje přístup ke kontaktním údajům notářů a seznamu jazyků, které ovládají. Je výsledkem dlouhodobého partnerství s Evropskou unií, která poskytla finanční podporu k jeho vytvoření.

CNUE se sešla v Londýně k diskuzi o důsledcích brexitu

15. dubna 2019

Rada notářství Evropské unie diskutovala 15. dubna v Londýně o důsledcích brexitu pro oblast civilního soudnictví. Britští praktikové byli pozváni do prestižního prostředí Francouzské rezidence, kde mohli sdílet svoje názory týkající se aktuálního politického procesu a konkrétních důsledků pro občany v oblasti rodinného práva, dědického práva a boje s legalizací výnosů z trestné činnosti.

Diskuze se zúčastnil také velvyslanec Francie ve Spojeném království, pan Jean-Pierre Jouyet. Jeho příspěvek ohledně probíhajících vyjednávání ilustroval komplexnost této záležitosti jak na právní, tak i na politické úrovni. Pierre-Luc Vogel, prezident CNUE, ho ujistil, že všechny evropské notariáty budou nápomocny občanům žijícím ve Spojeném

ném království nebo na kontinentu při vyřizování mnoha právních záležitostí, které nastanou v jejich každodenním životě.

31. konference evropských notářů

25.–26. dubna 2019

Rakouský notariát pořádal 25. a 26. dubna v Salcburku 31. konferenci evropských notářů s tématem Evropa jako jednotící princip – ambice a realizace. Brexit, migrační krize a euroskeptici na vzestupu napříč Evropou: Evropská unie čelí existenčním výzvám. Na tomto setkání byla projednána hrozba evropské dezintegrace a hlavní příčiny politické transformace v posledních letech.

Konkrétně byl program zaměřen na postupující digitalizaci práva obchodních korporací a propojení rejstříků na pozadí implementace evropského balíčku práva obchodních korporací. Mimo jiné musí členské státy podle recentní směrnice (EU) 2019/1151 umožnit, aby celý proces inkorporace společností s ručením omezeným mohl proběhnout online bez osobní přítomnosti zakladatelů před soudem, notářem nebo jiným příslušným úřadem podle vnitrostátního práva.

Publikace stanoviska evropských notářů pro příští volební období

2. května 2019

S ohledem na evropské volby uveřejnila CNUE své prohlášení pro budoucí poslance Evropského parlamentu a členy Evropské komise. V kontextu posilující internacionalizace rodinných a ekonomických vztahů CNUE tímto prohlášením směřuje k vydání řady doporučení a návrhů, které by měly reflektovat potřeby občanů a právních profesionálů. CNUE stanovila pět hlavních témat z okruhu své působnosti, na která by se měla zaměřit aktivita Evropské unie:

1. Posílení a rozvoj nesporné justice v Evropě
2. Usnadnění vypořádání dědictví v Evropě
3. Podpora rodiny v Evropě
4. Ochrana zranitelných osob
5. Boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti

Prohlášení CNUE je k dispozici pod následujícím odkazem: <http://www.notaries-of-europe.eu/files/publications/cnue-manifesto-en.pdf>.

Meeting Evropské notářské sítě (ENN)

23.–24. května 2019

První meeting Evropské notářské sítě (ENN) roku 2019 se konal v Lublani. Dne 23. května byl pořádán seminář rodinného práva a seminář k tématu ochrany osobních údajů v kontextu prvního výročí účinnosti evropského nařízení GDPR. Pierre-Luc Vogel, prezident CNUE, zahájil debatu v přítomnosti Sonji Kralj, prezidentky Notářské komory Slovinska, a státního tajemníka pro justici, Gregora Strojina. Mezi řečníky byl také Jaša Vrabec, předseda pracovní skupiny pro evaluaci efektivit justičních systémů při Evropské komisi pro efektivitu justice (CEPEJ). Jeho diskuze s prezidentem CNUE byla příležitostí zdůraznit vynikající pracovní vztah s CNUE.

Následující den se setkali zástupci kontaktních míst Evropské notářské sítě. Účastníci se věnovali různým udá-

lostem plánovaným na rok 2019, zejména těm, které mají být kofinancovány Evropskou komisí; organizace workshopů, vytvoření databáze zástupčího oprávnění ve vztahu k právníkům osobám ve členských státech, aktualizace informačních stránek CNUE a posílení komunikace s evropskými notáři za účelem jejich obeznámení s touto platformou. Účastníci také zahájili práce na zlepšení fungování ENN na základě analýzy a návrhu maďarského notariátu.

Generální shromáždění CNUE

20.–21. června 2019

Členské a pozorovatelské notariáty CNUE se setkaly 20. a 21. června 2019 ve francouzském Saint-Malo při výročním plenárním generálním shromáždění. První den byl věnován pracovním jednáním v oblasti hospodářské soutěže a nových technologií za účasti externích mluvčích. Cílem byla výměna informací mezi členy a zvýšení povědomí o aktuální situaci a iniciativách v jednotlivých členských státech.

Druhý den byl věnován institucionálním, statutárním a politickým otázkám. Zejména byla schválena zkušební reorganizace struktury pracovních skupin CNUE. V oblasti ochrany osobních údajů schválilo generální shromáždění záměr vypracovat akční plán pro zlepšení úrovně sdílení profesní praxe a zahájit aktivity věnované vzdělávání a prohlubování povědomí o této problematice.

Boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti je pro CNUE, stejně jako pro evropské instituce, jednou z hlavních priorit. Zatímco Komise podala četné žaloby na členské státy pro neprovedení náležité transpozice čtvrté směrnice, má být pátá směrnice transponována do vnitrostátního práva do 10. ledna 2020.

Notářství je aktivní i v této problematice: na národní úrovni úzce spolupracuje s příslušnými úřady, na globální úrovni je zapojeno do aktivit Finančního akčního výboru (FATF). Na generálním shromáždění bylo odsouhlaseno vytvoření společné strategie zahrnující také rámec analýzy rizik.

Představení nových evropských komisařů

10. září 2019

Předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyenová představila 10. září složení Evropské komise. Didier Reynders (Belgie) zůstává v pozici komisaře pro spravedlnost, která zahrnuje mnoho oblastí a kompetencí v přímém zájmu evropského notářství (ochrana spotřebitele, civilní soudnictví atd.). Didier Reynders je členem belgické liberální strany Mouvement Réformateur. Působil jako ministr financí v letech 1999 až 2004 a 2007 až 2011, zahraničních věcí (2011 až 2018) a obrany (od konce roku 2018).

Ursula von der Leyenová pokračuje v úsilí, které vyvíjel Jean-Claude Junker, a vytvořila tak pozici viceprezidenta koordinujícího práci některých dalších komisařů. Konkrétně se viceprezidentkou stala Věra Jourová, odpovědná za hodnoty a transparentnost. Během minulého funkčního období byla Věra Jourová pověřena oblastí spravedlnosti, která zůstane pod jejím dohledem.

CNUE gratuluje komisařům k nástupu do funkce a těší se na vzájemnou spolupráci na jejich prioritách v příštích pěti letech.

CNUE vydává svoji první publikaci o rodinném právu

20. září 2019

V rámci programu Training III „Evropa pro notáře – notáři pro Evropu“ vydala CNUE publikaci o evropském rodinném právu. V souvislosti s uplatňováním dvou evropských nařízení o majetkových režimech manželů a registrovaných partnerů je publikace určena právním praktikům, kteří chtějí tomuto tématu porozumět do větší hloubky prostřednictvím článků notářů a akademických pracovníků, lépe porozumět vzdělávacím činnostem CNUE a také objevit různé praktické nástroje, které mají k dispozici. Publikace je k dispozici v anglické a francouzské verzi pod následujícím odkazem: <http://www.notaries-of-europe.eu/index.php?pageID=17402>.

Program „Evropa pro notáře – notáři pro Evropu“ probíhá v letech 2018 až 2020. S podporou Evropské unie se jedná o organizaci 21 seminářů ve 14 členských státech ve spolupráci s vnitrostátními notářskými orgány. Tento program reaguje na cíl Evropské komise nabídnout alespoň polovinu evropských právníků možnost účastnit se dalšího vzdělávání v evropském kontextu na místní, národní a evropské úrovni do roku 2020. Evropská komise v hodnotící zprávě o evropské strategii soudního vzdělávání zveřejněné dne 25. října oznámila, že jejich cílů bylo nyní dosaženo.

Setkání s prezidentem CEPEJ, Raminem Gurbanovem

23. září 2019

Dne 23. září se prezident CNUE Pierre-Luc Vogel setkal s Raminem Gurbanovem, prezidentem Evropské komise pro efektivitu justice (CEPEJ). Jako pozorovatelský člen CEPEJ od roku 2012 je CNUE zahrnuta v několika jejích skupinách: GT-EVAL (Pracovní skupina pro evaluaci soudních systémů) a GT-MED (Pracovní skupina pro mediaci). Během setkání prezidenti diskutovali především o vzájemných projektech mezi těmito dvěma organizacemi: příprava zprávy o efektivitě notářské profese v kooperaci s GT-EVAL a o notářské mediaci spolu s GT-MED.

Meeting Evropské notářské sítě (ENN)

26.–27. září 2019

Zástupci kontaktních míst ENN se setkali na dalším meetingu v lotyšské Rize. Dne 26. září byl vyhodnocován průběh realizace projektů za rok 2019 a zahájena příprava projektů pro rok 2020: vytvoření nových nástrojů a funkcionalit ENN, aktualizace informačního webu CNUE a propagace ENN mezi notáři. Dne 27. září se pak konal seminář k tématu prevence legalizace výnosů z trestné činnosti, který poskytl stovce účastníků z 22 různých zemí příležitost účastnit se praktických intervencí a workshopů vedených několika mezinárodními experty, kteří se této problematice věnují.

Schůzka s chorvatským ministrem spravedlnosti Draženem Bošnjakovićem

24. října 2019

S ohledem na nadcházející chorvatské předsednictví Rady EU v prvním pololetí roku 2020 se prezident CNUE setkal s chorvatským ministrem spravedlnosti Draženem Bošnjakovićem.

Diskuze byly vedeny v Záhřebu na počátku oslav 25. výročí vzniku chorvatského notariátu. Týkaly se zejména dalšího rozvoje úloh, které notáři plní v rodinném právu a v právu nemovitostí.

Čtvrtý Den otevřených dveří evropských notářů

25. října 2019

Při příležitosti čtvrtého Dne otevřených dveří evropských notářů byly pořádány akce ve 14 zemích EU: v Rakousku, Belgii, Chorvatsku, České republice, Estonsku, Německu, Řecku, Itálii, Nizozemsku, Polsku, Rumunsku, na Slovensku, ve Slovinsku a ve Španělsku. Program zahrnoval informační schůzky, konference a zdarma poskytované konzultace, kterých se zúčastnily tisíce lidí. Seznam událostí je dostupný na stránkách Rady Evropy: <https://www.coe.int/en/web/cepej/events/european-day-of-justice>. Den otevřených dveří je součástí Dne evropské spravedlnosti, iniciativy Evropské komise a Rady Evropy, který se koná každoročně okolo 25. října. Cílem je přiblížit spravedlnost občanům, informovat je o jejich právech a přiblížit práci Rady Evropy a Evropské komise v oblasti justice.

Výstava Evropa v listinách

11.–15. listopadu 2019

Putující výstava Evropa v listinách byla zahájena v bruselském ústředí Evropského parlamentu 11.–15. listopadu 2019. Výstava zahrnuje notářské listiny vysoké historické hodnoty uchovávané v národních archivech. Vybrané listiny dokládají bohatost evropského dědictví mezi 13. a 20. stoletím: např. poslední vůle královny Isabely Kastilské a udělení kříže Jiřího maltskému národu. Výstava také prezentovala digitální nástroje vyvinuté jednotlivými notariáty za účelem poskytování moderních a efektivních služeb klientům a státům.

Dne 13. listopadu uspořádala CNUE otevírací ceremonii za účasti zástupců 22 notariátů Evropské unie, evropských institucí a členských států. Poslankyně Evropského parlamentu Angelika Niebler (Evropská lidová strana; Německo), patronka výstavy, zahájila ceremonii společně s Jensem Bormannem, prezidentem německého notariátu, dále s Thierrym Thomasem, kurátorem výstavy, a Pierrem-Luc Vogelem, prezidentem CNUE. Při té příležitosti pan Vogel oznámil vítěze Ocenění CNUE za inovaci. Ty byly uděleny následujícím inovativním projektům evropských notariátů:

- Zvláštní ocenění předsednictví obdržel rakouský a německý notariát za systémy k online vytváření společností,
- Ocenění za administrativní služby získal maďarský notariát za implementaci online řízení o platebním rozkazu,
- Ocenění za vztah ke klientům bylo uděleno belgickému notariátu za systém Biddit, který představuje online platformu pro dražby nemovitostí,
- Zvláštní ocenění poroty si zasloužil maltský notariát za projekt Notarypedia, který má zpřístupnit poznatky pramenící z historických notářských listin za pomoci moderních technologií. ■

Překlad:

Mgr. Petr Klika, právník, NK ČR

PRÁVNÍ ROZHLEDY 6/2020

JUDIKATURA

Nejvyšší soud České republiky: Právní důsledky odstoupení člena (voleného) orgánu obchodní korporace z funkce v nevhodné době

§ 59 odst. 5 ZOK

§ 580 ObčZ

Člen (voleného) orgánu obchodní korporace nesmí porušit povinnost jednat s péčí řádného hospodáře ani při jednání, jímž ze své vůle ukončuje své působení ve funkci, jež mu povinnost péče řádného hospodáře založila. Porušení zákazu odstoupit z funkce člena (voleného) orgánu obchodní korporace v době pro korporaci nevhodné je porušením povinnosti péče řádného hospodáře, a zásadně má proto za následek vznik povinnosti k náhradě újmy vzniklé odstoupením v nevhodné době. Zásadně však nezakládá (relativní) neplatnost takového odstoupení.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky z 20. 11. 2019, sp. zn. 27 Cdo 3367/2018

SOUDNÍ ROZHLEDY 2/2020

CIVILNÍ PRÁVO PROCESNÍ

8. Pohledávka nikoliv jako věc, ale jako svébytná majetková hodnota

§ 322, § 323 odst. 1 OSŘ

§ 489 a 496 ObčZ

V procesním právu má pohledávka svůj vlastní režim postižení, který je odlišný od postižení „movitých věcí“ ve smyslu § 321 a násl. OSŘ. Proto není možné uzavřít, že by pohledávka mohla být vyloučena z exekuce při splnění předpokladů podle § 322 OSŘ.

Usnesení NS z 3. 12. 2019, sp. zn. 20 Cdo 3624/2019

SOUDNÍ ROZHLEDY 3/2020

CIVILNÍ PRÁVO PROCESNÍ

17. Potvrzení o splnění podmínky pro realizaci exekučního titulu

§ 43 odst. 1 a 2 EŘ

Jestliže podmínka nebo povinnost, která musí být naplněna, aby se exekuční titul stal vykonatelným, má nastat právním jednáním vůči někomu jinému (třeba i vůči osobě jednající za povinného), může její naplnění stvrdit listinou ve formě předpokládané § 43 odst. 2 EŘ i ten subjekt, vůči němuž bylo právní jednání uskutečněno.

Usnesení NS z 5. 11. 2019, sp. zn. 20 Cdo 3028/2019

OBČANSKÉ PRÁVO

18. Nárok věřitele na náhradu škody ze zkracujícího právního jednání

§ 590 a 596 ObčZ

Věřitel má za podmínek § 596 ObčZ právo na náhradu škody proti nabyvateli, který věc nabyt při zkracujícím právním jednání dlužníka a který následně převedl vlastnické právo na dalšího nabyvatele.

Rozsudek NS z 28. 11. 2019, sp. zn. 25 Cdo 455/2018

RODINNÉ PRÁVO

20. Vypořádání SJM rozhodnutím soudu při existenci dohody o vypořádání SJM pro účely řízení o rozvod manželství bez zjišťování příčin rozvratu manželství

§ 739 a 757 ObčZ

Jestliže manželé uzavřou dohodu o vypořádání vzájemných majetkových vztahů výslovně pro účely řízení o rozvod manželství bez zjišťování příčin rozvratu manželství ve smyslu § 757 ObčZ a k rozvodu manželství tímto způsobem nedojde, smlouva o vypořádání vzájemných majetkových vztahů nenabývá účinnosti; mezi manželi platí majetkový režim, jako by daná smlouva vůbec nevznikla.

Rozsudek NS z 30. 10. 2019, sp. zn. 22 Cdo 2529/2019

BULLETIN ADVOKACIE 1-2/2020

Žaloba oprávněného dědice

JUDr. Filip Plašil, notář v Pardubicích

JUDr. Iveta Talandová, notářská kandidátka notářky

v Olomouci JUDr. Leony Václavkové a doktorandka

na Právnické fakultě UP v Olomouci

JUDr. Adam Talanda, justiční čekatel Krajského soudu

v Ostravě a doktorand na Právnické fakultě UP v Olomouci

BULLETIN ADVOKACIE 3/2020

Vlastnictví bez vlastníka v českém svěřenském fondu (skica na margo trustu v českém právu)

prof. JUDr. Luboš Tichý, CSc., advokát a vedoucí Centra právní komparatistiky Právnické fakulty UK v Praze

PRÁVNÍ ROZHLEDY 5/2020

ČLÁNKY

Shromáždění delegátů družstva

doc. JUDr. Tomáš Dvořák, Ph.D., Plzeň

Místo § 212 odst. 2 ObčZ v českém právním systému a hmotněprávní podmínky jeho aplikace

Mgr. Kamil Kovaříček, Brno

JUDIKATURA – SOUDY ČR

Nejvyšší soud České republiky: Nabytí nemovitosti od neoprávněného na základě omylu, vyvolaného státem

§ 130 odst. 1, § 132 ObčZ 1964

§ 984, § 992 odst. 1 ObčZ

Nabytí vlastnické právo k nemovitosti od neoprávněného v poměrech občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., ani podle občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., není možné, jestliže převodce nebyl jako vlastník evidován v katastru nemovitostí, a to ani v případě, že nabyvatel jednal v dobré víře o jeho vlastnictví, vyvolané státním orgánem.

S přihlédnutím k okolnostem věci může dobrou víru a oprávněnou držbu (nyní držbu poctivou) založit i to, že nabyvatel jednal v omylu o vlastnickém právu předchůdce – státu, který sám stát vyvolal.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky z 30. 10. 2019, sp. zn. 22 Cdo 2379/2019

PRÁVNÍ ROZHLEDY 7/2020

JUDIKATURA – SOUDY ČR

Nejvyšší soud České republiky: Spornost či pochybnost závazků v dohodě o narovnání

§ 553, 580, 1903 ObčZ

Narovnáním mohou být upravena mezi účastníky jakákoliv sporná práva a povinnosti, jimiž mohou disponovat. Sporností práv a povinností se nemíní soudní spory, nýbrž rozdílný názor účastníků na otázku existence, platnosti závazku, jeho kauzy či obsahu (co, popř. v jakém rozsahu, má být plněno, kdy apod.). Stačí, že jedné ze stran se určité právo, které je součástí jejich vzájemného právního vztahu, jeví sporným bez ohledu na to, zda spor objektivně existuje.

Spornost či pochybnost se vztahuje jak na skutkové, tak na právní otázky, příčinou může být i omyl; není přitom

podstatné, zda se některá ze stran při vlastním hodnocení předpokladů narovnání mylí. Podmínkou platnosti dohody o narovnání není existence původního (narovnávaného) právního vztahu mezi účastníky dohody.

I když spor či pochybnost jsou pojmovými znaky narovnání, nemusí být vždy výsledkem dohody změna rozsahu vzájemných práv a povinností; účastníci se mohou dohodnout na stejném obsahu, jaký měl dosavadní závazkový právní vztah.

Spornost nebo pochybnost práv a povinností jsou kategoriemi subjektivními. Těmi subjekty, které právo či povinnost jako sporné či pochybné hodnotí, jsou výlučně strany závazku. Sporným nebo pochybným může být proto i právo, které u třetí osoby – např. u soudu – žádnou nejistotu nevybuzuje. Deklarace spornosti či pochybnosti v dohodě o narovnání není nezbytná; absentuje-li, nejedná se – pokud strany projeví vůli, že jimi narovnaný právní stav platí namísto právního stavu dosavadního – o neurčitosti, případně o neplatnosti právního jednání.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky z 21. 11. 2019, sp. zn. 33 Cdo 1720/2019

PRÁVNÍ ROZHLEDY 8/2020

ČLÁNKY

Prodej závodu a osobní údaje

Mgr. František Nonnemann

Mgr. Michaela Skácelová, Praha

JUDIKATURA – SOUDY ČR

Nejvyšší soud České republiky: Promlčení práva zapůjčitele na vrácení zápůjčky bez sjednané splatnosti

§ 619 odst. 1, § 611, 605 ObčZ

Promlčení pohledávky na vrácení zápůjčky podléhá promlčení i tehdy, nebyla-li splatnost zápůjčky výslovně sjednána. Nebyla-li splatnost dluhu (vrácení zápůjčky) dohodnuta, může již den následující po vzniku takového právního poměru zapůjčitel smlouvu o zápůjčce vypovědět ve lhůtě šesti týdnů, a tím vyvolat její splatnost. Až uplynutím výpovědní doby se právo zapůjčitele na vrácení zápůjčky stává nárokem s účinky „actio nata“. Tento okamžik je pak dnem počátku běhu promlčecí doby práva zapůjčitele na vrácení zápůjčky.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky z 28. 11. 2019, sp. zn. 33 Cdo 3037/2019

PRÁVNÍ ROZHLEDY 10/2020

ČLÁNKY

Absolutní ochrana relativních práv? K výkladu § 1044 ObčZ aneb po 90 letech opět na začátku – 1. část

doc. JUDr. Filip Melzer, LL.M., Ph.D.,

doc. JUDr. Petr Tégl, Ph.D., Olomouc

JUDIKATURA – SOUDY ČR**Nejvyšší soud České republiky: Důvody pro nevyslovení neplatnosti usnesení valné hromady akciové společnosti. Povaha a význam protestu**

§ 260 odst. 1 ObčZ

§ 424 odst. 1, § 428 ZOK

K tomu, aby soud nevyslovil neplatnost usnesení valné hromady akciové společnosti, kterým byl porušen zákon nebo stanovy, musí být kumulativně splněny obě zákonem stanovené podmínky, tj. a) porušení zákona nebo stanov nemělo závažné právní následky a b) nevyslovení neplatnosti usnesení valné hromady je v zájmu společnosti hodným právní ochrany.

Sankce v podobě vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady musí být přiměřená závažnosti následků, jež porušení právních předpisů, stanov či dobrých mravů vyvolalo, jakož i účelu právní úpravy neplatnosti znesení valné hromady. Převáží-li zájem na stabilitě vnitřních poměrů společnosti nad zájmy chráněnými § 428 ZOK, soud neplatnost usnesení valné hromady nevysloví.

Zájmem korporace, jenž je hoden právní ochrany, je již samotný zájem na stabilitě jejích vnitřních poměrů. Nejsou-li dány zvláštní okolnosti, jež by odůvodňovaly vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu korporace (usnesení valné hromady společnosti) přesto, že porušení právních předpisů, stanov či dobrých mravů nemělo závažné právní následky, bude vždy dán zájem korporace na tom, aby soud neplatnost rozhodnutí nevyslovil.

Uvede-li akcionář v protestu pouze to, že usnesení valné hromady je podle něj „v rozporu se zákonem, stanovami, zájmy společnosti a dobrými mravy, zejména z důvodu zněžití vlivu ovládající osoby na úkor minoritního akcionáře“, aniž by (byť stručně) uvedl konkrétní skutkové okolnosti, které tento rozpor způsobují, je obsah takového protestu neurčitý. Nelze-li obsah protestu zjistit ani výkladem, půjde o zdánlivé právní jednání, ke kterému se nepřihlíží.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky z 27. 12. 2019, sp. zn. 27 Cdo 787/2018

SOUDNÍ ROZHLEDY 4/2020**ROZBORY JUDIKATURY****Střet zájmů zástupce a zastoupeného v občanském právu**

Luboš Brim, Brno

SOUDNÍ ROZHLEDY**5/2020****OBČANSKÉ PRÁVO****32. Spravedlivý důvod k ukončení jednání o uzavření kupní smlouvy**

§ 1729 ObčZ

Potenciální prodávající ukončil jednání o uzavření kupní

smlouvy se zájemcem o koupi nemovitosti ze spravedlivého důvodu a neodpovídá za škodu podle § 1729 občZ, pokud tak učinil v reakci na návrh změny totožnosti kupujícího, jímž se z popudu zájemce měla nově stát dosud právně neexistující obchodní společnost s nejasným majetkovým zázemím.

Usnesení NS z 26. 2. 2020, sp. zn. 25 Cdo 130/2020

BULLETIN ADVOKACIE**5/2020****Svěřenské fondy – statut, institut věcného práva**

Následující článek se zabývá základními principy svěřenského fondu; respektuje svěřenský fond jako právo věcné, a částečně reaguje na článek profesora Tichého „Vlastnictví bez vlastníka v českém svěřenském fondu“, který vyšel v letošním březnovém Bulletinu advokacie.

JUDr. Jaroslav Svejkský, advokát a člen Legislativní rady vlády

Náprava nesouladu zápisu v katastru nemovitostí se skutečností

Mgr. Radim Doležal, advokátní kancelář Taylor Wessing Česká republika

PRÁVNÍ RÁDCE 5/2020**Bez setkání s klienty se notáři neobejdou**

Pandemie ukázala, jak je potřebné, aby notářské služby fungovaly online. Chybí ale zákony, které by to umožňovaly. Změnu má přinést novela notářského řádu.

Radka Rainová

KOMORNÍ LISTY I/2020**Judikatura v exekučních věcech**

Mgr. David Hozman, odborný asistent, Vysoká škola finanční a správní

ZPRAVODAJ JEDNOTY**ČESKÝCH PRÁVNÍKŮ****2/2020****Zastupování vlastníků jednotek na shromáždění vlastníků**

JUDr. Pavlína Brzobohatá, Nejvyšší soud ČR

JUDr. Jitka Dýšková, Nejvyšší soud ČR ■

Rubriku zpracoval Mgr. Erik Mrzena, notář v Praze, člen redakční rady Ad Notam.

Zahájení a ukončení činnosti notářů

Ministryně spravedlnosti Mgr. Marie Benešová s účinností od 1. 5. 2020, na základě výsledku konkurzu, jmenovala notářského kandidáta **Mgr. Tomáše Ostrožlíka** notářem do notářského úřadu se sídlem v Ústí nad Labem.

Zároveň byla ke dni 1. 6. 2020 jmenována ministryní spravedlnosti, na základě výsledku konkurzu, notářská kandidátka **Mgr. Ing. Sandra Bartošová** notářkou v Tachově.

K datu 1. 7. 2020 jmenovala ministryně spravedlnosti, na základě výsledku konkurzu, notářskou kandidátku **Mgr. Martinu Rambouskovou** notářkou v obvodu Okresního soudu v Kladně.

Do notářského úřadu pro obvod Okresního soudu ve Frýdku-Místku se sídlem ve Frýdlantu nad Ostravicí ke dni 1. 8. 2020 ministryně spravedlnosti na základě výsledku konkurzu **Mgr. Petru Brücknerovou**.

Novým notářkám a novému notáři přejeme mnoho úspěchů v jejich pracovní činnosti.

Mgr. Tomáš Ostrožlík

Mgr. Ing. Sandra Bartošová

Mgr. Martina Rambousková

Mgr. Petra Brücknerová

Na vlastní žádost odvolala ministryně spravedlnosti Mgr. Marie Benešová ke dni 30. 6. 2020 **JUDr. Jitku Satrapovou** z funkce notářky v obvodu Okresního soudu v Teplicích, **JUDr. Evu Vágnerovou** z funkce notářky v obvodu Okresního soudu v Mladé Boleslavi ke dni 31. 8. 2020, dále ministryně spravedlnosti odvolala **JUDr. Radmilu Buroňovou** z funkce notářky v obvodu Okresního soudu v Ostravě ke dni 30.9.2020. Ministryně spravedlnosti odvolala ke dni 31. 10. 2020 **JUDr. Vlastu Hoderovou**, notářku pro obvod Okresního soudu v Karviné se sídlem v Havířově, **JUDr. Janu Vaňkovou**, notářku pro obvod Okresního soudu Praha-východ a **JUDr. Tomáše Oulíka**, notáře v Praze. Notářka pro obvod Okresního soudu Praha-západ **paní Libuše Žatecká** byla ministryní spravedlnosti odvolána ke dni 30. 11. 2020 a **JUDr. Eva Daňková**, notářka ve Zlíně, ke dni 31.12.2020.

Za dlouholetou činnost ve prospěch českého notářství výše uvedeným notářkám a panu notáři mnohokrát děkujeme a do dalšího života přejeme pevné zdraví, štěstí a osobní spokojenost. ■

Redakce Ad Notam

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Mladé Boleslavi se sídlem v Mladé Boleslavi.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Evě Vágnerové, která ukončí činnost notářky ke dni 31. 8. 2020. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 27. července 2020.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 25. srpna 2020 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
 - a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
 - b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí notářská praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílel na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné svéprávnosti,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.

Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjištělná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.

Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok. Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Teplicích se sídlem v Teplicích.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Jitce Satrapové, která ukončí činnost notářky ke dni 30. 6. 2020. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 3. srpna 2020.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 1. září 2020 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
 - a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
 - b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné svéprávnosti,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče - notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.

Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjištělná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.

Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok. Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Karviné se sídlem v Havířově.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Vlastě Hoderové, která ukončí činnost notářky ke dni 31. 10. 2020. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 6. srpna 2020.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat ve čtvrtek 3. září 2020 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
 - a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
 - b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílel na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné svéprávnosti,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.

Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjištělná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.

Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok. Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu Praha-západ se sídlem v Praze.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce Libuši Žatecké, která ukončí činnost notářky ke dni 30. 11. 2020.

Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 10. srpna 2020.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 8. září 2020 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
 - a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
 - b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné svéprávnosti,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče - notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.

Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjištělná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.

Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok. Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu Přerově se sídlem v Přerově.

Jde o uvolněný notářský úřad po notáře JUDr. Jitce Palacké, která ukončila činnost notářky ke dni 30. 4. 2020. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 17. srpna 2020.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 15. září 2020 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
 - a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
 - b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílel na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné svéprávnosti,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.

Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjištělná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.

Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok. Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu ve Zlíně se sídlem ve Zlíně.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce Mgr. Evě Daňkové, která ukončí činnost notářky ke dni 31. 12. 2020. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 24. srpna 2020.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 22. září 2020 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
- 2) plná svéprávnost,
- 3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
 - a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
 - b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné svéprávnosti,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče - notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.

Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjištělná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.

Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok. Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

Střípky z historie 59.

Boloňský notář Raniero da Perugia (cca 1185–1245) se narodil na ostrově Polvese v Trasimeném jezeře nedaleko Perugie, vystudoval však na univerzitě v Bologni. V roce 1210 byl císařem Otou IV. jmenován notářem. První Ranierova dochovaná listina je datována dnem 21. března 1212. Raniero da Perugia byl též autorem Formulářové knihy smluv a instrumentů (*Liber formularius contractuum ac instrumentorum*) a spisu o teorii notářství *Ars notaria*. Na tento spis navazoval stejnojmenným traktátem i další notář v Bologni a Ranierův žák Salatièle (1210–1280), jehož dílo vzniklo poprvé v letech 1242–1243.

Zajímavou studii Pavla Pumpra *Proces vyřizování kněžských pozůstalostí v olomoucké (arci)diecézi v druhé polovině 18. století* přináší Časopis Matice moravské (č. 2/2019). Pozůstalostní řízení spadalo do pravomoci biskupské konzistoře, jejíž dědickou agendu analyzoval Pavel Pumpr na základě studia dochovaných 2 900 spisů. Autor podrobně popisuje průběh pozůstalostního řízení, jež se co do procesního postupu zásadně neliší od dnešní právní úpravy, a věnuje pozornost i hmotnému právu, a to zejména s ohledem na vývoj práva moravských farářů testamentárně nakládat se svým majetkem počínaje rokem 1644 a konče reformami Josefa II.

Jednou z postav Boccacciova *Dekameronu* je i notář Ser Ciappelletto. Jeho činnost charakterizoval Giovanni Boccaccio nelichotivými slovy, jak „protože byl notářem, náramně se styděl, když mu přišli na to, že některá jeho listina (ačkoli jich mnoho nevyhotovil) je pravá. Byl by totiž falešných listin nadělal, kolik by byl kdo chtěl, neboť padělal raději listiny zadarmo, než by byl zhotovoval správné listiny za velký poplatek. Největší potěšení mu dělalo, když mohl podávat křivá svědectví, ať ho o ně někdo žádal nebo nežádal. A protože se v těch dobách náramně věřilo na přísahy, neostýchal se přísahat křivě a díky této ničemnosti vyhrával v tolika rozepřích, v kolika ho vyzvali, aby přísahal, že říká na svou víru pravdu.“ Podle Pamfilova příběhu vyprávěného hned v úvodu prvního dne Ser Ciappelletto obelhal při zpovědi na smrtelné posteli i kněze, díky čemuž po smrti nabyl pověst svěťce.

Hlavním hrdinou anekdotické povídky Antona Pavloviče Čechova *Radost* je notářský kancelista Míta Kuldarov. Ten rodičům a sourozencům nadšeně líčí, jak o něm díky novinové zprávě „vědí po celém Rusku“. Kuldarov vyčítá rodičům, že nic nechtou, a šťastně jim vysvětluje, že „v novinách se přeče píše jen o slavných, a teď najednou napsali i o mně“. Zpráva přítom zněla: „29. t. v jedenáct hodin večer notářský kancelista Dmi-

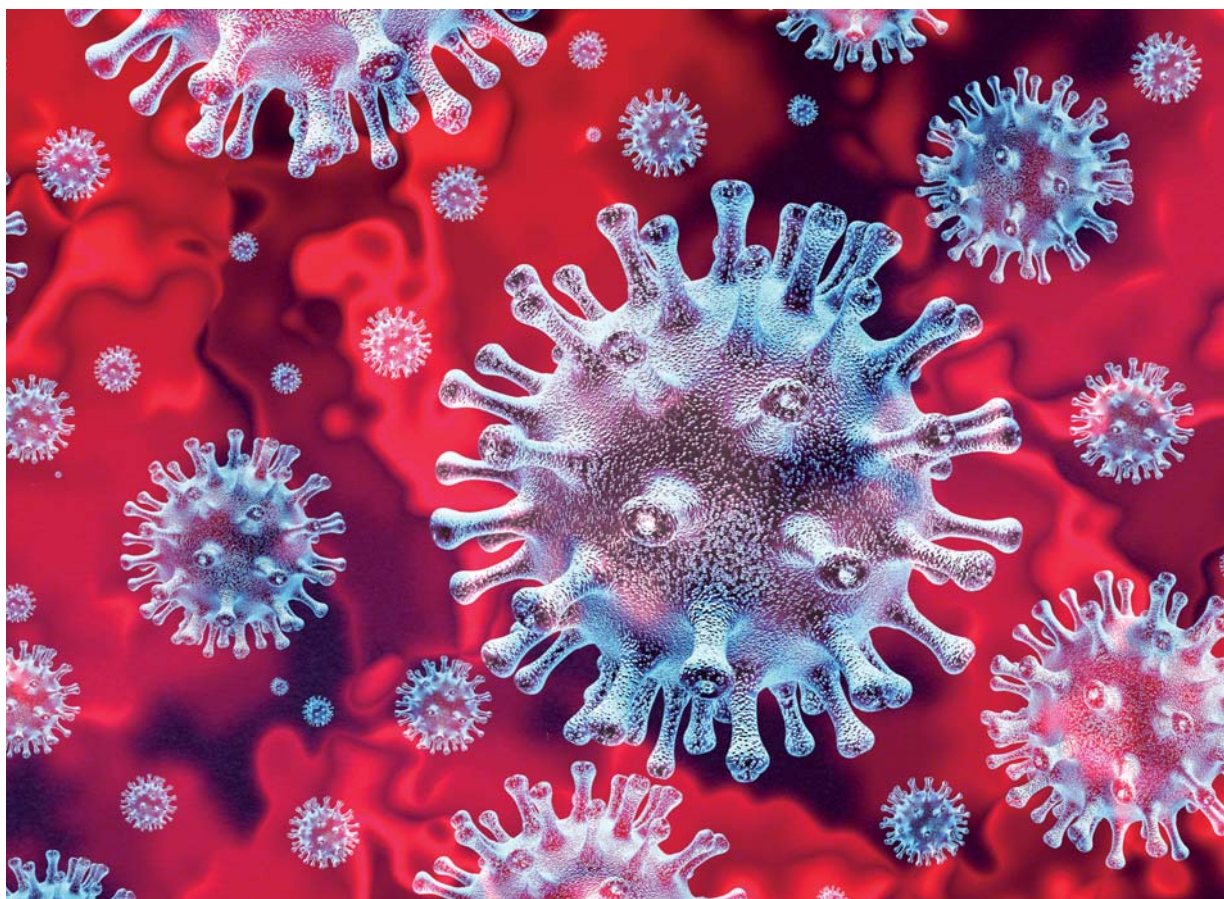
Průvod notářů z Perugie zachycený na obraze z doby působení boloňského notáře Raniera.

trij Kuldarov, který vyšel z Kozichinovy pivnice na Malé Bronné v opilém stavu, uklouzl a spadl pod potah povozu drožkáře Ivana Drotova z Durykině, okres Juchnov. Polekaný kůň překročil Kuldarova, přejel ho saněmi, v nichž seděl moskevský kupec druhé třídy Štěpan Lukov, a pádil ulicí, až byl zadržen podomky. Kuldarov byl, když se probral z bezvědomí, odvezen na policejní stanici a lékařsky ošetřen. Rána, kterou utrpěl na zátylku, nebyla shledána vážnou. O případu byl sepsán protokol. Postiženému se dostalo lékařského ošetření.“

Před Krajským soudem v Plzni stanul v březnu roku 1927 bývalý notář v Hartmanicích Anton Gamperle. Ten v roce 1919 spravoval pozůstalost po zesnulém Ing. Karlu Pultovi, jehož vdova žila v Železné Rudě. Ze spravovaného jmění 135 000 Kč zpronevěřil 23 000 Kč. Soud jej uznal vinným a uložil mu trest osm měsíců těžkého žaláře a ztrátu doctorského titulu. Podle Jihočeských listů z 6. dubna 1927 „sděluje nám notářská komora v Praze, že odsouzený v Plzni Dr. Ant. Gamperle již od r. 1921 úřad notářský nevykonával, nýbrž vzdal se ho a odstěhoval do Vídně, kde též nabyl rakouské státní příslušnosti“.

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
člen redakční rady Ad Notam

Co dobrého přinesl *koronavirus*

Co dobrého přinesl koronavirus?

V Salvadoru klesl počet zabitých na ulici na historické minimum, v březnu zemřelo díky zákazu vycházení v rámci protikoronavirových opatření pouhých 63 osob oproti obvyklým až 3 000 mrtvých.

Do Středomoří se díky úbytku lodní dopravy vrací velryby. Nebe je nádherně modré, chtělo by se říci – nebesky modré... v důsledku úbytku letecké a automobilové dopravy.

Lidé alespoň na chvíli zjistili, co všechno nepotřebují.
Lidé alespoň na chvíli zjistili, co doopravdy potřebují.

Díky rouškám se svět zase jednou dozvěděl, kdo jsou Češi, a že jsme národ malej, ale šikovnej.

My Češi jsme zjistili, že při sobě dokážeme držet nejen při mistrovství světa v hokeji.

A my notáři jsme zjistili, že jsme to zase pro jednou zvládli 😊

Někde na tomto místě měl fejeton skončit. Ozval se však pan doktor Wawerka, člen redakční rady Ad Notam, že je fejeton příliš krátký.

Milí přátelé, ruku na srdce, na tom koronaviru zase tolik dobrého není. Kromě toho, že bez velkého stresu nikdy nebylo na Velikonoce v České republice uklizeno tak jako letos, mě už toho moc nenapadlo. Tedy jedna věc přece, ale přišlo mi to tak jasné, že jsem si říkala, že je nadbytečné o tom speciálně psát. Mluvím o obdivu a vděku k lidem, kteří dobrovolně pomáhali a pomáhají v této době druhým.

Popravdě se už ale moc těším, až se život vrátí k normálu. Opravdu dobré by na koronaviru bylo, kdyby nás opustil navždy.

Co dobrého nás však ještě díky koronaviru (a slabé koruně) čeká ve dnech příštích? Přece dovolená bez plexiskla v naší nádherné České republice!

Antivirotikum ve formě optimismu a krásné léto všem přeje

JUDr. Kateřina Břejlová,
členka redakční rady Ad Notam,
notářka v Rožnově pod Radhoštěm

CONTENTS**ARTICLES**

- Filip Plašil: Reduction of the right to the mandatory share. Essay about § 1644 and 1517 of the Civil Code 3
- Lukáš Sadecký: Brief reflections on § 59 paragraph 2 of the Act on Corporate Law after the amendment - approval of legal proceedings by the general meeting 9
- David Elischer, Ondřej Drachovský: Reverse clause and its usability in Czech notarial practice 12
- Lucie Kovářová: When and how to conclude an inheritance contract for the case of death? 19

DISCUSSION

- Jaroslav Svejkovský: Trust fund – adjustment according to the Civil Code .. 23
- Šimon Klein: On the changes of the statute of the trust fund 25

CASE LAW

- Report from the general meeting of limited company and notarial record according to § 77 of the Notarial Code 27
- On the right to information pursuant to § 155 of the Act on Corporate Law 30

INHALTSVERZEICHNIS**ARTIKEL**

- Filip Plašil: Verkürzung des Rechts auf Pflichtteil. Aufsatz über § 1644 und 1517 des Bürgerlichen Gesetzbuches 3
- Lukáš Sadecký: Kurze Überlegungen zu § 59 Abs. 2 Gesetz über Handelsgesellschaften nach der Änderung - Genehmigung der gesetzlichen Handlung durch die Hauptversammlung 9
- David Elischer, Ondřej Drachovský: Umkehrklausel und ihre Verwendbarkeit in der tschechischen Notarpraxis 12
- Lucie Kovářová: Wann und wie macht man einen Erbvertrag für Todesfall? 19

FORUM

- Jaroslav Svejkovský: Treuhandfond – Anpassung nach dem Bürgerlichen Gesetzbuch 23
- Šimon Klein: Zu den Änderungen des Statuts des Treuhandfonds 25

JURISPRUDENCE

- Eintrag der Generalversammlung der GmbH und Notareintrag gemäß § 77 der Notarordnung 27
- Das Auskunftsrecht gemäß § 155 des Gesetzes über Handelsgesellschaften 30

CONTENU**ARTICLES**

- Filip Plašil: Le raccourcissement du droit à la partie obligatoire. La réflexion sur des § 1644 et 1517 du Code Civil 3
- Lukáš Sadecký: Les considérations brèves sur le § 59, paragraphe 2 du loi sur les sociétés par actions après l'amendement – l'acceptation ou l'adoption des procédures judiciaires par l'Assemblée générale 9
- David Elischer, Ondřej Drachovský: La clause inverse et son utilité dans la pratique notariale tchèque 12
- Lucie Kovářová: Quand et comment obtenir un contrat de succession en cas de décès? 19

DÉBAT

- Jaroslav Svejkovský: Le fonds fiduciaire – l'adaptation selon le Code Civil .. 23
- Šimon Klein: Sur les modifications du statut du fonds fiduciaire 25

LA JURISPRUDENCE

- Le procès-verbal de l'Assemblée générale du SARL et le procès-verbal notarial selon § 77 du Code notarial 27
- Le droit à l'information conformément à l'article § 155 de la loi sur les sociétés par actions 30

- On the issue of the cessation of inheritance proceedings with confirmation of the property acquisition of negligible value of the state 34

INTERVIEW

- Minister of Justice of the Czech Republic, Mgr. Marie Benešová 37

REVIEW & ANNOTATION

- Jakeš's Gestapo. Communist authorities and November 1989 41

FROM ABROAD

- CNUE: An Overview of 2019 in the European Context 42

WORTHY OF ATTENTION

- 45

INFORMATION UPDATE FROM NOTARY CHAMBER

- Commencement and termination of notary activity 48
- Competitions for filing of vacant Notarial Offices 49

EXCERPTS FROM HISTORY

- Stanislav Balík: Excerpts from history 59 54

FEATURE ARTICLE

- Kateřina Brejlová: Positive things that coronavirus has brought 56

- Die Frage der Einstellung des Erbverfahrens mit Bestätigung des Erwerbs von Eigentum von vernachlässigbarem Wert des Staates 34

GESPRÄCH

- Justizministerin der Tschechischen Republik, Mgr. Marie Benešová 37

REZENSION & ANNOTATION

- Jakeš's Gestapo. Kommunistische Machtorgane und November 1989 41

AUS DEM AUSLAND

- CNUE: Ein Überblick von 2019 im europäischen Kontext 42

WISSENSWERTES

- 45

INFORMATIONEN AUS DER NOTARIATSKAMMER

- Beginn und Ende der Tätigkeit von Notaren 48
- Stellenausschreibung zur Besetzung freier Notarämter 49

GESCHICHTSSPLITTER

- Stanislav Balík: Geschichtssplitter 59 54

FEUILLETON

- Kateřina Brejlová: Coronavirus hat etwas Gutes gebracht 56

- La question de l'arrêt de la succession avec confirmation de l'acquisition d'un bien de valeur négligeable de l'Etat 34

ENTRETIEN

- Ministre de la justice de la République tchèque, Mgr. Marie Benešová 37

RAPPORTS & ANNOTATIONS

- La Gestapo de Jakeš. Les pouvoirs communistes et le novembre 1989 41

À L'ÉTRANGER

- CNUE: L'aperçu de 2019 dans le contexte européen 42

MÉRITE VOTRE ATTENTION

- 45

INFORMATIONS DE LA CHAMBRE DE NOTAIRES DE LA RÉPUBLIQUE TCHÈQUE

- Début et cessation d'activités des notaires 48
- Concours en vue d'occuper des études de notaires vacantes 49

FRAGMENTS D'HISTOIRE

- Stanislav Balík: Fragments d'histoire 59 54

FEUILLETON

- Kateřina Brejlová: À quoi bon le coronavirus a-t-il apporté? 56

**Rozumíme Vaší profesi.
Do posledního paragrafu.**

Poskytujeme klientům komplexní služby v oblasti pojištění a risk managementu již 25 let.

Jsme rodinná firma, která si cení profesionality, hodnot, individuálního a vstřícného přístupu ke klientům. Posoudíme možná rizika Vaší profese a přineseme efektivní řešení pojištění ve všech potřebných oblastech. Zároveň využijeme své velikosti a pozice největšího nezávislého pojišťovacího makléře k vyjednání těch nejlepších podmínek pro Vás.

- Vždy hájíme Vaše zájmy a hledáme to nejvýhodnější řešení
- K dispozici je Vám zkušený tým specialistů
- Pomůžeme Vám s likvidací pojistných událostí
- Zajistíme Vám výhodné profesní i soukromé pojištění
- Rádi pro Vás zpracujeme nezávaznou nabídku pojištění
- Více o exklusivních pojistných programech pro notáře, jejich zaměstnance a rodinné příslušníky naleznete na www.proklienty.cz/nkcr